

Міністерство освіти і науки України

Донбаська державна машинобудівна академія
Харківська державна академія фізичної культури
Донбаський державний педагогічний університет
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Донецький національний медичний університет
Національний університет «Одеська політехніка»
Буковинський державний медичний університет
Бердянський державний педагогічний університет

ПЕДАГОГІКА Й СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Матеріали

**II Всеукраїнської наукової конференції
(13–14 листопада 2024 року)**

Краматорськ–Тернопіль
2024

Міністерство освіти і науки України

Донбаська державна машинобудівна академія
Харківська державна академія фізичної культури
Донбаський державний педагогічний університет
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Донецький національний медичний університет
Національний університет «Одеська політехніка»
Буковинський державний медичний університет
Бердянський державний педагогічний університет

ПЕДАГОГІКА Й СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Матеріали

**II Всеукраїнської наукової конференції
(13–14 листопада 2024 року)**

Рекомендовано до друку вченою радою
Донбаської державної машинобудівної академії
(протокол № 4 від 28.11.2024)

За загальним редагуванням С. О. Черненка

Краматорськ–Тернопіль
2024

Редакційна колегія:

Iermakov Sergii, Gdansk University of Physical Education and Sport (Poland); **Іващенко О. В.** д-р пед. наук, професор, кафедри теорії та методики фізичного виховання, Харківська державна академія фізичної культури (Україна); **Єфименко М. М.** д-р пед. наук, професор, Бердянський державний педагогічний університет (Україна); **Пристинський В. М.**, канд. пед. наук, професор, кафедри теоретичних та методичних основ фізичного виховання і реабілітації Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна); **Черненко С. О.**, канд. наук з фіз. вих. і спорту, доцент, в.о.завідувача кафедри фізичного виховання і спорту ДДМА (Україна).

Відповідальними за достовірність інформації, поданої у статтях, є автори. Матеріали публікуються за авторським редагуванням.

*Збірник індексується в міжнародній наукометричній базі
(Google Scholar)*

П 24 Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання : матеріали II Всеукраїнської наукової конференції (13–14 листопада 2024) / за заг. ред. С. О. Черненка. – Тернопіль–Краматорськ : ДДМА, 2024. – 163 с.

ISBN 978-617-7889-88-4.

У збірнику вміщено матеріали доповідей конференції, що висвітлюють актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в Україні та за кордоном. Збірник розрахований на викладачів фізичної культури і спорту та здобувачів першого/другого/третього (бакалаврського/магістерського/освітньо-наукового) рівнів вищої освіти.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗА- КЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 11

Сергій Подлєсний, Ігор Нєстерєнко. Порівняльний аналіз стандартів для використання в дистанційному навчанні, біомеханіці та спортивній метрології в системі moodle.....11

Юрій Палічук, Володимир Тимошенко Підготовка майбутніх фахівців до формування культури здоров'язбереження..... 18

Анна Приймак, Надія Сало. Використання соціальних мереж як дієвого інструменту в роботі сучасного фітнес-тренера 23

РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ 29

Наталія Загоровець, Сергій Черненко. Динаміка змін рівня професійно-педагогічної діяльності викладачів за оцінкою студентів 1–4 курсів 29

Юрій Сорокін, Еліна Пристиська. Розвиток тактичного мислення у баскетболістів попередньої базової підготовки 35

Сергій Черненко, Юрій Долинний, Жанна Малахова, Олег Олійник. Вплив рівня успішності навчання на вибір дисциплін освітньої програми «Фізична культура і спорт» серед 1–4 курсів 41

Ярослава Баннікова, Сергій Черненко. Вплив інтерактивного навчання на спрямованість особистості студента в експериментальній та контрольній групах за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» у Донбаській держаній машинобудівній академії 48

Володимир Тимошенко, Юрій Палічук. Мотивація студентів до занять спортом: виклики та перспективи сучасної вищої освіти.....	54
Євгенія Кукліна, Сергій Черненко. Характеристика значення обов'язкових дисциплін із фізичної культури і спорту серед студентів 1–4 курсів	60
Анна Бубен, Тетяна Пристинська, Володимир Пристинський. Особливості організації професійної підготовки вчителя фізичної культури на засадах розвитку потенційних здібностей.....	66
Олександр Єрмоленко, Маргарита Міщенко. Актуальні питання стану та перспектив розвитку системи професійної підготовки фахівців з рекреаційно-оздоровчої діяльності	72
Людмила Кошева, Валентин Лобода. Методологічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності	78
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ	84
Дмитро Климов, Володимир Пристинський. Дослідження зміни рівня сформованості мотивації до занять фізичною культурою і спортом в учнів нової української школи	84
Олександра Підгайна. Мотивація як важливий чинник при заняттях спортом.....	88
Світлана Марченко, Ольга Іващенко, Антон Купрейченко. Контроль і оцінка силових здібностей хлопців-каратистів молодшого шкільного віку	94
Лілія Кабушка, Володимир Пристинський, Тетяна Пристинська. Законодавчо-правові засади розв'язання проблем фізичного виховання різних верств населення.....	100

Маргарита Козуб, Тетяна Пристинська, Володимир Пристинський. Оптимізація рухової активності людини: визначення проблем та шляхи їх вирішення	105
Олеся Лаврунова. Теоретична підготовка в спорті	110
Володимир Мудрян, Денис Нікіфоров, Олег Коваль. Особливості фізичного розвитку хлопчиків 6–10 років	116
Олександр Семенченко. Сучасні світові тенденції розвитку командних спортивних ігор	120
Олег Гончаренко, Данило Макаренко. Організаційно-методичні засади спортивного відбору до баскетбольних груп ДЮСШ.....	125
Володимир Бєсєда, Олексій Чудновець, Віталій Марчук. Педагогічне спостереження за ручними маніпуляціями дітей як вид діагностики.....	130
Владислав Гейтенко, Вікторія Дороніна. Психологічний супровід баскетболістів групи початкової підготовки	135
РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ОЗДОРОВЧОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	140
Тетяна Брюханова, Анна Островська. Малорухливий спосіб життя студентів – велика проблема сьогодення.....	140
РОЗДІЛ 5. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВІ	146
Микола Єфименко. Фізична культура у формуванні цілісної праксичної системи в дітей з особливими освітніми потребами	146

Вероніка Книш, Володимир Пристинський. Значущість засобів фізичної культури і спорту в реабілітації осіб із порушенням опорно-рухового апарату.....	152
--	-----

Сергій Лук'янов. Типові травми в циклічних видах спорту	157
--	-----

CONTENTS

CHAPTER 1. CURRENT ISSUES OF PHYSICAL EDUCATION AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	11
--	-----------

Sergey Podlesny, Ihor Nesterenko. Comparative analysis of standards for use in distance learning, biomechanics and sports metrology in the moodle	11
--	----

Yurii Palichuk, Volodimir Tymoshenko. Training of future specialists for the formation of a healthcare culture	18
---	----

Anna Priymak, Nadia Salo. Use of social networks, as effective instrument in process modern fitness of trainer	23
---	----

CHAPTER 2. PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS AT HIGH SCHOOL	29
---	-----------

Natalii Zahorovets, Serhii Chernenko. Dynamics of changes in the level of professional and pedagogical activity of teachers as assessed by students of 1–4 courses.....	29
--	----

Yurii Sorokin, Elina Prystynska. Development of tactical thinking in basketball players of preliminary basic training	35
--	----

Serhii Chernenko, Iuriy Dolynniy, Zhanna Malahova, Oleg Oliynyk. The influence of the level of learning success on the choice of disciplines of the educational program «physical culture and sports» between 1–4 courses	41
--	----

Yaroslava Bannikova, Serhii Chernenko. The influence of interactive learning on the personality orientation of students in the experimental and control group in the specialty 017 «physical education and sports» of the Donbas state engineering academy	48
Volodimir Tymoshenko, Yurii Palichuk. Motivation of students to participate in sports: challenges and prospects of modern higher education.....	54
Yevheniia Kuklina, Serhii Chernenko. Characteristics of the importance of compulsory disciplines in physical culture and sports among students of the 1–4 courses	60
Anna Buben, Tetyana Prystynska, Volodymyr Prystynskyi. Features of the organization of professional training of physical education teachers the basis of development potential abilities	66
Oleksandr Yermolenko, Margarita Mishchenko. Current issues of the status and perspectives of the development of the system of professional training of recreation and health activities.....	72
Lyudmila Kosheva, Valentin Loboda. Methodological aspects of professional training of future specialists in physical education and sports for recreation and health activities.....	78
CHAPTER 3. PROBLEMS OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS OF VARIOUS POPULATION GROUPS	84
Dmytro Klymov, Volodymyr Prystynskyi. Study of changes in the level of formation of motivation to engage in physical culture and sports of students of a new ukrainian school	84
Oleksandra Pidgaina. Motivation as an important factor in sports	88

Svitlana Marchenko, Olga Ivashchenko, Anton Kupreichenko. Control and evaluation of the strength abilities of primary school age karate boys	94
Liliia Kabushka, Volodymyr Prystynskyi, Tetyana Prystynska. Legislative basis for solving the problems of physical education of different population streams.....	100
Margaryta Kozub, Tetyana Prystynska, Volodymyr Prystynskyi. Optimization of human movement activity: definition of problems and ways to solve them	105
Lesya Lavrunova. Theoretical training in sports.....	110
Volodymyr Mudryan, Denis Nikiforov, Oleg Koval. Physical development of boys 6 – 10 years.....	116
Oleksandr Semenchenko. Current global development trends of team sports games	120
Oleg Honcharenko, Danylo Makarenko. Organizational and methodological principles of sports selection in basketball groups of dyush.....	125
Volodymyr Biesieda, Oleksii Chudnovets, Vitalii Marchuk. Pedagogical observation as a way of diagnosing children's manual manipulations	130
Vladyslav Heitenko, Victoria Doronina. Psychological support for basketball players of the initial training group.....	135
CHAPTER 4. PROBLEMS OF HEALTH-IMPROVING PHYSICAL CULTURE.....	140
Tatiana Bryukhanova, Anna Ostrovska. Potential of fitness technologies in the context of forming a healthy lifestyle of modern students.....	140

**CHAPTER 5. MODERN ASPECTS OF PHYSICAL
REHABILITATION IN SOCIETY..... 146**

Mykola Yefimenko. Physical education in the formation of a comprehensive
practice system in children with special educational needs 146

Veronika Knysh, Volodymyr Prystynskyi. The significance of physical
education and sports in the rehabilitation of people with disorders
of the muscle-muscle system..... 152

Sergey Lukyanov. Typical injuries in cyclic sports 157

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

COMPARATIVE ANALYSIS OF STANDARDS FOR USE IN DISTANCE LEARNING, BIOMECHANICS AND SPORTS METROLOGY IN THE MOODLE

Podlesny Sergey¹, Ihor Nesterenko²

¹Donbass State Engineering Academy

²Donetsk regional branch of the Committee on Physical Education and Sports of the Ministry of Education and science of Ukraine

Abstract

The purpose of this work is to conduct a comprehensive comparative analysis of existing standards for use in distance learning biomechanics and sports metrology using the Moodle system. The study is aimed at determining the most effective standards and methods that ensure the high quality of the educational process, improving interaction between teachers and students, as well as increasing the accuracy and reliability of measurements and data analysis within the framework of distance learning.

Materials and methods: Moodle Learning Management System (LMS): Moodle version 3.9+, SCORM plugins, xAPI (Tin Can) and AICC; Biomechanics and sports metrology training materials and resources.

Results. SCORM provides a high degree of interaction and interactivity of training modules, easy integration with Moodle, but complexity of setting up and developing content; xAPI provides advanced capabilities for real-time tracking of training events, support for mobile devices, but requires additional resources for configuration and integration; AICC is suitable for use in older systems, easy to use, but an outdated standard and limited support in modern systems. SCORM and xAPI are the most suitable standards for use in distance learning, biomechanics and sports metrology due to their modernity and flexibility.

Conclusions. SCORM is recommended for creating interactive and structured training modules, whereas xAPI is suitable for tracking and analyzing various training activities, including mobile learning. AICC can be used in older systems, but its use is limited due to the obsolescence of the standard. The integration and use of these standards in the Moodle system allows you to improve the quality of the educational process, improve interaction between teachers and students, and ensure the accuracy and reliability of data analysis. The results of the study can be useful for educational institutions and organizations involved in distance learning in the development and optimization of curricula in biomechanics and sports metrology.

Keywords: distance learning, Moodle, biomechanics, sports metrology, standards, SCORM, xAPI, AICC, LMS.

Introduction

Despite significant progress in the field of distance learning, the question of which standards are most effective for organizing the educational process in the field of biomechanics and sports metrology remains open. Existing research mainly focuses on the general principles of distance learning, while the specific needs of these disciplines, which require motion visualization and data analysis, require separate consideration [1].

The constant development of technology and the growing popularity of distance learning require the development of new approaches to the organization of the educational process in such specific areas as biomechanics and sports metrology. The need to create effective online courses that provide a deep understanding of complex theoretical concepts and the development of practical skills makes the study of various standards in the Moodle system relevant.

The relevance of this study is due to the need to develop effective methods of distance learning in the field of biomechanics and sports metrology. Despite the growing interest in using Moodle for educational purposes, the question of which SCORM and other standards are most appropriate for creating interactive simulations of biomechanical movements and sports data analysis remains understudied. The results of our study aim to fill this gap and can be used to develop recommendations for optimizing teaching materials in this area.

The purpose of the study is: to evaluate the effectiveness of various standards in the context of distance learning in biomechanics and sports metrology; to develop recommendations for the selection of optimal standards for the creation of interactive online courses in the Moodle system; to compare standards on the criteria of adaptability, interactivity and compatibility with various LSMs for the creation of online courses in the analysis of sports movement.

Material and methods. The following materials were used to conduct a comparative analysis of radiometric training in the field of biomechanics and sports metrology on the MOODLE platform:

- Standards and documents: ISO/IEC 19796-1 Quality Management Standards in Education; IEEE 1484.12.1 Guidelines for Systems Management Training; SCORM,

AICC, xAPI standards for the development of educational content; ISO 9241-11 Performance on Ergonomics and Usability in Teaching.

- Educational resources: examples of courses in biomechanics and sports metrology presented on the MOODLE platform; Open Educational Resources (OER) used in distance learning.

- Scientific articles and research: literature on pedagogical activities in distance learning, as well as studies on the use of MOODLE in educational institutions.

To achieve the goals of the study, the following methods were used:

- Documentation analysis: study and analysis of existing standards and recommendations, modern occupational health training, in order to ensure their applicability in biomechanics and sports metrology.

- Comparison of different standards (SCORM, AICC, etc.) in terms of accessibility, interactivity, and efficiency.

- Assessment of adaptation in existing courses on the MOODLE platform.

Results. To ensure the quality and effectiveness of training, an important step is the selection and application of appropriate standards. This analysis provides the main standards used in distance learning, their advantages and disadvantages, as well as opportunities for promotion on the MOODLE platform.

SCORM (Sharable Content Object Reference Model) is a collection of specifications and standards developed for distance learning systems. It contains requirements for the organization of educational material and the entire system of distance learning. SCORM allows you to ensure the compatibility of components and the possibility of their reuse: the educational material is presented in separate small blocks that can be included in different training courses and used by the distance learning system, regardless of whom, where and with what means they were created. SCORM is based on the XML standard. Disadvantages: limited support for interactive elements; difficulty in developing content for novice authors [2].

AICC (Aviation Industry Computer-Based Training Committee) is an international association that brings together professionals in the field of computer-based education [3]. The AICC develops guidelines for the aviation industry on the development,

delivery and evaluation of so-called Computer-based training (CBT) and Web-based training (WBT) and other related training technologies. AICC specifications are usually developed not only for aviation, but are applicable to a wider range of technologies. Thus, developers of technologies for distance learning have a larger number of potential customers, so they can sell products (the right aviation) at a lower price. The use of this strategy has led to the fact that the AICC specifications are approved and widely used equally both in the field of aviation and in other areas unrelated to it. Disadvantages: less common compared to SCORM; Limited ability to create interactive elements.

The Tin Can API (also known as the Experience API or xAPI) is a specification of programs in the field of distance learning that allows training systems to communicate with each other by tracking and recording training sessions of all kinds [4]. Information about training activities is stored in a special database – the Repository of Educational Records (LRS). The LRS can be part of the LMS or it can function independently. The Tin Can API is an open-source API. Created in a REST architecture, a web service uses a JSON data exchange format based on JavaScript. Tin Can was created to replace the gradually obsolete SCORM standard and has a number of advantages over its predecessor: the ability to work with the material offline, while all learning progress is saved and when an Internet connection appears, data is sent to the LMS; increased security – Tin Can supports the open OAuth authorization protocol; the list of collected statistics has been significantly expanded, SCORM provides limited data on training: which of the students took the course, how much time they spent on training (in general) and what score they received for the completed task, while Tin Can allows you to collect dozens of indicators; Tin Can is not "tied" to LMS – using LRS, the material can be uploaded to a website, blog or social networks; Tin Can allows you to take into account the types of learning activities that are not available in SCORM: learning using mobile devices, games, simulations, face-to-face and blended learning. Disadvantages: higher complexity of implementation; An international server is required for data storage.

IEEE 1484.12.1 (Learning Object Metadata) standard defines metadata for the description of scientific objects that provide for their search and reuse. Simplifies the organization and search of scientific materials [5]. Contributes to the rational use of

resources. Disadvantages: Functionality for progress authentication is not provided; difficulty in standardizing metadata.

ISO 9241-11 is an ergonomics and usability standard that includes guidelines for creating accessible and effective content content. Provides attention to the user experience. It supports the creation of a clear interface. Disadvantages: it is not a technical standard for LMS; More resources are needed to assess usability [6].

Recommendations for use in MOODLE:

1. Standard selection: It is recommended to use SCORM or xAPI to create interactive content because they provide overall onboarding and the ability to determine student accuracy.
2. Metadata creation: Implementing IEEE 1484.12.1 to describe scientific objects helps reduce content search and reuse.
3. Paying attention to ergonomics: When designing, follow the recommendations of ISO 9241-11 to ensure a high level of usability.
4. Content of the authors' training: conducting trainings for teachers and developers on the use of MOODLE standards and tools.

Conclusions

The results of the analysis showed that the choice of appropriate standards for distance learning is the most important condition for ensuring the quality of the educational process in the field of biomechanics and sports metrology. Each standard has its own unique characteristics, which may vary depending on the fashion. SCORM and xAPI have demonstrated the highest degree of compatibility with learning management platforms such as MOODLE. These standards provide the ability to create interactive content and determine the identity of students, which is a key factor in the educational process. Standards such as AICC and IEEE 1484.12.1, while having their advantages, are less effective in terms of interactivity and progress identification. The use of ISO 9241-11 to assess the usability of electronic materials can significantly improve the quality of the educational process. A user-friendly interface and accessible content ensure better design of the material. The results of the study show the importance of

standardization in distance learning and provide practical recommendations for improving the quality of the educational process in specialized areas.

References

1. The National Standards for Quality Online Learning [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.nsqol.org/> (дата звернения: 05.11.2024).
2. Sharable Content Object Reference Model (SCORM) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://adlnet.gov/past-projects/scorm/> (дата звернения: 05.11.2024).
3. The aviation industry's information resource for training technology [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.aicc.org/> (дата звернения: 05.11.2024).
4. xAPI solved and explained [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://xapi.com/> (дата звернения: 05.11.2024).
5. IEEE Standard for Learning Object Metadata [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://standards.ieee.org/ieee/1484.12.1/7699/> (дата звернения: 05.11.2024).
6. ISO 9241-11:2018 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.iso.org/standard/63500.html> (дата звернения: 05.11.2024).

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ, БІОМЕХАНІЦІ ТА СПОРТИВНІЙ МЕТРОЛОГІЇ В СИСТЕМІ MOODLE

Сергій Подлесний¹, Ігор Нестеренко²

¹Донбаська державна машинобудівна академія

²Донецьке обласне відділення Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України

Метою даної роботи є проведення комплексного порівняльного аналізу існуючих нормативів для використання в дистанційному навчанні біомеханіки та спортивної метрології з використанням системи Moodle. Дослідження спрямоване на визначення найбільш ефективних стандартів та методів, що забезпечують високу якість освітнього процесу, покращення взаємодії між викладачами та учнями, а також підвищення точності та достовірності вимірювань та аналізу даних у рамках дистанційного навчання.

Матеріали та методи: Система управління навчанням Moodle (LMS): версія Moodle 3.9+, плагіни SCORM, xAPI (Tin Can) та AICC; Біомеханіка та спортивна метрологія: навчальні матеріали та ресурси.

Результати. SCORM забезпечує високий ступінь взаємодії та інтерактивності навчальних модулів, легку інтеграцію з Moodle, але складність налаштування та розробки контенту; xAPI надає розширені можливості для відстеження тренувальних подій у режимі реального часу, підтримку мобільних пристроїв, але потребує додаткових ресурсів для налаштування та інтеграції; AICC підходить для використання в старих системах, простий у використанні, але є застарілим стандартом і обмеженою підтримкою в сучасних системах.

Висновки. SCORM та xAPI є найбільш підходящими стандартами для використання в дистанційному навчанні, біомеханіці та спортивній метрології завдяки своїй сучасності та гнучкості. SCORM рекомендується для створення інтерактивних і структурованих навчальних модулів, тоді як xAPI підходить для відстеження та аналізу різних навчальних активностей, включаючи мобільне навчання. AICC може використовуватися в старих системах, але його використання обмежене через застарілість стандарту. Інтеграція та використання цих стандартів у системі Moodle дозволяє підвищити якість освітнього процесу, покращити взаємодію між викладачами та учнями, забезпечити точність та достовірність аналізу даних. Результати дослідження можуть бути корисними для навчальних закладів та організацій, що займаються дистанційним навчанням, при розробленні й оптимізації навчальних програм із біомеханіки та спортивної метрології.

Information about the author:

Podlesny Serhii: sergeypodlesny@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-8271-4004>; Dean of the Faculty of Mechanical Engineering Automation and Information Technology, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Nesterenko Ihor: donsportosvita@ukr.net; Donetsk regional branch of the Committee on Physical Education and Sports of the Ministry of Education and science of Ukraine, Kramatorsk, 84313, Ukraine

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ

Юрій Палічук¹, Володимир Тимошенко²

¹Буковинський державний медичний університет

²Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Криворізького національного університету»

Анотація

Мета дослідження – полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування культури здоров'язбереження студентів.

Матеріали і методи. В дослідженні взяли участь 106 студентів різних спеціальностей, яких було розподілено у контрольні групи (КГ – 52 студентів) та експериментальні (ЕГ – 54 студенти).

Для розв'язання завдань використовували такі методи дослідження: аналіз та узагальнення матеріалів вітчизняної й зарубіжної науково-методичної літератури, педагогічний експеримент, анкетування. Результати анкетування обробляли із застосуванням програми методів математичної статистики.

Результати дослідження. Результати діагностично-констатувального етапу дослідження дали змогу вивчити стан сформованості культури здоров'язбереження студентів. За допомогою анкетування, опитування, самооцінки, експертної оцінки, психомоторних і психосоматичних тестів встановлено, що 28,1 % студентів виявили високий рівень культури здоров'язбереження, 37,8 % – достатній, 29,9 % – задовільний, 4,2 % – низький. Одержані результати діагностичного етапу дослідження засвідчили необхідність удосконалення навчально-виховного процесу у ЗВО в напрямі формування культури здоров'язбереження студентів. Результати формувального етапу експериментального дослідження показали дієвість педагогічних умов.

Висновки. За результатами дослідження можна зробити висновки, що моніторинг стану здоров'я студентської молоді доводить необхідність моделювання комплексного підходу до збереження здоров'я студентської молоді в освітньому просторі вищої школи. Потреба у формуванні здорового способу життя зумовлена низьким рівнем культури здоров'я в студентів і споживчим та безвідповідальним ставленням до власного здоров'я.

Ключові слова: студенти, здоров'язбереження, дослідження, зміцнення здоров'я, анкетування.

Вступ

Нові соціально-економічні умови розвитку держави, подальший науково-технічний прогрес, зросли потреби суспільства в здорових трудових ресурсах є фактором, спрямованим на збереження й зміцнення здоров'я населення. Стратегічними завданнями модернізації освіти є спрямування її на здоров'язбереження, формування цінностей здорового способу життя.

Особливої актуальності набувають питання збереження здоров'я для студентів, що пов'язано з такими здоров'яруйнівними факторами, як гіподинамія, висока емоційна затратність і стресовість, напруженість органів зору внаслідок роботи з комп'ютерною технікою, а також недостатньою підготовленістю до здоров'язбережувальної діяльності в процесі здобуття вищої освіти.

Дослідженню проблем професійної підготовки майбутніх фахівців до здоров'язбережувальної діяльності приділяють належну увагу вітчизняні та зарубіжні вчені.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження проводилося відповідно до теми плану НДР кафедри медицини катастроф та військової медицини (курс «Фізичне виховання») Буковинського державного медичного університету.

Мета дослідження – полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування культури здоров'язбереження студентів.

Матеріал і методи

В дослідженні взяли участь 106 студентів різних спеціальностей, яких було розподілено у контрольні групи (КГ- 52 студентів) та експериментальні (ЕГ- 54 студенти).

Для розв'язання завдань використовували такі методи дослідження: аналіз та узагальнення матеріалів вітчизняної й зарубіжної науково-методичної літератури, педагогічний експеримент, анкетування. Результати анкетування обробляли із застосуванням програми методів математичної статистики.

Результати дослідження

Результати діагностично-констатувального етапу дослідження дали змогу вивчити стан сформованості культури здоров'язбереження студентів. За допомогою анкетування, опитування, самооцінки, експертної оцінки, психомоторних і психосоматичних тестів встановлено, що 28,1% студентів виявили високий рівень культури здоров'язбереження, 37,8% – достатній, 29,9% – задовільний, 4,2% – низький. Одержані результати діагностичного етапу дослідження засвідчили необхідність удосконалення навчально-виховного процесу у ЗВО в напрямі формування культури здоров'язбереження студентів. Результати формувального етапу експериментального дослідження показали дієвість педагогічних умов. Аналіз узагальнених результатів засвідчив, що в КГ та ЕГ кількість студентів за кожним рівнем сформованості культури здоров'язбереження змінювалась, однак в ЕГ ці зміни були більш значущими. За високим рівнем в КГ спостерігається зростання від 24,6 % до 28,1 %, а в ЕГ – від 23,8 % до 58,2 %. Із достатнім рівнем в КГ кількість студентів збільшилась від 34,7 % до 38,4 %, а в ЕГ – зменшилась від 34,5 % до 7,4 %, за рахунок значного збільшення студентів з високим рівнем сформованості культури здоров'язбереження. За показниками задовільного рівня динаміка змін в КГ визначається зменшенням від 33,8 % до 30,3 %, а в ЕГ – незначним зростанням від 32,8 % до 34,5 %, що пояснюється переходом студентів з низьким рівнем у категорію задовільного рівня сформованості культури здоров'язбереження. Так, у КГ динаміка за низьким рівнем характеризується зменшенням кількості студентів від 6,8 % до 3,5 %, а в ЕГ – від 9,0 % до 0. За показниками середнього балу в КГ спостерігалися зростання від 3,8 до 3,9 бала, а в ЕГ – від 3,7 до 4,2 бала.

За допомогою використання методів математичної статистики (F-критерій) доведено достовірність результатів дослідження.

На нашу думку, можливість досягнути таких кількісних показників і отриманих результатів у студентів ЕГ пов'язана з використанням у професійній підготовці майбутніх фахівців визначених педагогічних умов і формування у них культури здоров'язбереження.

Достовірність результатів експериментального дослідження перевірялася за допомогою використання методів математичної статистики, які застосовуються у професійній педагогіці – порівняння для вхідного і підсумкового контролю в КГ та ЕГ і визначення критерію Фішера.

Висновки

За результатами дослідження можна зробити висновки, що моніторинг стану здоров'я студентської молоді доводить необхідність моделювання комплексного підходу до збереження здоров'я студентської молоді в освітньому просторі вищої школи. Потреба у формуванні здорового способу життя зумовлена низьким рівнем культури здоров'я в студентів і споживчим та безвідповідальним ставленням до власного здоров'я.

Список літератури

1. Башавець, Н. А. (2009). Педагогічні умови, що сприяють реалізації технології формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації майбутніх фахівці. *Зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань : РВЦ «Софія»,– Ч.1. С. 12 – 23.
2. Воронін, Д. Є. (2006). Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: дис. ... канд. пед. наук. Херсон, 225 с.
3. Гусак, П. М. Зимівець Н. В. , & Петрович В. С. (2009). Відповідальне ставлення до здоров'я : теорія та технології : монографія. М-во освіти і науки України, Волинський нац. ун-т ім. Л. Українки. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 219 с.
4. Джуринський, П. Б. (2013). Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності: дис. ...доктора пед. наук. Одеса, 558 с.
5. Палічук, Ю. І., Ребрина А. А., & Алексєєв О. О. (2024). Роль фізичного виховання у формуванні культури здоров'я студентів. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective: науков. журн.* Хмельн. нац. ун-т. Хмельницький. Том 2 (1), 153 – 157.
6. Палічук, Ю. І., & Прекурат О. Т. (2023). Професійна підготовка майбутніх фахівців до застосування здоров'язміцнювальних технологій. І Всеукраїнська науково-практична конференція «Фізична культура і спорт: традиції, досвід, інновації». Запоріжжя. 32 – 35.

TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS FOR THE FORMATION OF A HEALTHCARE CULTURE

Yurii Palichuk¹, Volodimir Tymoshenko²

¹Bukovinian State Medical University

²Separate structural Department "Kramatorsk Professional College of Kryvyi Rih National University"

The purpose of the study consists in the identification, theoretical substantiation and experimental verification of pedagogical conditions for the formation of a culture of health care for students.

Material and methods. 106 students of various specialties took part in the study, who were divided into control groups (CG – 52 students) and experimental groups (EG – 54 students).

The following research methods were used to solve the problems: analysis and generalization of materials of domestic and foreign scientific and methodological literature, pedagogical experiment, questionnaire. The results of the questionnaire were processed using a program of mathematical statistics methods.

Results. The results of the diagnostic and confirmatory stage of the study made it possible to study the state of formation of the health care culture of students.

With the help of questionnaires, surveys, self-assessment, expert assessment, psychomotor and psychosomatic tests, it was established that 28.1 % of students showed a high level of health care culture, 37.8 % – sufficient, 29.9 % – satisfactory, 4.2 % – low.

Conclusions. Based on the results of the study, it can be concluded that the monitoring of the state of health of student youth proves the need for modeling a comprehensive approach to preserving the health of student youth in the educational space of a higher school.

The need for the formation of a healthy lifestyle is due to the low level of health culture among students and a consumerist and irresponsible attitude to their own health.

Keywords: students, health care, research, health promotion, questionnaires.

Information about the author:

Palichuk Yurii: palichukyura@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6589-096X>; Department of Disaster Medicine and Military Medicine, Bukovinian State Medical University, Teatralna St., 2, Chernivtsi, 58000, Ukraine.

Tymoshenko Volodimir: vladimitimoshenko@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1244-3696>, Separate structural Department "Kramatorsk Professional College of of Kryvyi Rih National University " 84305, Donetsk region, Kramatorsk, Hanhy Tyschenko street, 14-15.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ДІЄВОГО ІНСТРУМЕНТУ В РОБОТІ СУЧАСНОГО ФІТНЕС-ТРЕНЕРА

Анна Приймак, Надія Сало

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – визначення впливу соціальних мереж на розвиток фітнес індустрії та на роботу фітнес тренера в сучасних умовах.

Результати дослідження. Актуальність поданої статті зумовлена процесом позитивного ставлення суспільства до зростання ролі соціальних мереж в розвитку фітнес індустрії, збільшення кількості осіб, які задіяні у спортивній діяльності, створенні умов для занять руховою активністю. Роль соціальних мереж невинно зростає і набуває нових форм. Вітчизняні вчені зазначають, що використання позитивних сторін соціальних мереж (зручність, велика інформативність, неформальність, психологічний комфорт) дозволяють сформувати ефективне середовище для здійснення успішної комунікації не тільки між викладачем та студентом, а і між фітнес тренером та клієнтом.

Висновки. Увага молоді в соціальних мережах дозволяє підвищити рівень знань з різних видів фітнесу, призводить до збільшення зацікавленості та розвитку цих видів. Вченими зазначено, що участь у соціальних мережах сприяє підвищенню рівня мотивації до систематичних занять фізичною активністю. Аналіз соціальних мереж стає сучасним методом наукових досліджень (доступ, користування мережами). Використання соціальних мереж можуть стимулювати розвиток фітнес менеджменту, приводить к популяризації фітнес об'єктів та ефективності їх управління.

Ключові слова: фітнес, фітнес-технології, фітнес індустрія, соціальні мережі, медіа грамотність.

Вступ

Науковці зазначають тенденцію зростання ролі соціальних мереж в розвитку фітнес індустрії. Увага до новітніх фітнес технологій обумовила процеси позитивного ставлення суспільства до нього, збільшення кількості осіб, які задіяні у спортивній діяльності, створення умов для занять руховою активністю. Роль соціальних мереж невинно зростає і набуває нових форм. Вітчизняні вчені зазначають, що використання позитивних сторін соціальних мереж (зручність, велика інформативність, неформальність, психологічний комфорт) дозволяють сформувати ефективне середовище для здійснення успішної комунікації не

тільки між викладачем та студентом, а і між фітнес тренером та клієнтом. Незважаючи на численні дослідження, які присвячені вивченню тенденцій зростання впливу соціальних мереж на суспільство, вирішення проблеми впливу на розвиток фітнесу потребує подальшої уваги з боку науковців, менеджерів, фахівців в галузі фітнесу.

Отже, наявність суперечностей між стрімким сучасним розвитком соціальних мереж та відсутністю системи знань щодо впливу мереж на рухову активність, менеджмент в фітнесі, психологію спорту, недостатнім рівнем підготовленості фахівців в галузі фітнесу до участі в професійних соціальних мережах, зумовлюють необхідність проведення досліджень.

Мета дослідження є визначення впливу соціальних мереж на розвиток фітнес індустрії та на роботу фітнес тренера в сучасних умовах.

Матеріали і методи. Для досягнення поставленої мети у роботі були використані такі методи дослідження: методи теоретичного аналізу та узагальнення науково-методичної літератури, системний підхід.

Результати дослідження

Станом на 2024 рік загальна кількість зареєстрованих користувачів у різних соціальних мережах нараховує близько 3,5 мільярди людей по всьому світу, що становить більше третини від загальної кількості населення планети. І ця цифра постійно збільшується. При цьому кожна людина в середньому, щодня проводить у соціальних мережах 6 годин 42 хвилини. Отже, можемо зробити висновок, що основну частку свого вільного часу людина проводить спілкуючись з друзями або переглядаючи різного типу контент, навіть шукають інформацію, новини і інші необхідні дані переважно у соціальних мережах.

В Україні на сьогоднішній день соціальні мережі Instagram, Telegram та Facebook є найпопулярнішими, і більшість видів бізнесу просуваються саме на цих платформах. Facebook – це найбільша у світі соціальна мережа, яка почала своє функціонування у 2004 році, а станом на зараз має 13 млн користувачів лише в Україні. Компанії також належить платформа Instagram та месенджер Watsapp. Instagram – це соціальна мережа для поширення обміну зображень, відео і фото

з додаванням підписів та можливістю реакції на них. Це одна з найпопулярніших соціальних мереж у всьому світі, адже аудиторія Instagram уже перевищила 1 млрд. користувачів і зростає щоденно. Інструменти цієї соціальної мережі також розвиваються та додаються, не обмежуючись лише фотографіями та відео. Telegram – це програмне забезпечення, клауд-месенджер, що дозволяє обмінюватися текстовими повідомленнями, графічними та відео-файлами, а також безкоштовно телефонувати іншим користувачам програми. Тут можливе створення спільнот та груп, які надалі і є об'єктом просування, де можна розміщувати різного роду інформацію, розміщувати рекламу тощо.

Отже, кожна з соціальних мереж ідеально підходить для створення власного іміджу, просування, має автоматизовані інструменти, можливість обміну зображеннями, текстами відео.

Фітнес індустрія вимагає від майбутніх професіоналів оволодіння цифровими навичками. Використання та роль соціальних мереж у фітнесі і в освіті було посилено наслідками пандемії COVID-19. Сектор вищої освіти повинен реагувати на зміни в галузі та тенденції популярної культури, а дисципліна «спортивний менеджмент» повинна навчати студентів медіа грамотності, щоб студенти могли мати можливість підвищувати кваліфікацію для реалізації своїх професійних прагнень [10]. На думку науковців, необхідно краще використовувати освітній потенціал соціальних медіа-платформ, заохочуючи спільну роботу для формування знань. Викладачі повинні включити такі типи платформ до інформаційних ресурсів, які вони рекомендують студентам, оскільки вони можуть сприяти розвитку навичок з фітнесу, одержуючи доступ до найновішої інформації в галузі. З'ясовано, що студенти використовують ці мережі кілька разів на день, тоді як більшість викладачів – лише кілька разів на тиждень. Таким чином, відповіді виявляють різницю між частотою використання соціальних мереж як засобів професійного спілкування.

Дослідження вчених довели, що молодь за допомогою соціальних мереж проводить багато часу в Інтернеті. Використовуючи інструменти соціальних мереж та додатки, які пов'язані зі спортивною тематикою розвивають навички та компетенції, залучаючись до занять спортом в офлайн-середовищі [9].

Результати дослідження свідчать, що молодь, яка займається фізичною активністю, користуючись фітнес додатками, мотивується за допомогою «лайків» у соціальній мережі. Щоб заохотити споживачів займатися фізичними вправами, розробники фітнес додатків гейміфікують налаштування, щоб зробити тренування більш цікавими та програми схожими на соціальні мережі [11]. Результати досліджень свідчать про те, що соціальні мережі сприяють підтримці фізичної активності літніх людей. Визначено, що соціальні зв'язки відіграють вагомий роль у покращенні здоров'я літніх людей [9]. Також представлено перспективні стратегії, які використовують соціальні мережі для підвищення фізичної активності та зменшення малорухливої поведінки молоді [7]. При опитуванні було з'ясовано, що учасники соціальних мереж з проблем здоров'я та фітнесу займаються на 42,9 хв/тиждень більше, ніж ті, хто не стежить за аккаунтами. Соціальні мережі можна використовувати як інструмент заохочення поведінки рухової активності у студентів [8]. У результаті досліджень соціальних мереж щодо підвищення мотивації підлітків до занять руховою активністю було з'ясовано, що соціальні мережі сприяли підвищенню рівня сприйняття соціальної норми щодо фізичної активності, і відповіді на відео блоги були більш позитивними в соціальній мережі, ніж у засобах масової інформації [12].

Висновки

На наш погляд, спостерігається ряд тенденцій щодо вагомого впливу соціальних мереж на розвиток фітнес індустрії та на роботі фітнес тренера:

1) увага молоді в соціальних мережах дозволяє підвищити рівень знань з різних видів фітнесу, призводить до збільшення зацікавленості та розвитку цих видів;

2) вченими зазначено, що участь у соціальних мережах сприяє підвищенню рівня мотивації до систематичних занять фізичною активністю;

3) аналіз соціальних мереж стає сучасним методом наукових досліджень (доступ, користування мережами).

4) використання соціальних мереж можуть стимулювати розвиток фітнес менеджменту, приводить к популяризації фітнес об'єктів та ефективності їх управління.

Список літератури

1. Боднар, А., Середа Н., & Стадник С. (2020). Особливості використання засобів маркетингової комунікації в діяльності фітнес-клубу. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. Львів, 24 – 27. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/25582/1/Zb_FtR_2020_1_04_024-027.pdf
2. Дубинська, О. Я., & Петренко Н. В. (2016). Сучасні-фітнес технології у фізичному вихованні учнівської і студентської молоді: проектування, розробка, специфічні особливості: [монографія]. Суми: Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 566 с.
3. Гусєв, А. В. (2016). Історія та функціонально-типологічні особливості спортивної медіакомунікації: автореф. дис. ...канд. наук із соц. Комунікацій. Дніпро, 22 с.
4. Задорожна, О., & Бунєєва В. (2016). Аналіз підходів до класифікації інтернетресурсів спортивної тематики. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наук. праць*. Вип. 2. 314 – 318.
5. Шульська, Н., & Матвійчук Н. (2017). Соціальні мережі як ефективне середовище викладацько-студентської комунікації в навчальному процесі. Інформаційні технології засоби навчання. Т. 58 (2). 155 – 168. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v58i2.1590>
6. Baniasa, P., & Malita, L. (2011). Can we use sport, web 2.0 and social informal learning to develop & enhance social competences? *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, pp. 628 – 632. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.153>
7. Barnett, T., Van, Hulst, A., Belanger-Gravel, A., Saint-Charles, J., & Tresierra-Farbridge, E. (2021). Leveraging social networks to increase physical activity. *The Health & Fitness Journal of Canada*, 14 (3). Retrieved from: <https://doi.org/10.14288/hfjc.v14i3.639>
8. Folk, A.L., & Kovacs, S.J. Social Media Use and Physical Activity Participation in College Students. An Exploratory Analysis. *CommonHealth*, 2 (3), pp. 103 – 112.
9. Litwin, H., & Shaul, A. (2019). The effect of social network on the physical activity – cognitive function nexus in late life. *Int Psychogeriatr*, 31(5), pp. 713–722.
10. . López-Carril, S., Anagnostopoulos, C., & Parganas, P. (2020). Social media in sport management education: Introducing LinkedIn. *Journal of Hospitality, Leisure, Sports and Tourism Education*, 27. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2020.100262>
11. Luo, W., & He, Y. (2021). Influence of sports applications on college students' exercise behaviors and habits: A thematic analysis. *Alexandria Engineering Journal*, 60, pp. 5095 – 5104. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.aej.2021.03.059>

12. Van Woudenberg, T. J., Bevelander, K. E., Burk, W. J., Smit, C. R., Buijs, L., & Buijzen M. (2020). Testing a Social Network Intervention Using Vlogs to Promote Physical Activity Among Adolescents: A Randomized Controlled Trial. *Front. Psychol.* Retrieved from: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02913>

USE OF SOCIAL NETWORKS, AS EFFECTIVE INSTRUMENT IN PROCESS MODERN FITNESS OF TRAINER

Anna Priymak, Nadia Salo

Donbass State Engineering Academy

The purpose of the study is to determine the influence of social networks on the development of the fitness industry and on the work of a fitness trainer in modern conditions.

Research results. The relevance of the presented article is determined by the process of a positive attitude of society to the growing role of social networks in the development of the fitness industry, an increase in the number of people involved in sports activities, and the creation of conditions for physical activity. The role of social networks is constantly growing and taking on new forms. Domestic scientists note that the use of positive aspects of social networks (convenience, great informativeness, informality, psychological comfort) allow creating an effective environment for successful communication not only between a teacher and a student, but also between a fitness trainer and a client.

Conclusions. The attention of young people in social networks allows to increase the level of knowledge about various types of fitness, leads to an increase in interest and development of these types. Scientists have indicated that participation in social networks contributes to increasing the level of motivation for systematic physical activity. Analysis of social networks is becoming a modern method of scientific research (access, use of networks). The use of social networks can stimulate the development of fitness management, leads to the popularization of fitness facilities and the effectiveness of their management.

Keywords: fitness, fitness technologies, fitness industry, social networks, media literacy.

Information about the authors:

Priymak Anna: priymak_au@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-1364-5348>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Salo Nadia: nadegda.salo@gmail.com; Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ДИНАМІКА ЗМІН РІВНЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗА ОЦІНКОЮ СТУДЕНТІВ 1–4 КУРСІВ

Наталія Загоровець, Сергій Черненко

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація.

Мета дослідження – обґрунтувати динаміку змін рівня професійно-педагогічної діяльності викладачів за оцінкою студентів 1 – 4 курсів спеціальності «Фізична культура і спорт».

Матеріали і методи: Для досягнення мети дослідження були використані такі методи : аналіз науково-методичної літератури, анкетування, формуючий експеримент, методи статистичної обробки результатів. У дослідженні прийняли участь здобувачі освіти – 1 курс (n=23); 2 курс (n=20); 3 курс (n=24); 4 курс (n=20) на базі ДДМА. Визначення впливу традиційної форми навчання та авторської моделі (інтерактивних технологій) здійснювався за допомогою діагностичних зрізів змін професійно-педагогічної діяльності викладачів (критерій – «майстерність викладачів») за оцінкою студентів. Думка студентів вивчалася за допомогою методики, розробленої Б. Зеленцовим.

Результати. Аналіз відповідей здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт» у 2023 н. р. дозволив виявити, більш значимі позитивні зміни спостерігаються в експериментальній групі. Зріз наприкінці формувального експерименту демонструє, що кількість педагогів із середньою оцінкою за час дослідно-експериментальної роботи в експериментальній групі 1 курсу скоротилася вдвічі (8,76 %), 2 курсу (7,54 %), 4 курсу (15 %) та втричі 3 курсу (8,43 %), одночасно, збільшилася кількість педагогів з високою оцінкою 1 курсу та 2 курсу (на 10 %), дуже високою оцінкою 3 курсу (на 11 %), 4 курсу в 1,5 рази (36 %). Аналіз думки студентів про професійно-педагогічну діяльність і педагогічні вміння викладачів контрольної групи не дозволяють стверджувати про наявність позитивних змін у їхній педагогічній майстерності.

Висновки. Запропонована авторська модель позитивно вплинула на рівень педагогічної майстерності, зокрема, кількість педагогів із середньою оцінкою за час дослідно-експериментальної роботи в експериментальній групі 1, 2, 4 курсу скоротилася вдвічі та втричі 3 курсу, одночасно, збільшилася кількість педагогів з високою оцінкою 1, 2 курсу (на 10 %), дуже високою оцінкою 3 курсу (на 11 %), 4 курсу в 1,5 рази. Упровадження інноваційних технологій у професійній діяльності науково-педагогічного складу кафедри фізичного виховання і спорту академії, дозволяє інтерактивно розвивати мотиваційний комплекс викладачів:

спрямованість на завдання освітньої діяльності, задоволеність своєю роботою, рівень педагогічної майстерності.

Ключові слова: викладачі, студенти, інноваційні технології.

Вступ

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні йдеться про необхідність удосконалення системи педагогічної освіти педагогічних та науково-педагогічних працівників відповідно до умов соціально орієнтованої економіки та інтеграції України в європейський та світовий освітній простір.

Успішність розвитку змісту і технологій професійної підготовки значною мірою залежить від ефективності скорочення невідповідності якості освіти і вимог, які пред'являють до неї роботодавці, ринок праці. У цьому разі особливої актуальності набуває проблема підвищення відповідальності закладів освіти за кінцеві результати освітньої діяльності. Серед пріоритетів, які визначені перед професійною освітою її соціальними партнерами, особливе місце займає забезпечення належної якості підготовки фахівців (Шевчук, 2023). На шляху до підвищення якості знань і ефективності системи вищої освіти постає проблема не тільки оцінки професійної діяльності кожного викладача, але і пошуку відповідних заходів щодо впровадження у освітній процес моделі професійної підготовки тренерів-викладачів у ЗВО.

Ряд фахівців (Зубанова 1999; Козяр, 2010; Соловйов, 2013; Степанченко, 2017) відмічають, що формування професійно-педагогічної компетентності в майбутніх тренерів відбувається шляхом трансляції особистісного смислу за вектором «викладач – студент» і суттєво залежить від педагогічної майстерності викладача, було проведено дослідження професійних здібностей науково-педагогічних працівників академії галузі ФКС, а саме послідовна діагностика показників (критерій – «майстерність викладачів») за оцінкою студентів.

Відомий автор (Мирончук, 2018), оцінюючи особистість сучасного викладача, вказує, що студенти критично переглядають особистісні та діяльнісні характеристики педагога, схвалюючи його креативність, на противагу традиційним методам діяльності (понад 55 %), ерудованість, міждисциплінарну обізнаність

(51,2 %), інноваційність діяльності, поінформованість у сфері технологічних новинок та їх активне упровадження (51,2 %), готовність та активність щодо професійного самовдосконалення (близько 30 %) та ін. Спроможність відповідати суспільним запитам та потребам студентської аудиторії, на думку респондентів, вимагає розвитку у викладачів уміння мобілізувати себе для роботи, здатності вирішувати різні ситуації професійної діяльності, в тому числі й комунікативної взаємодії, які потребують адекватного реагування на обставини та застосування відповідної стратегії вирішення.

У зв'язку з цим особливої актуальності набувають дослідження у напрямку вивчення питання впливу інтерактивних технологій на рівень професійно-педагогічної діяльності викладачів за оцінкою студентів.

Мета дослідження – обґрунтувати динаміку змін рівня професійно-педагогічної діяльності викладачів за оцінкою студентів 1–4 курсів спеціальності «Фізична культура і спорт».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження є складовою комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії з проблеми «Система професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти» (номер держ. реєстрації ДК-03-21), держбюджетної теми «Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності» (номер держ. реєстрації ДК-07-24).

Матеріали та методи

Для досягнення мети дослідження були використані такі методи : аналіз науково-методичної літератури, анкетування, формуючий експеримент, методи статистичної обробки результатів. У дослідженні прийняли участь здобувачі освіти – 1 курс (n=23); 2 курс (n=20); 3 курс (n=24); 4 курс (n=20) на базі ДДМА. Визначення впливу традиційної форми навчання та авторської моделі (інтерактивних технологій) здійснювався за допомогою діагностичних зрізів змін професійно-педагогічної діяльності викладачів (критерій – «майстерність

викладачів») за оцінкою студентів. Вхідний виконувався на початку вересня 2022/2023 н. р. перед вивченням освітніх компонентів професійної програми, а підсумковий – у червні 2023 н. р. Думка студентів вивчалася за допомогою методики, розробленої Б. Зеленцовим.

Результати дослідження

Проаналізовані дані свідчать, що більш значимі позитивні зміни спостерігаються в експериментальній групі. Так, на початок дослідження, студенти 1 курсу оцінювали 60,5 % викладачів дуже високо, 22,68 % – високо, 16,81 % мали середню оцінку; на другому 54,76 % – дуже високо, 28,57 % (високо), 16,67 % (середню); на третьому – 34,78 % (дуже високо), 42,63 % (високо), 22,6 (середню) та на четвертому курсі – 36 %, 49 %, 15 % відповідно. Зріз наприкінці формувального експерименту демонструє, що кількість педагогів із середньою оцінкою за час дослідно-експериментальної роботи в експериментальній групі 1 курсу скоротилася вдвічі (8,76 %), 2 курсу (7,54 %), 4 курсу (15 %) та втричі 3 курсу (8,43 %), одночасно, збільшилася кількість педагогів з високою оцінкою 1 курсу та 2 курсу (на 10 %), дуже високою оцінкою 3 курсу (на 11 %), 4 курсу в 1,5 рази (36 %).

Аналіз думки студентів про професійно-педагогічну діяльність і педагогічні вміння викладачів контрольної групи не дозволяють стверджувати про наявність позитивних змін у їхній педагогічній майстерності. На початок формувального експерименту 62,24 % (дуже високо), 19,2 % (високо), 18,56 % (середню) педагогів оцінювалися студентами 1 курсу; 57 % (дуже високо), 24 % (високо), 18,5 % (середню) здобувачів освіти 2 курсу; відповідно 38 %, 40,6 %, 23 % здобувачів освіти 3 курсу та 21,8 %, 48 %, 27 % студентів 4 курсу і залишилися такою на підсумковому зрізі.

Висновки

1. Запропонована авторська модель позитивно вплинула на рівень педагогічної майстерності, зокрема, кількість педагогів із середньою оцінкою за час дослідно-експериментальної роботи в експериментальній групі 1, 2, 4 курсу скоротилася вдвічі та втричі 3 курсу, одночасно, збільшилася кількість педагогів з

високою оцінкою 1, 2 курсу (на 10 %), дуже високою оцінкою 3 курсу (на 11 %), 4 курсу в 1,5 рази.

2. Упровадження інноваційних технологій у професійній діяльності науково-педагогічного складу кафедри фізичного виховання і спорту академії, дозволяє інтерактивно розвивати мотиваційний комплекс викладачів: спрямованість на завдання освітньої діяльності, задоволеність своєю роботою, рівень педагогічної майстерності.

Список літератури

1. Зубанова, Н. Ю. (1999). Формування професійно-педагогічної спрямованості особистості майбутнього вчителя фізичної культури: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту. Луцьк. 17 с.

2. Козяр, М. М. (2010). Професійна компетентність викладача ВНЗ. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. К. : ДОВ «Вінниця», Вип. (26). 9–13.

3. Мирончук, Н. М. (2018). Професійна діяльність викладача вищої школи: суспільні виклики та проблеми змісту підготовки. Професійна освіта: андрагогічний підхід : монографія. Житомир. 146–172.

4. Соловійов, В. (2013). Психолого-педагогічні умови підвищення готовності майбутніх викладачів фізичного виховання до педагогічної діяльності. Педагогіка і психологія професійної освіти. (3): 152–161.

5. Степанченко, Н. І. (2017). Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах : дис. ... док. пед. наук. Вінниця, 629 с.

6. Шевчук, С. С. (2023). Система педагогічного контролю та оцінювання як фактор забезпечення якості професійної освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ. 85 с.

DYNAMICS OF CHANGES IN THE LEVEL OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF TEACHERS AS ASSESSED BY STUDENTS OF 1–4 COURSES

Natalii Zahorovets, Serhii Chernenko

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study to substantiate the dynamics of changes in the level of professional and pedagogical activity of teachers according to the assessment of students of the 1st – 4th courses of the "Physical Culture and Sports" specialty.

Material and methods: To achieve the goal of the research, the following methods were used: analysis of scientific and methodological literature, questionnaires, formative experiment, methods of statistical processing of results. Students of the 1st year (n=23) took part in the study; 2nd year (n=20); 3rd year (n=24); 4th course (n=20) on the basis of DDMA. Determination of the influence of the traditional form of education and the author's model (interactive technologies) was carried out with the help of diagnostic slices of changes in the professional and pedagogical activity of teachers (criterion – "teachers' skill") as assessed by students. Students' opinions were studied using the methodology developed by B. Zelentsov.

Results. Analysis of answers of higher education applicants of the educational and professional program "Physical culture and sport" in 2023. allowed to reveal that more significant positive changes are observed in the experimental group. The section at the end of the formative experiment shows that the number of teachers with an average grade during the research and experimental work in the experimental group of the 1st year was reduced by half (8.76 %), 2nd year (7.54 %), 4th year (15 %) and tripled 3 course (8.43 %), at the same time, the number of teachers with a high grade of the 1st and 2nd year (by 10 %), a very high grade of the 3rd year (by 11 %), and the 4th year increased by 1.5 times (36 %). The analysis of the students' opinions about the professional and pedagogical activities and the pedagogical skills of the teachers of the control group does not allow us to assert the presence of positive changes in their pedagogical skills.

Conclusions. The proposed author's model had a positive effect on the level of pedagogical skill, in particular, the number of teachers with an average rating during the research and experimental work in the experimental group of the 1st, 2nd, 4th course halved and tripled in the 3rd course, at the same time, the number of teachers with a high rating 1, 2 increased course (by 10 %), very high assessment of the 3rd course (by 11 %), 4th course by 1.5 times. The implementation of innovative technologies in the professional activity of the scientific and pedagogical staff of the department of physical education and sports of the academy allows interactive development of the motivational complex of teachers: focus on the task of educational activity, satisfaction with their work, level of pedagogical skill.

Key words: teachers, students, innovative technologies.

Information about the authors:

Zahorovets Natalii: zagorovetsnatalia@gmail.com; Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Chernenko Serhii: chernenko.sergey65@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-9375-4220>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

РОЗВИТОК ТАКТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У БАСКЕТБОЛІСТІВ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Юрій Сорокін, Еліна Пристинська

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – обґрунтування можливості активного застосування тактичного мислення на початковому і попередньо базовому етапах багаторічної підготовки.

Матеріал та методи. Для вирішення поставлених завдань були застосовані наступні методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, систематизація теоретичних і експериментальних даних, спостереження за навчально-тренувальним процесом, аналіз досвіду тренерів, викладачів фізичного виховання, психофізіологічні та фізіологічні методи.

Результати. Створення експериментальної програми базувалося на матеріалі для ДЮСШ з баскетболу. Однак її відмінність була у збільшенні часу, відведеного на теоретичну і тактичну підготовку юних баскетболістів та використання нових методик засвоєння техніко-тактичних прийомів. Суть педагогічного експерименту полягала в тому, що у баскетболістів з перших занять почали створювати комплекси тактичних задач, які вони повинні були вирішувати. Згідно з новою методикою навчання акцент при виконанні технічного прийому, скажімо дриблінгу, ставився не на механічне виконання обведення стійок, а на вирішенні тактичних задач: обвести всіх захисників (стійки), і довести м'яч до певної точки (скажімо, до лицьової лінії) та зробити передачу або кидок м'яча в кошик.

Висновки. Результати показників інтелектуального розвитку, зосередженості уваги та мислення показують високу значимість цих складових у тактичній підготовці юних спортсменів. Показники тактичного мислення стають більш значущими з покращенням рівня технічної майстерності на послідовних етапах багаторічної підготовленості.

Ключові слова: баскетбол, тактичне мислення, тактичні завдання, багаторічна підготовка, дриблінг.

Вступ

Рівень сучасного спорту висуває високі вимоги до особистості спортсмена. Досягнення максимального результату залежить не тільки від розвитку фізичних можливостей, а й від надійності інтелектуальної сфери спортсмена і насамперед від його тактичної підготовленості та тактичного мислення. Тенденції розвитку

сучасної гри в баскетбол показують, що тактична підготовка гравців стає однією із головною серед інших видів підготовки гравців, бо визначає їх цільову спрямованість і зміст роботи з фізичної та технічної підготовки, виявляє їх функціональні обов'язки в команді, допомагає при виборі системи нападу та захисту, конкретизує параметри моделей команд і гравців у змагальній діяльності (Волков, 2001; Кас'ян, 2008).

Перед тренерами стоїть багатогранна задача, яка полягає у пошуку інноваційних засобів та методів підготовки баскетболістів. І тому слід більш прискіпливо приділяти увагу дітям, які перейшли до групи попередньої базової підготовки з баскетболу. Практична відсутність тактичної підготовки на цьому етапі, призводить до того, що основами тактики спортсмени баскетболісти починають займатися вже досить зрілими юнаками і дівчатами на етапі спеціальної базової підготовки (Мітова, 2017; Мітова, 2020; Шинкарук, 2013). В цей час спортсмени вже оволоділи досить стабільною технікою, але застосування її гальмується невмінням поєднувати її з тактичними діями.

Для баскетболу найбільш важливими є здібності швидкості прийому і переробки інформації, антиціпового реагування, тактичного мислення, прогнозування дій суперника (Кашуба, 2013; Козіна, 2019; Мітова, 2017). Баскетболісти які володіють високо розвинутою здатністю передбачення дій суперника, частіше, чим інші, добиваються бажаних результатів і навіть в тому випадку, якщо вони програють конкурентам в швидкості простої чи складної рухової реакції (Волков, 2001; Цимбалюк, 2002; Шинкарук, 2021).

Тактичне мислення в баскетболі має свої особливості (Кас'ян, 2008; Мітова, 2017), які виражаються в наочно-діючому характері, бо безпосередньо пов'язані зі сприйняттям суперника і напруженої спортивної боротьби. Баскетболіст аналізує поведінку суперника, намагаючись за його проявами встановити наміри, передбачити майбутні дії. Швидкість і доцільність прийняття ним рішень залежить від точності сприйняття окремих деталей, швидкості його осмислення. Спортсмен повинен знайти потрібне рішення в частки секунди, бо

уразливе місце суперника буває розкрито лише на мить. Правильне рішення, але прийняте з запізненням стає помилкою.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні можливості активного застосування тактичного мислення на початковому і попередньо базовому етапах багаторічної підготовки.

Матеріали і методи

Для вирішення поставлених завдань були застосовані наступні методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, систематизація теоретичних і експериментальних даних, спостереження за початково-тренувальним процесом, аналіз досвіду тренерів, викладачів фізичного виховання, психофізіологічні та фізіологічні методи.

Результати дослідження

Створення експериментальної програми базувалося на матеріалі для ДЮСШ з баскетболу. Однак її відмінність була у збільшенні часу, відведеного на теоретичну і тактичну підготовку юних баскетболістів та використання нових методик засвоєння техніко-тактичних прийомів. Суть педагогічного експерименту полягала в тому, що у баскетболістів з перших занять почали створювати комплекси тактичних задач, які вони повинні були вирішувати. Згідно з новою методикою навчання акцент при виконанні технічного прийому, скажімо дриблінгу, ставився не на механічне виконання обведення стійок, а на вирішенні тактичних задач: обвести всіх захисників (стійки), і довести м'яч до певної точки (скажімо, до лицьової лінії) та зробити передачу або кидок м'яча в кошик. Це зразу ставило перед дітьми тактичні задачі:

- а) почати дриблінг з фінта на прохід і прохід;
- б) далі обведення наступного суперника (стійка № 2) рукою віддаленої від захисника;
- в) ведення м'яча без зорового контролю, щоб бачити всіх суперників і укрити м'яч від них;
- г) завершити дриблінг кінцевою метою, передачею партнеру чи кидком м'яча в кошик.

Перед виконанням завдання спортсменам пропонувалось продумати майбутню діяльність і послідовність виконання операції. Зверталась увага спортсменів на необхідність контролю за своїми діями. Правильність дій баскетболістів визначалась за допомогою взаємоконтролю спортсменів один за одним. Організація навчально-тренувального процесу вимагає врахування індивідуальних особливостей дітей та застосовування до них індивідуальних підходів. Створення упорядкованих ігрових ситуацій і використання їх в тактичній підготовці цілеспрямованого дозволить підійти до вирішення проблеми формування мислення дітей 10 – 12 літнього віку.

У навчально-тренувальному процесі юних баскетболістів ми пропонуємо використовувати тактичні задачі, які включають в собі прийняття необхідного рішення за короткий час. Гравець стає спиною до щита, по сигналу тренера виконує розворот та оцінює обстановку, робить аналіз та виконує прийняте рішення. Необхідно фіксувати час витрачений на виконання цих дій. Одним з показників тактичної підготовленості спортсмена є розвиток його тактичного мислення, а тактичне мислення формується на основі взагалі його розумового мислення. Для цього необхідно розвивати розумову діяльність юних спортсменів, тим більше в період найбільш вираженого розвитку мисленої діяльності дітей. Темпи розвитку тактичного мислення підвищуються в спеціально організованому процесі з тактичної підготовки баскетболістів. Підвищення швидкості тактичного мислення спортсменів забезпечується збільшенням обсягу пам'яті та уваги.

Висновки

Результати показників інтелектуального розвитку, зосередженості уваги та мислення показують високу значимість цих складових у тактичній підготовці юних спортсменів. Показники тактичного мислення стають більш значущими з покращенням рівня технічної майстерності на послідовних етапах багаторічної підготовленості.

Список літератури

1. Волков, Н. І. (2001). Фізіологічні характеристики ігрової активності баскетболістів. *Теорія та практика фізичної культури*. (1). 22–26.
2. Кас'ян, А. В. (2008). Програмування фізичної підготовки баскетболістів студентських команд на спеціально-підготовчому етапі підготовчого періоду. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. Вип. 25 (6), 135–140.
3. Кашуба, В., & Юхно Ю., & Хмельницька І. (2013). Автоматизовані системи аналізу техніко-тактичних дій спортсменів у спортивних іграх. *Спортивний вісник Придніпров'я*. № 1, 87–95.
4. Козіна, Ж. Л., & Цимбалюк Ж., & Тихонова А., & Мусієнко А. (2019). Зміни показників ефективності ігрових дій баскетболістів 16–20 років в іграх чемпіонатів Європи. *Sports games*, № 4. (14), 121–130.
5. Мітова, О. О., & Івченко О. М. (2017.) Вдосконалення системи тестів для контролю технічної та спеціальної фізичної підготовленості баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки на основі факторного аналізу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Київ. Вип. 12. (94), 58–62.
6. Мітова, О. О. (2020). Технологія реалізації системи контролю у командних спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення. *Фізична культура спорт та здоров'я нації*. Вип. 10 (29), 83–91.
7. Цимбалюк, Ж. О. (2002). Розвиток тактичного мислення у баскетболісток на початковому етапі навчання. *Теорія і практика фізичного виховання*. Х., (2), 45–47.
8. Шинкарук, О. А. (2013). Теорія і методика підготовки спортсменів: управління, контроль, відбір, моделювання та прогнозування в олімпійському спорті. Київ. 136 с.
9. Шинкарук, О. А., & Безмилов М. М. (2021). Розробка та використання модельних характеристик техніко-тактичних дій баскетболістів високої кваліфікації. Теоретико-методичні аспекти програмування та моделювання тренувального процесу спортсменів різної кваліфікації : колективна монографія. Вінниця: Твори, 161–176.

DEVELOPMENT OF TACTICAL THINKING IN BASKETBALL PLAYERS OF PRELIMINARY BASIC TRAINING

Yurii Sorokin, Elina Prystynska

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study – the possibility of active application of tactical thinking at the initial and preliminary basic stages of multi-year training.

Material and methods. To solve the tasks, the following research methods were applied: analysis and generalization of scientific and methodological literature, systematization of theoretical and experimental data, observation of the educational and training process, analysis of the experience of trainers, teachers of physical education, psychophysiological and physiological methods.

Results. The creation of the experimental program was based on material for the youth sports school in basketball. However, its difference was in increasing the time allotted for the theoretical and tactical training of young basketball players and the use of new methods of mastering technical and tactical techniques. The essence of the pedagogical experiment was that basketball players from the first classes began to create complexes of tactical problems that they had to solve. According to the new method of training, the emphasis when performing a technical technique, say dribbling, was not on the mechanical execution of the stroke of the racks, but on solving tactical problems: circle all the defenders (racks), and bring the ball to a certain point (say, to the front line) and make a pass or throw the ball into the basket.

Conclusions. The results of indicators of intellectual development, concentration of attention and thinking show the high importance of these components in the tactical training of young athletes. Indicators of tactical thinking become more significant with the improvement of the level of technical skill in the subsequent stages of many years of preparedness.

Key words: basketball, tactical thinking, tactical tasks, long-term training, dribbling.

Information about the authors:

Sorokin Yurii: ur.sorokin65@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0001-5185-5111>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Prystynska Elina: elina.veys15@gmail.com; Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ВПЛИВ РІВНЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ НА ВИБІР ДИСЦИПЛІН ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ» СЕРЕД 1–4 КУРСІВ

Сергій Черненко¹, Юрій Долинний¹, Жанна Малахова², Олег Олійник¹

¹Донбаська державна машинобудівна академія

²Донецький національний медичний університет

Анотація

Мета дослідження – вивчити вплив показника навченості на рівень значущості дисциплін у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Матеріали і методи. У дослідженні взяли участь студенти 1-го курсу ($n = 26$); 2-го курсу ($n = 21$); 3-го курсу ($n = 25$); 4-го курсу ($n = 16$). Було організовано по 1 групі на кожному курсі, що склало 4 дослідних груп. Для вирішення завдань були застосовані такі методи дослідження: вивчення та аналіз науково-методичної літератури, анкетування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики (середнє арифметичне (x) та (y); стандартне квадратичне відхилення (s); коефіцієнт кореляції Брава-Пірсона (r); коефіцієнт детермінації (D); значимість різниці між середніми значеннями (t).

Результати. З'ясовано що, на 1 курсі успішність навчання суттєво не впливає на більшість значущих дисциплін, окрім предмету «Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», $r = 0,61$ ($p < 0,05$); 2 курсі показник навченості має сильні кореляційні зв'язки з дисциплінами «Філософія», «Виробнича педагогічна практика» ($r = 0,75$; $D = 55\%$) та середній зв'язок при обранні вагомих компонентів «Теорія і методика викладання волейболу», «Біомеханіка і основи спортивної метрології» ($r = 0,65$; $D = 42\%$) у майбутньої професійної діяльності ($p < 0,05$); 3 курсі успішність навчання суттєво не впливає на більшість значущих дисциплін, окрім предметів «ПСМ», ($r = 0,52$) та «Загальна теорія підготовки спортсменів» ($r = 0,57$); для студентів 4 курсу показник навченості має значні кореляційні зв'язки у більшості дисциплін: «Адаптивний спорт» ($r = 0,72$; $D = 52\%$), «Спортивні споруди й обладнання» ($r = 0,80$; $D = 64\%$), «БЖД» та «ПСМ» ($r=0,61$), «Основи теорії здоров'я» та «Виробнича практика за профілем майбутньої роботи» ($r = 0,54$; $D = 30\%$).

Висновки. У студентів 3 – 4 курсів суттєве значення для формування фахових компетентностей має цикл дисциплін спрямованих на теоретичну, професійну та практичну підготовленість у вишах. Встановлено, що з віком у студентів 1 – 4 курсів ФКС спостерігається істотне підвищення впливу успішності навчання на розуміння здобувачами освіти значущості дисциплін у формуванні професійних компетенцій у ЗВО.

Ключові слова: навчальні дисципліни, освітні компоненти, студенти.

Вступ

Підписання Болонської конвенції актуалізувало низку інновацій у системі вищої освіти України, серед яких компетентнісний підхід, що є одним із концептуально важливих засобів управління якістю підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Значна кількість наукових праць спрямована на формування компонентів професійно-педагогічної компетентності (Забора, 2003; Трачук, Пальчук, Ген Янь, & Ши Янь Цзе, 2022), побудові моделей системи професійної підготовки викладачів фізичного виховання (Наумчук, 2002, Степанченко, 2017; Özgür Bostancı, 2020) визначення педагогічних умов розвитку професіоналізму майбутніх викладачів фізичної культури у процесі фахової підготовки (Сікора, 2019; Цуй Лун, 2022) теоретико-методичні основи підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (Шиян 1997; Данилевич, 2018).

Ряд дослідників (Бордовская, & Реан, 2000, Степанченко, 2017), вказують, що на формування спрямованості студентів до педагогічної діяльності та професійний розвиток об'єктивно найпотужнішим є вплив змісту дисциплін професійної освіти, завдяки чому в них підвищується професійний інтерес, виробляються певні установки і професійно важливі якості викладача.

Незважаючи на значення проведених наукових пошуків та науково-методичних розробок, саме останні дослідження недостатньо забезпечують вивчення впливу рівня успішності 1 – 4 курсів на визначення значущості обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми за спеціальністю «Фізична культура і спорт».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження є складовою комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії з проблеми «Система професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти» (номер держ. реєстрації ДК-03-21), держбюджетної теми «Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності» (номер держ. реєстрації ДК-07-24).

Мета дослідження – вивчити вплив показника навченості на рівень значущості дисциплін у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Матеріали і методи

У дослідженні взяли участь студенти 1-го курсу ($n = 26$); 2-го курсу ($n = 21$); 3-го курсу ($n = 25$); 4-го курсу ($n = 16$). Було організовано по 1 групі на кожному курсі, що склало 4 дослідні групи.

Констатувальний експеримент, дозволив за допомогою методики (Дубовіцької, 2004) визначити значущість дисциплін для професійної підготовки і формування професійної мотивації у майбутніх фахівців ФКС. Запитальник (анкета) містив дві шкали: шкалу значущості навчальної дисципліни для професійної підготовки і шкалу значущості для розвитку професійної мотивації. Для визначення показника навченості (рівень середньої успішності студентів за розподілом балів в системі ICTS після результатів сесій) використовувався контрольний замір (зимова заліково-екзаменаційних сесія 2022 – 2023 н.р.).

Для вирішення завдань були застосовані такі методи дослідження: вивчення та аналіз науково-методичної літератури, анкетування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики (середнє арифметичне ($\bar{x}$) та ($\bar{y}$); стандартне квадратичне відхилення (s); коефіцієнт кореляції Браве-Пірсона (r); коефіцієнт детермінації (D); значимість різниці між середніми значеннями (t).

Результати

За підсумками кореляційного аналізу з'ясовано таке:

- у студентів 1 курсу успішність навчання суттєво не впливає на більшість значущих дисциплін, окрім предмету «Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», $r = 0,61$ ($p < 0,05$);

- для студентів 2 курсу показник навченості має сильні кореляційні зв'язки з дисциплінами «Філософія», «Виробнича педагогічна практика» ($r = 0,75$; $D = 55\%$) та середній зв'язок при обранні вагомих компонентів «Теорія і методика викладання волейболу», «Біомеханіка і основи спортивної метрології» ($r = 0,65$; $D = 42\%$) у майбутньої професійної діяльності ($p < 0,05$);

- у студентів 3 курсу успішність навчання суттєво не впливає на більшість значущих дисциплін, окрім предметів «ПСМ», ($r = 0,52$) та «Загальна теорія підготовки спортсменів» ($r = 0,57$);

- для студентів 4 курсу показник навченості має значні кореляційні зв'язки у більшості дисциплін: «Адаптивний спорт» ($r = 0,72$; $D = 52\%$), «Спортивні споруди й обладнання» ($r = 0,80$; $D = 64\%$), «БЖД» та «ПСМ» ($r = 0,61$), «Основи теорії здоров'я» та «Виробнича практика за профілем майбутньої роботи» ($r = 0,54$; $D = 30\%$).

Отримані результати доповнюють відомості (Степанченко, 2017; Наумчук, 2002) про динаміку уявлення здобувачів освіти про професійну діяльність за спеціальністю «Фізична культура і спорт», технології формування готовності майбутніх фахівців фізичної культури (Боднар, 2019) та мотиваційні пріоритети студентської молоді для майбутньої роботи (Malakhova, Krutsevich, Chernenko, & Briukhanova, 2022).

Підтверджено, що знання студентів про майбутню професійну діяльність тренера-викладача орієнтовані, переважно, на дисципліни професійної підготовки (Вацеба, 2005), при цьому динамічна характеристика успішності до навчання істотно впливає на оцінювання здобувачами обов'язкових компонентів освітньої програми щодо формування професійно-педагогічних компетенцій (York, Gibson, & Rankin, 2015; Степанченко, 2017).

Висновки

1. У студентів 3–4 курсів суттєве значення для формування фахових компетентностей має цикл дисциплін спрямованих на теоретичну, професійну та практичну підготовленість у вишах.

2. Встановлено, що з віком у студентів 1–4 курсів ФКС спостерігається істотне підвищення впливу успішності навчання на розуміння здобувачами освіти значущості дисциплін у формуванні професійних компетенцій в ЗВО.

Список літератури

1. Забора, А. В. (2003). Формування знань і навичок майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання» і «Гімнастика з методикою викладання»: автореф. ... дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту. Львів, 24.
2. Трачук, С., Пальчук М., Ген Янь, & Ши Янь Цзе. (2022). Складові професійної компетентності вчителів фізичної культури Китаю. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, (3), 59–63. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2022.3>
3. Наумчук В. І. (2002). Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних дисциплін: автореф. ... канд. пед. наук. Тернопіль, 20 с.
4. Степанченко, Н. І. (2017). Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Дис. докт. пед. наук. Вінниця. 629.
5. Özgür, Bostanci (2020). Learning Style Preferences of Prospective Teachers of Physical Education and Sport Asian Journal of Education and Training. Vol. 6, No. 2, 231 – 236. <http://www.asianonlinejournals.com/index.php/EDU/article/view/1509/1293>
6. Сікора, В. (2019). Інтерактивна компетентність майбутніх учителів фізичної культури: педагогічні умови її формування. *Теорія та методика навчання та виховання*. (47), 113–122. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/issue/view/170>
7. Цуй Лун (2022). Педагогічні умови розвитку професіоналізму майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахової підготовки. *Молодь і ринок*. (2/200), 161 – 165. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.256054>
8. York, T., Gibson C., Rankin S. (2015). Defining and Measuring Academic Success. Practical Assessment, Research, and Evaluation. Vol. 20(5), 2.
9. Вацеба, О. М, Петришин Ю. В, Приступа Є. Н, & Боднар І. Р. (2005). Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання: колективна монографія. Львів: Українські технології. 296

THE INFLUENCE OF THE LEVEL OF LEARNING SUCCESS ON THE CHOICE OF DISCIPLINES OF THE EDUCATIONAL PROGRAM «PHYSICAL CULTURE AND SPORTS» BETWEEN 1–4 COURSES

Serhii Chernenko¹, Iuriy Dolynniy¹, Zhanna Malahova² Oleg Oliynyk¹

¹Donbas State Engineering, Academy

²Donetsk National Medical University

The study aims of the research is to study the influence of the education indicator on the level of importance of disciplines among future physical culture and sports specialists.

Materials and methods. 1st-year students (n = 26) took part in the study; 2nd year (n = 21); 3rd year (n = 25); 4th year (n = 16). 1 group was organized for each course, making 4 research groups. The following research methods were used to solve the problems: study and analysis of scientific and methodological literature, questionnaires, pedagogical experiment, methods of mathematical statistics (arithmetic mean (x) and (y); standard square deviation (s); Brave-Pearson correlation coefficient (r); the coefficient of determination (D); the significance of the difference between the average values (t).

Results. It was found that, in the 1st year, the success of studies does not significantly affect the majority of significant disciplines, except for the subject "Theory and technologies of health-recreational motor activity", $r = 0.61$ ($p < 0.05$); In the 2nd year, the learning indicator has strong correlations with the disciplines "Philosophy", "Industrial Pedagogical Practice" ($r = 0.75$; $D = 55\%$) and an average correlation when choosing the weighty components "Theory and Methodology of Volleyball Teaching". "Biomechanics and basics of sports metrology" ($r = 0.65$; $D = 42\%$) in future professional activity ($p < 0.05$); In the 3rd year, the success of studies does not significantly affect the majority of significant disciplines, except for the subjects "PSM" ($r = 0.52$) and "General theory of training athletes" ($r = 0.57$); for students of the 4th year, the education indicator has significant correlations in most disciplines: "Adaptive sport" ($r = 0.72$; $D = 52\%$), "Sports facilities and equipment" ($r = 0.80$; $D = 64\%$), "BZD" and "PSM" ($r = 0.61$), "Basics of health theory" and "Industrial practice according to the profile of future work" ($r = 0.54$; $D = 30\%$).

Conclusions. For students of 3-4 courses, the cycle of disciplines aimed at theoretical, professional and practical preparation in higher education institutions is of significant importance for the formation of professional competences. It has been established that with the age of students of the 1st – 4th courses of the FCS, there is a significant increase in the influence of the success of studies on the understanding of education seekers of the importance of disciplines in the formation of professional competencies in higher education.

Keywords: academic disciplines, educational components, students.

Information about the authors:

Chernenko Serhii: chernenko.sergey65@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-9375-4220>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Dolynniy Iuriy: mr.dya69@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6495-6066>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Zhanna Malakhova: zhanna.koval.11@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3362-3496>; Department of Rehabilitation and Sports Medicine of Donetsk National Medical University, Address: Velika Perspektivna 1, Kirovohrad-25015, Ukraine.

Oliynyk Oleg: olegoliynyk@ukr.net; <http://orcid.org/0000-0002-9197-1034>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ТА КОНТРОЛЬНІЙ ГРУПАХ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 017 «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ» У ДОНБАСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ МАШИНОБУДІВНІЙ АКАДЕМІЇ

Ярослава Баннікова, Сергій Черненко

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – обґрунтувати динаміку змін спрямованості особистості студентів 1–4 курсів за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт».

Матеріали і методи: Для досягнення мети дослідження були використані такі методи : аналіз науково-методичної літератури, анкетування, формуючий експеримент, методи статистичної обробки результатів. В опитуванні прийняло участь прийняли участь здобувачі освіти – 1 курс (n=27); 2 курс (n=22); 3 курс (n=23); 4 курс (n=18) Донбаської державної машинобудівної академії. Вивчення спрямованості здійснювалося за видами – особиста, суспільна та ділова – за допомогою стандартизованої психологічної методики «Діагностика спрямованості особистості» Б. Басса.

Результати. Аналіз відповідей здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт» у 2023 н. р. дозволив виявити, в експериментальних групах кількість студентів зі спрямованістю на завдання зросла на 1 курсі в 1,5 рази, 3 курсі в 1,53 рази, 4 курсі в 2,1 рази, водночас, в експериментальних групах зменшилася кількість майбутніх тренерів-викладачів зі спрямованістю на себе: на 1 курсі в 2,3 рази, на 2 курсі в 2 рази, на 3 курсі в 2,5 рази на 4 курсі в 4,3 рази. У контрольних групах теж зафіксовано зменшення кількості студентів за цим показником, проте лише з 2 – 4 курс і не суттєво.

Висновки. Результати дослідження виявляють зростання професійної спрямованості освітньої діяльності за експериментальною моделлю та методикою, а також спостерігається не тільки підвищення рівня сформованості педагогічно-рефлексивного компоненту, а і професійно-педагогічної компетентності майбутніх тренерів-викладачів фізичного виховання. Педагогічні умови і навчально-методичне забезпечення на основі інноваційного навчання фахових і педагогічних дисциплін дозволили активізувати у студентів 1–4 курсів прояв спрямованості на завдання та взаємні дії за освітньої програмою «Фізична культура і спорт».

Ключові слова: спрямованість студентів, здобувачі освіти, інтерактивні технології.

В освіті набуває пріоритетів особистісно орієнтований педагогічний процес, у якому на перший план виходить унікальна цілісна особистість, яка має максимально реалізувати свої можливості у межах навчального закладу та досягти успішності у соціально значущій активності, зокрема в учбовій діяльності та спілкуванні (Хохліна, & Сила, 2018). Провідною діяльністю студента є учбова, метою якої є засвоєння знань, умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності; самозміна, формування себе (Кутішенко, 2005; Савчин, 1998 та ін.).

Іншою соціально значущою формою активності людини, щільно пов'язаною з діяльністю, є спілкування, суть якого розкривається у працях (Орбан-Лембрик, 2004; Цимбалюк, 2007 та ін). У подальшому дослідники описали окремі її види, як-от: ділову, колективістську, особистісну (Б. Басс, В. Смекал та М. Кучер, М. С. Неймарк); емоційну (Додонов, 1987); гуманістичну, егоїстичну, депресивну, суїцидальну (Фрейд, 1998); професійну (Є. А. Климов, Н. В. Кузьміна); прагматичну, екзистенційну, гуманістичну, егоцентричну (Данилова, 2004) спрямованість.

У зв'язку з цим особливої актуальності набувають дослідження у напрямку вивчення питання впливу інтерактивного навчання на спрямованість особистості студентів в процесі учбової діяльності й спілкування студентів.

Мета дослідження – обґрунтувати динаміку змін спрямованості особистості студентів 1–4 курсів за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження є складовою комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії з проблеми «Система професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти» (номер держ. реєстрації ДК-03-21), держбюджетної теми «Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності» (номер держ. реєстрації ДК-07-24).

Матеріали і методи

Для досягнення мети дослідження були використані такі методи : аналіз науково-методичної літератури, анкетування, формуючий експеримент, методи статистичної обробки результатів. В опитуванні прийняло участь прийняли участь здобувачі освіти – 1 курс (n = 27); 2 курс (n = 22); 3 курс (n = 23); 4 курс (n = 18) Донбаської державної машинобудівної академії. Вхідний етап виконувався на початку вересня 2022 р. перед вивченням освітніх компонентів професійної програми, а підсумковий – у червні 2023 р. Вивчення спрямованості здійснювалося за видами – особиста, суспільна та ділова – за допомогою стандартизованої психологічної методики «Діагностика спрямованості особистості» Б. Басса.

Результати

За допомогою методики визначаються такі види спрямованості особистості: Спрямованість на себе (Я) – орієнтація на пряме винагородження та задоволення, агресивність у досягненні статусу, схильність до суперництва, тривога, роздратованість, прагнення до влади. Спрямованість на спілкування (С) – прагнення передусім підтримувати стосунки з людьми, орієнтація на спільну діяльність (не обов'язково для виконання справи, а заради самого спілкування), орієнтація на соціальне схвалення, залежність від групи, потреба в емоційних стосунках з людьми. Спрямованість на справу, діло (Д) – зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконання роботи якнайкраще, орієнтація на ділове співробітництво, здатність відстоювати в інтересах справи власну думку, корисну для досягнення загальної мети.

Проаналізовані дані свідчать, що в експериментальних групах кількість студентів зі спрямованістю на завдання (зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконання роботи якнайкраще, орієнтація на ділове співробітництво, здатність відстоювати в інтересах справи власну думку, корисну для досягнення загальної мети) зросла на 1 курсі в 1,5 рази, 3 курсі в 1,53 рази, 4 курсі в 2,1рази, водночас, в експериментальних групах зменшилася кількість майбутніх тренерів-викладачів зі спрямованістю на себе (орієнтація на пряме винагородження та задоволення, агресивність у досягненні статусу, схильність до суперництва, тривога, інтровертованість, роздратованість, прагнення до влади): на 1 курсі в 2,3

рази, на 2 курсі в 2 рази, на 3 курсі в 2,5 рази на 4 курсі в 4,3 рази. У контрольних групах теж зафіксовано зменшення кількості студентів за цим показником, проте лише з 2 – 4 курс і не суттєво. Слід звернути увагу, що на 2 курсі експериментальній групі спостерігається підвищення в 1,5 рази кількість студентів зі спрямованість на взаємні дії ,як наслідок, це формує прагнення підтримувати стосунки з людьми, орієнтує на спільну діяльність та соціальне схвалення, залежність від групи, потребу в емоційних стосунках з оточуючими.

Висновки

1. Результати дослідження виявляють зростання професійної спрямованості освітньої діяльності за експериментальною моделлю та методикою, а також спостерігається не тільки підвищення рівня сформованості педагогічно-рефлексивного компоненту, а і професійно-педагогічної компетентності майбутніх тренерів-викладачів фізичного виховання.
2. Педагогічні умови і навчально-методичне забезпечення на основі інноваційного навчання фахових і педагогічних дисциплін дозволили активізувати у студентів 1–4 курсів прояв спрямованості на завдання та взаємні дії за освітньої програмою «Фізична культура і спорт».

Список літератури

1. Данилова Т.М. (2004). Формування гуманістичної спрямованості особистості майбутнього практичного психолога: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 19 с. (in Ukrainian).
2. Додон Б. І. (1987). У світі емоцій. К. : Політвидав України. 140 с
3. Кутішенко В. П. (2005). Вікова педагогічна психологія (курс лекцій): Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 128 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. (2004). Соціальна психологія : [підручник]: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. К.: Либідь, 576 с.
- Цимбалюк, І. М. (2007). Психологія спілкування. К. : Професіонал, 464 с.
5. Савчин М. (1998). Педагогічна психологія. Дрогобич : Відродження, 142 с.

6. Фрейд З. (1998). Вступ до психоаналізу. К. : Основи, 709 с.

7. Хохліна О. П., & Сила Д. В. (2018). Особливості спрямованості особистості як детермінанта успішності соціально значущої активності студент. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. Зб. н. статей Київс. міжн. ун-ту й Інституту соціальної та політичної психології НАПНУ. Вип.2 (12) К., 279–293.

THE INFLUENCE OF INTERACTIVE LEARNING ON THE PERSONALITY ORIENTATION OF STUDENTS IN THE EXPERIMENTAL AND CONTROL GROUP IN THE SPECIALTY 017 «PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS» OF THE DONBAS STATE ENGINEERING ACADEMY

Yaroslava Bannikova, Serhii Chernenko

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study to justify the dynamics of changes in the orientation of the personality of students of the 1st – 4th courses in the specialty 017 «Physical culture and sport».

Material and methods: To achieve the goal of the research, the following methods were used: analysis of scientific and methodological literature, questionnaires, formative experiment, methods of statistical processing of results. Students of the 1st year (n=27) took part in the survey. 2nd year (n=22); 3rd year (n=23); 4th year (n=18) of the Donbas State Mechanical Engineering Academy. The study of orientation was carried out by types – personal, social and business – with the help of the standardized psychological method "Diagnostics of personality orientation" by B. Bass.

Results. Analysis of answers of higher education applicants of the educational and professional program "Physical culture and sport" in 2023. allowed to discover that in the experimental groups the number of task-oriented students increased by 1.5 times in the 1st year, by 1.53 times in the 3rd year, and by 2.1 times in the 4th year, at the same time, the number of future trainers decreased in the experimental groups. teachers with a focus on themselves: in the 1st year 2.3 times, in the 2nd year 2 times, in the 3rd year 2.5 times, in the 4th year 4.3 times. In the control groups, a decrease in the number of students according to this indicator was also recorded, but only from the 2nd to 4th year and not significantly.

Conclusions. The results of the study reveal an increase in the professional orientation of educational activity according to the experimental model and methodology, and there is also an increase not only in the level of formation of the pedagogical-reflective component, but also in the professional-pedagogical

competence of future trainers-teachers of physical education. Pedagogical conditions and teaching-methodical support based on innovative training of professional and pedagogical disciplines allowed students of 1st to 4th courses to activate the manifestation of focus on tasks and mutual actions under the "Physical Culture and Sports" educational program.

Key words: orientation of students, education seekers, interactive technologies.

Information about the authors:

Bannikova Yaroslava: yaroslavabannikova@gmail.com; Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Chernenko Serhii: chernenko.sergey65@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-9375-4220>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ СПОРТОМ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Володимир Тимошенко¹, Юрій Палічук²

¹Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Криворізького університету»

²Буковинський державний медичний університет

Анотація

Мета дослідження – визначити головні педагогічні умови для мотивації студентів до занять спортом, особливо при організації освітнього процесу в дистанційному форматі.

Матеріал і методи. Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичного матеріалу, педагогічні спостереження, досвід фахівців з фізичного виховання в організації самостійної роботи в дистанційному навчанні та власний педагогічний досвід в мотивації студентів при дистанційному навчанні.

Результати. Визначено необхідність використання свідомого підходу до тренувань, що дозволяє підвищити мотивацію, розвинути самостійність і досягти кращих результатів студентами; окреслено завдання для студентів, які дозволяють отримати більше інформації для фізичного розвитку та підвищенню мотивації до рухової активності; визначено завдання викладача при організації навчально-тренувального процесу.

Висновки: Сьогодні студенти мають широкий вибір серед різноманіття форм фізкультурно-спортивної діяльності враховуючи власні інтереси, покликання та здібності. Необхідно більше інформувати студентів щодо використання сучасних засобів фізичного розвитку, про існування доступних програм для підвищення фізичної активності з мінімальними витратами, бо матеріальні проблеми зараз теж займають не останнє місце в житті студентів.

Ключові слова: мотивація, дистанційне навчання, фізичне виховання, інформування.

Вступ

Дуже низька рухова активність, фізична активність, зниження мотивації для занять спортом, великий обсяг роботи у дистанційному форматі, негативний вплив інновацій на життя студентської молоді є дуже важливою проблемою сучасності. Особливо гостро ця проблема постає у ситуації військового стану, коли до проблем з фізичною активністю додаються проблеми психологічного характеру, проблеми вибору, матеріальні проблеми. Реалії сьогодення свідчать, що під

впливом радикальних змін у суспільстві неминучою стала зміна спрямовання розвитку фізичної культури і фізичного виховання від застарілих організаційних до змістовних, нових форм, які спрямовані на підтримку, збереження здоров'я людини, формування ціннісного ставлення до здорового способу життя, зняття психоемоційного напруження, планування життєвої стратегії на майбутнє.

Тому першочерговим завданням керівництва країни, керівників навчальних закладів, викладачів є мотивація студентської молоді на впровадження фізичної, рухової активності в повсякденне життя, підвищення ролі дисципліни «Фізичне виховання», а також популяризація спорту і здорового способу життя взагалі.

Аналіз історичних даних свідчить про тісний взаємозв'язок фізичної культури та суспільних процесів. Сучасні соціально-економічні зміни обумовили трансформацію фізичного виховання, яке набуло нових цілей та змісту. Теоретична основа сучасного фізичного виховання повинна забезпечити молоді необхідні знання та вміння для того, щоб свідомо обирати види фізичної активності, які відповідають їхнім індивідуальним потребам та сприяють гармонійному розвитку особистості.

Науковцями ведеться постійний пошук інноваційних методів та засобів покращення стану фізичного здоров'я студентів закладів вищої освіти та шляхів мотивації студентів до активного, рухливого, здорового способу життя.

Науковці (Грибан, Краснов & Опанасюк, 2018) розглянули питання щодо фізичного виховання у здоровому способі життя сучасної студентської молоді.

Автори (Татарченко, Присяжна & Лашко, 2021) у своїй роботі розглянули питання підвищення інтересу студентів до занять фізичною культурою та спортом за допомогою вивчення нових сучасних методів рухової активності.

Мета дослідження — визначити головні педагогічні умови для мотивації студентів до занять спортом, особливо при організації освітнього процесу в дистанційному форматі.

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичного матеріалу, педагогічні спостереження, досвід фахівців з фізичного виховання в організації самостійної роботи в дистанційному навчанні та власний педагогічний досвід в мотивації студентів при дистанційному навчанні.

Результати дослідження. Аналіз практики проведення занять з фізичного виховання показав, що студенти часто виконують вправи формально, без розуміння їхньої мети. Для вирішення цієї проблеми необхідно переглянути методику проведення занять і зробити акцент на розвитку свідомості та активності студентів. Тільки за таких умов фізична культура зможе сприяти формуванню здорового способу життя та всебічному розвитку особистості. Свідомий підхід до тренувань дозволяє підвищити мотивацію, розвинути самостійність і досягти кращих результатів.

Для ефективного виконання фізичних вправ студент має:

- усвідомити мету завдання;
- зрозуміти, чому саме він виконує цю вправу і яка її користь;
- оцінити свої можливості;
- скласти план дій і бути впевненим у його реалізації.

Такий підхід дозволяє студенту активніше залучатися до навчального процесу і досягати кращих результатів.

Коли навчальний процес відбувається в онлайн-режимі, програми для дистанційного навчання студентів звісно включають більше теоретичних блоків. Тому під час дистанційного навчання найбільшої актуальності набувають комп'ютерні технології. Саме з їх застосуванням викладач фізичного виховання має змогу донести до студентів необхідну інформацію по курсу.

При розробці завдань для студентів враховуються сучасні теорії навчання, аналізуються сучасні методи роботи зі студентами за допомогою комп'ютерних технологій. Але при цьому треба врахувати, що всі студенти знаходяться у різних умовах та мають різні технічні можливості. Тому студентам надаються теоретичні матеріали за темами як у вигляді звичайних текстових файлів, які кожен може

відкрити на доступному пристрої, так і більш складні презентації з вбудованими відео.

Для досягнення мети по формуванню свідомого ставлення у студентів до занять, розвитку уміння та навичок свідомого аналізу власних рухових дій у формі фізичних вправ на заняттях із фізичного виховання – викладачам необхідно дотримуватися таких завдань у навчально-виховному та навчально-тренувальному процесах:

1) сформувати у студентів знання про види фізичних якостей та особливості їх застосування щодня;

2) сформувати знання про характеристики фізичного навантаження під час виконання певних фізичних вправ;

3) сформувати знання про види і методи контролю навантаження під час тренувального процесу;

4) сформувати вміння особисто демонструвати під час занять фізичні вправи та надати пояснення їх призначенню;

5) сформувати вміння самостійно конструювати нові фізичні вправи з додаванням особистого бачення їх виконання та доцільності в дозуванні;

6) сформувати вміння самостійно складати певні комплекси фізичних вправ для розвитку будь-якої фізичної якості або за різними завданнями і об'єктами впливу, які зумовлює викладач [5].

В теперішній час при організації навчального процесу перед закладами вищої освіти стоїть задача – підготувати високо кваліфікаційних фахівців, що зможуть у залежності від умов здійснювати професійну діяльність за вимогами ринку та суспільства. Проте, повноцінне використання професійних знань і навичок можливе при хорошому стані здоров'я, високій працездатності молодих фахівців, які можуть бути придбані ними при регулярних і спеціально організованих заняттях фізкультурою та спортом.

Висновки

Фізичне виховання у закладах вищої освіти є обов'язковим елементом у процесі формування загальної і професійної культури особистості майбутнього фахівця та потребує постійного розвитку та вдосконалення. Наразі викладачі все частіше стикаються з погіршенням ефективності процесу фізичного виховання внаслідок того, що звертають увагу на фізичну культуру за залишковим принципом. Сьогодні студенти мають широкий вибір серед різноманіття форм фізкультурно-спортивної діяльності враховуючи власні інтереси, покликання та здібності. Необхідно більше інформувати студентів щодо використання сучасних засобів фізичного розвитку, про існування доступних програм для підвищення фізичної активності з мінімальними витратами, бо матеріальні проблеми зараз теж займають не останнє місце в житті студентів. При цьому кожний заклад вищої освіти може використовувати власні засоби для мотивації і фізичного розвитку студентів.

Список літератури

1. Гавришко, С. (2023). Сучасна система фізичного виховання у ЗВО. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наук. праць. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, Вип. 8 (168). С. 29–32.
2. Панчук, А., Панчук, І., Бутенко, Т. & Кашуба, А. (2020). Удосконалення системи фізичного виховання студентів ЗВО як педагогічна проблема. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2 (25). С. 118–125
3. Татарченко, Л., Присяжна, М., & Лашко, Є. (2021). Формування мотивації студентів до занять фізичною культурою та спортом. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2 (340) Ч. (2), 83–91. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-2\(340\)-2-83-91](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-2(340)-2-83-91).
4. Фізична культура і спорт. Виклики сучасності: збірка тез доповідей II науково практичної конференції присвяченої 300-річчю з дня народження Г. С. Сковороди, 27–28 жовтня 2022 року. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 114 с.
5. Чиченьова, О. М. (2021). Сучасні реалії фізичного виховання в закладах вищої освіти та ставлення студентів до занять із фізичної культури і спорту. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, Вип. 4, ч. 1, 198–202.

MOTIVATION OF STUDENTS TO PARTICIPATE IN SPORTS: CHALLENGES AND PROSPECTS OF MODERN HIGHER EDUCATION

Volodimir Tymoshenko¹, Yurii Palichuk²

¹ Separate structural Department "Kramatorsk Professional College of Kryvyi Rih National University"

² Bukovinian State Medical University

The purpose of the study – to determine the main pedagogical conditions for motivating students to do sports, especially when the educational process is organized in a distance format.

Material and methods. To achieve the goal of the following research there were used next methods in the work: analysis and generalization of scientific and methodological material, pedagogical observations, experience of physical education specialists in organizing independent work in distance learning and own pedagogical experience in motivating students in distance learning.

Results. It was determined the necessity of use a conscious approach to training is, which allows to increase motivation, develop independence and achieve better results by students; outlined tasks for students that allow them to get more information for physical development and increase motivation for motor activity; defined the tasks of the teacher in the organization of the studying and training process.

Conclusions: Nowadays, students have a wide choice among the variety of forms of physical and sports activities, taking into account their own interests, vocations and abilities. But it is necessary to inform students more about the use of modern means of physical development, about the existence of available programs for increasing physical activity with minimal costs, because material problems now occupy not the last place in the lives of students.

Keywords: motivation, distance learning, physical education, informing.

Information about the authors:

Tymoshenko Volodimir: vladimitimoshenko@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1244-3696>, Separate structural Department "Kramatorsk Professional College of of Kryvyi Rih National University " 84305, Donetsk region, Kramatorsk, Hanhy Tyschenko street, 14-15

Palichuk Yurii: palichukyura@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6589-096X>; Department of Disaster Medicine and Military Medicine, Bukovinian State Medical University, Teatralna St., 2, Chernivtsi, 58000, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗНАЧЕННЯ ОBOB'ЯЗКОВИХ ДИСЦИПЛІН ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ СЕРЕД СТУДЕНТІВ 1–4 КУРСІВ

Євгенія Кукліна, Сергій Черненко

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – визначити загальне ставлення майбутніх тренерів-викладачів до змісту навчальної діяльності у закладі вищої освіти.

Матеріали і методи. У дослідженні взяли участь студенти 1-го курсу ($n = 26$); 2-го курсу ($n = 21$); 3-го курсу ($n = 25$); 4-го курсу ($n = 16$). Було організовано по 1 групі на кожному курсі, що склало 4 дослідних груп. Для вирішення завдань були застосовані такі методи дослідження: вивчення та аналіз науково-методичної літератури, анкетування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Результати. Встановлено, що у студентів 1 курсу вагоме значення для формування професійних компетентностей має цикл дисциплін природничої та фахової підготовки. У здобувачів освіти 2 курсу спостерігається більший перелік предметів професійної підготовки з високим рівнем оцінювання, також зменшення інтересу до наук гуманітарних та природничих. Визначається високий рівень обрання майбутніми тренерами-викладачами 3–4 курсу дисциплін професійного та практичного напрямку («Підвищення професійної майстерності за обраним видом спорту» (9,2), «Загальна теорія підготовки спортсменів» «ТМФВ» та «ТМВОВС» (8,6), «Практика за профілем майбутньої роботи» (9,1), «Педагогічна практика» (8,9), «Ознайомча практика» та «Тренерська практика»).

Висновки. Найбільший вплив на формування професійних компетентностей майбутнього тренера-викладача чинять навчальні дисципліни, розташовані у загально-професійному та професійному блоці. В процесі навчання у виші спостерігається статистично достовірні зміни зменшення рівня значущості дисциплін соціально-гуманітарних, фундаментальних та природничих наук.

Ключові слова: професійно-педагогічні компетентності, навчальні дисципліни, студенти.

Вступ

Проблеми професійної підготовки тренерів-викладачів були предметом дослідження багатьох науковців (Воробйов, & Круцевич, 2006; Драгнєв, 2013; Москаленко, Ковров, 2014). Проте, підписання Болонської конвенції актуалізувало низку інновацій у системі вищої освіти України, серед яких компетентнісний підхід, що є одним із концептуально важливих засобів управління якістю

підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 017 – фізична культура і спорт. Розглядаючи питання про професійну підготовленість тренерів-викладачів з урахуванням компетентнісного підходу, дослідники зазначають, що це комплекс професійно-педагогічних компетентностей, котрі формуються як на теоретичних заняттях, так і в процесі практичної спортивно-педагогічної підготовки, а також під час тренерської і педагогічної практик, де студенти виступають у ролі тренерів, вчителів, керівників спортивних секцій, організаторів оздоровчо-спортивних заходів в закладах середньої освіти і дитячо-юнацьких спортивних школах (Забора, 2003). Актуальність дослідження спричинена: об'єктивною важливістю проблеми професійної підготовки тренерів-викладачів у закладах вищої освіти (ЗВО) і станом її розв'язання в педагогічній науці та практиці; проблемною ситуацією, пов'язаною з невідповідністю змісту, форм і методів підготовки тренерів-викладачів до професійної діяльності; відсутністю системного зв'язку між педагогічними теоріями і практикою підготовки тренерів – викладачів.

Мета дослідження – визначити загальне ставлення майбутніх тренерів-викладачів до змісту навчальної діяльності у закладі вищої освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження є складовою комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії з проблеми «Система професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти» (ДК-03-21), держбюджетної теми «Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності» (ДК-07-24).

Матеріали і методи

У дослідженні взяли участь здобувачі освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» Донбаської державної машинобудівної академії м. Краматорська. У дослідженні прийняли участь 88 студентів. З них майбутні тренери-викладачі 1-го курсу ($n = 26$); 2-го курсу ($n = 21$); 3-го курсу ($n = 25$); 4-го курсу ($n = 16$). Студенти були інформовані про всі особливості дослідження і дали

згоду на участь в педагогічному експерименті. Для вирішення завдань були застосовані такі методи дослідження: вивчення та аналіз науково-методичної літератури, анкетування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. У результаті дослідження розраховувалися: середнє арифметичне ($\bar{x}$), стандартне квадратичне відхилення (s), значимість різниці між середніми значеннями (t). Констатувальний експеримент (анкетування) дозволив за допомогою методики (Дубовіцької, 2004) визначити значущість дисциплін для професійної підготовки і формування професійної мотивації у майбутніх фахівців ФКС.

Результати

Порівняльний аналіз значущості дисциплін у студентів 1–4 курсів демонструє, що у майбутніх тренерів-викладачів з першого курсу до четверного курсу відбувається зростання середньостатистичних показників циклу обов'язкових фахових дисциплін та практичної підготовленості («Підвищення професійної майстерності за обраним видом спорту» (9,2), «Загальна теорія підготовки спортсменів» «ТМФВ» та «ТМВОВС» (8,6), «Практика за профілем майбутньої роботи» (9,1), «Педагогічна практика» (8,9), «Ознайомча практика» та «Тренерська практика»).

Одночасно слід зазначити, що в процесі навчання у виші спостерігається статистично достовірні зміни зменшення рівня значущості дисциплін соціально-гуманітарних, фундаментальних та природничих наук (Іноземна мова, Філософія, Біохімія, Біомеханіка і основи спортивної метрології, Менеджмент у сфері фізичної культури і спорту, Основи наукових досліджень) спрямованих на формування у здобувачів освіти загальнолюдських пріоритетних цінностей у суспільстві та розумінні основних законів природи ($p < 0,05$). В процесі набуття першого рівня освіти за напрямком 017 «Фізична культура і спорт» визначається, що більшість обов'язкових компонентів (циклу загальної та професійної підготовки) не мають суттєвих змін щодо уявлення студентами їх значущості та подальшого використання отриманих знань у майбутній фаховій діяльності ($p > 0,05$).

Отримані результати доповнюють відомості (Степанченко, 2017; Наумчук, 2002) про динаміку уявлення студентів про професійну діяльність за

спеціальністю 017 – фізична культура і спорт та технології формування готовності майбутніх фахівців фізичної культури. Підтверджено, що знання студентів про майбутню професійну діяльність тренера-викладача орієнтовані, переважно, на дисципліни професійної підготовки та спортивно-спеціалізовану діяльність (Вацеба, 2005; Акусок, 2009). Підтримуємо твердження, що діяльність педагога непродуктивна, якщо вона будується лише як відтворення відомих методів роботи і в ній не використовуються науково обґрунтовані дані щодо форм, засобів і методів ефективного тренувального процесу (Кричфалушій, 2008).

Висновки

1. Найбільший вплив на формування професійних компетентностей майбутнього тренера-викладача чинять навчальні дисципліни, розташовані у загально-професійному та професійному блоці.

2. В процесі навчання у здобувачів освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» спостерігається зменшення рівня значущості дисциплін соціально-гуманітарних, фундаментальних та природничих наук, що впливають на формування загальнолюдських пріоритетних цінностей у суспільстві та розуміння основних законів розвитку організму людини і природного середовища.

Список літератури

1. Акусок, А. М. (2009). Теоретичні засади формування змісту загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя: автореф. дис. К., 21 с.
2. Вацеба, О. М, Петришин Ю. В, Приступа Є. Н, & Боднар І. Р. (2005). Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання: колективна монографія. Львів : Українські технології. 296 с.
3. Воробйов, М. І, & Круцевич Т. Ю. (2006). Практика в системі фізкультурної освіти: навч. посібник. К. : Олімпійська література, 192 с.
4. Драгнєв, Ю. В. (2013). Професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору: монографія. Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 475 с.
5. Забора, А. В. (2003). Формування знань і навичок майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення дисциплін «Теорія і методика фізичного

виховання» і «Гімнастика з методикою викладання»: автореф. ... дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту. Львів, 24 с.

6. Кричфалушій, М. В. (2008). Готовність майбутнього спортивного педагога до науково-дослідницької діяльності. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. (1), 192–194.

7. Москаленко, Н, Ковров Я, & Алфьоров О. (2014). Підготовка спеціалістів з фізичної культури і спорту до інноваційної діяльності. *Спортивний вісник Придніпров'я*. (2), 108–112.

8. Наумчук, В. І. (2002). Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних дисциплін: автореф. ... канд. пед. наук. Тернопіль, 20 с.

9. Степанченко, Н. І. (2017). Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах [дисертація]. Вінниця. 199–215.

CHARACTERISTICS OF THE IMPORTANCE OF COMPULSORY DISCIPLINES IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS AMONG STUDENTS OF THE 1–4 COURSES

Yevheniia Kuklina, Serhii Chernenko

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study to determine the general attitude of future trainers-teachers to the content of educational activities in a higher education institution.

Material and methods: They took part in the study 1st-year students (n = 26) took part in the study; 2nd year (n = 21); 3rd year (n = 25); 4th year (n = 16). 1 group was organized for each course, making 4 research groups. The following research methods were used to solve the problems: study and analysis of scientific and methodological literature, questionnaires, pedagogical experiment, methods of mathematical statistics.

Results. It has been established that for 1st-year students, the cycle of science and professional training disciplines is of great importance for the formation of professional competencies. There is a larger list of subjects of professional training with a high level of evaluation, as well as a decrease in interest in the humanities and natural sciences. A high level of selection by future trainers-teachers of the 3rd – 4th year of professional and practical disciplines ("Increasing professional skills in the chosen sport" (9.2),

"General theory of training athletes" "TMFV" and "TMVOVS" (8.6) is determined), "Practice according to the profile of future work" (9.1), "Pedagogical practice" (8.9), "Introduction practice" and "Coaching practice").

Conclusions. Educational disciplines located in the general professional and professional block exert the greatest influence on the formation of professional competencies of the future trainer-teacher. In the course of higher education, statistically significant changes in the level of significance of the disciplines of social and humanities, fundamental and natural sciences are observed.

Key words: professional and pedagogical competences, academic disciplines, students

Information about the authors:

Kuklina Yevheniia: evgeniaku04@gmail.com; Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Chernenko Serhii: chernenko.sergey65@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-9375-4220>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАСАДАХ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

Анна Бубен, Тетяна Пристинська, Володимир Пристинський

Донбаський державний педагогічний університет

Анотація

Мета дослідження – обґрунтувати доцільність організації практичних занять зі спортивно-педагогічних дисциплін на основі урахування індивідуальних потенційних здібностей студентів.

Матеріали і методи. У дослідженні використовували аналіз та узагальнення літературних джерел, опитування, педагогічні спостереження щодо удосконалення професійних компетентностей майбутнього вчителя.

Результати. Встановлено, що студенти різних спортивних спеціалізацій мають різну ступінь потенційних задатків щодо формування спеціальної фізичної, техніко-тактичної і методичної підготовленості. Добір засобів і способів їх реалізації визначається ефектом «позитивного переносу» рухових навичок та зниженням ефекту «негативного переносу».

Висновки. Сучасний вчитель фізичної культури має бути фахівцем, високий рівень готовності якого до практичної діяльності визначається доцільністю вирішення педагогічних завдань, спрямованих на виховання гармонійно розвиненої особистості учня.

Ключові слова: професійна підготовка, учитель фізичної культури, потенційні здібності, цикл спортивно-педагогічних дисциплін.

Вступ

Зростання соціальної значущості оздоровчої функції фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві пред'являє все зростаючі вимоги й до якості професійно-педагогічної підготовки вчителя фізичної культури з орієнтацією його на реалії практичної діяльності в закладі освіти.

У зв'язку з цим, у сучасному науковому дискурсі наголошується на тому, що фахова підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти є актуальною проблемою сучасної науки та освітньої практики (Проценко, 2023); визначаються основні напрями оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (Подубінська, 2018); обґрунтовується

специфіка підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи в інклюзивному освітньому середовищі (Щекотиліна, 2019). Випускник вищої педагогічної школи має йти до сфери своєї практичної діяльності з конкретним рівнем педагогічної майстерності (Хома, 2021), зі знанням новітніх педагогічних технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних і комп'ютерних технологій (Пристинська, Пристинський, Качан, 2024), технологій дистанційного та змішаного навчання (Данисько, 2019; Хмельницька, 2023).

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження виконане відповідно до тематичного плану науково-дослідної лабораторії духовного й фізичного виховання дітей та учнівської молоді Донбаського державного педагогічного університету.

Мета дослідження – обґрунтувати доцільність організації практичних занять зі спортивно-педагогічних дисциплін на основі урахування індивідуальних потенційних здібностей студентів.

Матеріали і методи

У дослідженні використовували аналіз та узагальнення літературних джерел, опитування, педагогічні спостереження щодо удосконалення професійних компетентностей майбутнього вчителя.

Результати

Процес професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури буде більш ефективним, якщо враховувати індивідуальні потенційні здібності, які ми пов'язуємо з особливостями біомеханічної структури спортивної спеціалізації. Представляється доцільним організувати вивчення циклу спортивно-педагогічних дисциплін на основі навчальної діяльності в академічній групі, яка трансформується у мікрогрупи (спортивні ігри, циклічні види спорту, ациклічні види спорту).

Такий підхід дозволяє оптимізувати розвиток потенційних педагогічних здібностей до рівня провідних компетентностей професійної діяльності, який передбачає:

- наявність оперативної інформації про динаміку розвитку потенційних здібностей до рівня актуальних професійних компетентностей;
- розуміння сутності педагогічної майстерності вчителя фізичної культури, як інтегрального явища, що передбачає розвиток специфічної рухової сфери і методичних знань й умінь, котрі трансформуються в загальні, спеціальні (фахові) та предметні компетентності професійної діяльності;
- потенційні педагогічні здібності мають бути розвинені до оптимального рівня завдяки реалізації програми в мікрогрупах з урахуванням біомеханічних особливостей структури спортивної спеціалізації.

Встановлено, що студенти різних спортивних спеціалізацій мають різну ступінь потенційних задатків щодо формування спеціальної фізичної, техніко-тактичної і методичної підготовленості. Так, у тих, які спеціалізуються в «ігрових видах спорту», відмічається більш висока схильність до формування професійних компетентностей в порівнянні з іншими видами спеціалізацій.

Добір засобів і способів їх реалізації у заняттях в мікрогрупі «ігрових видів спорту» рекомендуємо здійснювати на основі інформації про рівень потенційних здібностей з урахуванням ефекту «позитивного переносу» рухових навичок. Характер змісту навчального матеріалу в заняттях з мікрогрупами видів спорту з «циклічною структурою рухів» та з «ациклічною структурою рухів» обумовлюється, насамперед, добором засобів, що дозволяють здійснювати вибірковий вплив з метою зниження ефекту «негативного переносу».

Була встановлена позитивна залежність між темпами формування спеціальної рухової підготовленості і методичних знань. Засвоєння рухових навичок створює позитивні передумови для більш успішного формування професійно-методичних компетентностей вчителя фізичної культури. Адже, на нашу думку, існує тісний взаємозв'язок між рівнем якісного параметру оволодіння технікою фізичної вправи і ступенем здібностей до реалізації конкретних методичних знань й умінь у майбутній практичній діяльності.

Отже, стає очевидним необхідність постійного вдосконалення тих компонентів професійної підготовленості, які не отримали достатнього розвитку. У

зв'язку з цим, пропонуємо індивідуальну програму самостійного вдосконалення. Вона передбачає засвоєння, осмислення і використання в практичній діяльності рекомендацій щодо технології планування і проведення уроків з фізичної культури (в тому числі й дистанційно), а також самостійного вирішення практичних завдань з розв'язання гіпотетичних педагогічних ситуацій. Одним із провідних завдань програми є формування у майбутнього вчителя розуміння того, що педагогічна майстерність – це постійне вдосконалення гностичних компетентностей, потреба у самоаналізі як власної діяльності, так і аналізу рухової діяльності учнів.

Висновки

Сучасний вчитель фізичної культури має бути фахівцем, високий рівень готовності якого до практичної діяльності визначається доцільністю вирішення педагогічних завдань, спрямованих на виховання гармонійно розвиненої особистості учня. Успішна їх реалізація можлива лише за умов постійного збагачування новітніми науковими знаннями, передовим педагогічним досвідом, бажанням удосконалювати індивідуальний стиль педагогічної майстерності.

Список літератури

1. Данисько, О. (2019). Психолого-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Витоки педагогічної майстерності*. (23). 77–82. URL: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183197>
2. Подубінська, С. (2018). Основні напрями оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. № 152 (1). 64–67.
3. Пристинська, Т. М., Пристинський В. М., & Качан О. А. (2024). Комп'ютерні технології в удосконаленні професійних компетентностей вчителя фізичної культури. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти*. 149–153.
4. Проценко, А. (2023). Фахова підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти як актуальна проблема сучасної науки та

освітньої практики. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. № 9 (169). 135–139.

5. Хмельницька, О. (2023). Підготовка до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Перспективи та інновації науки*. № 12 (30). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-522-532](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-522-532)

6. Хома, Т. (2021). Формування педагогічної майстерності в майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 75. Т. 3. 123–27. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/48905/1/26.pdf>

7. Щекотиліна, Н. (2019). Специфіка підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи в інклюзивному освітньому середовищі школи. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 13 (1). 213–217. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/1655>

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS ON THE BASIS OF DEVELOPMENT POTENTIAL ABILITIES

Anna Buben, Tetyana Prystynska, Volodymyr Prystynskyi

Donbas State Pedagogical University

The purpose of the research – justify the expediency of organizing practical classes in sports and pedagogical disciplines on the basis of taking into account the individual potential abilities of students.

Materials and methods. The research used the analysis and generalization of literary sources, surveys, pedagogical observations on improving the professional competencies of the future teacher.

Results. It was established that students of various sports specializations have different degrees of potential for the formation of special physical, technical-tactical and methodical preparation. The selection of means and methods of their implementation is determined by the effect of «positive transfer» of motor skills and the reduction of the effect of «negative transfer».

Conclusions. A modern physical education teacher should be a specialist whose high level of readiness for practical activities is determined by the expediency of solving pedagogical tasks aimed at nurturing a harmoniously developed personality of the student.

Key words: professional training, physical education teacher, potential abilities, cycle of sports and pedagogical disciplines.

Information about the authors:

Buben Anna: buben.anya@gmail.com; Master's degree student of the Faculty of Physical Education; Donbas State Pedagogical University; G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Prystynska Tetyana: t.prystynska@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0001-9377-5013>; Master of Physical Education, Senior Lecturer;; Donbass State Educational University; G. Batyuka, 19; Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Prystynskyi Volodymyr: v.prystynskyi@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0003-1681-3543> ; Candidate of Pedagogical Sciences, Professor; Donbass State Educational University; G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олександр Єрмоленко, Маргарита Міщенко

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – визначити загальне ставлення майбутніх тренерів-викладачів до змісту навчальної діяльності у закладі вищої освіти.

Матеріали і методи. У дослідженні взяли участь студенти 1-го курсу ($n = 26$); 2-го курсу ($n = 21$); 3-го курсу ($n = 25$); 4-го курсу ($n = 16$). Було організовано по 1 групі на кожному курсі, що склало 4 дослідних груп. Для вирішення завдань були застосовані такі методи дослідження: вивчення та аналіз науково-методичної літератури, анкетування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Результати. Встановлено, що у студентів 1 курсу вагоме значення для формування професійних компетентностей має цикл дисциплін природничої та фахової підготовки. У здобувачів освіти 2 курсу спостерігається більший перелік предметів професійної підготовки з високим рівнем оцінювання, також зменшення інтересу до наук гуманітарних та природничих. Визначається високий рівень обрання майбутніми тренерами-викладачами 3 – 4 курсу дисциплін професійного та практичного напрямку («Підвищення професійної майстерності за обраним видом спорту» (9,2), «Загальна теорія підготовки спортсменів» «ТМФВ» та «ТМВОВС» (8,6), «Практика за профілем майбутньої роботи» (9,1), «Педагогічна практика» (8,9), «Ознайомча практика» та «Тренерська практика»).

Висновки. Найбільший вплив на формування професійних компетентностей майбутнього тренера-викладача чинять навчальні дисципліни, розташовані у загально-професійному та професійному блоці. В процесі навчання у виші спостерігається статистично достовірні зміни зменшення рівня значущості дисциплін соціально-гуманітарних, фундаментальних та природничих наук.

Ключові слова: професійно-педагогічні компетентності, навчальні дисципліни, студенти.

Вступ

Триваючі реформи у сфері освіти та подальше становлення нашої держави на інноваційний шлях розвитку суттєво змінили освітні цілі у всіх закладах вищої освіти які здійснюють підготовку фахівців галузі фізичної культури та спорту. Загалом, існуючі процеси модернізації скеровані на розвиток системи

інноваційної професійної освіти, результатом якої повинна стати підготовка фахівців, які здатні забезпечити позитивні зміни в галузі своєї професійної діяльності, і як наслідок, в соціальній сфері держави [2, 5].

Сучасна соціально-економічна ситуація в державі призвела до суттєвого погіршення стану фізичного та психічного здоров'я усіх соціально-демографічних груп населення. В таких умовах використання потенціалу можливостей фізичної рекреації дозволить вирішити проблему повноцінного відновлення усіх соціально-демографічних груп населення після навантаження та зробити більш ефективною реалізацію оздоровчої та соціокультурної діяльності. Проте, існуюча складність створення рекреаційно-оздоровчих технологій обумовлена низьким рівнем професійної готовності фахівців до організації рекреаційної діяльності та недостатньою сформованістю у них відповідних компетентностей. Таким чином, створюючи шляхи та умови реалізації соціально-психологічного потенціалу рекреаційно-оздоровчої рухової активності актуальності набуває проблема підготовки професійних кадрів з рекреаційно-оздоровчої діяльності [3, 4].

Аналіз сучасної наукової думки та досвіду закладів вищої освіти з питань підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту (М. В. Данилевич, М. В. Дутчак, М. М. Василенко, Г. П. Васянович, В. Г. Григоренко, І. А. Зязюн, Р. П. Карпюк, Р. В. Клопов, А. П. Конох, Т. Ю. Круцевич, В. І. Наумчук, Є. О. Павлюк, В. М. Пристинський, Є. Н. Приступа, А. В. Сват'єв, Б. В. Сермеєв, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, А. В. Цьось, Ю. М. Шкретій, Б. М. Шиян) дозволяє зробити висновок про існуючі проблеми які, головним чином, обумовлені протиріччям між об'єктивними потребами суспільства у спеціалістах з оздоровчо-рекреаційної діяльності та відсутністю оптимальної технології підготовки. Зокрема, відсутнє цілісне уявлення і системна побудова процесу засвоєння знань з медико-біологічних, психологічних та нетрадиційних засобів оздоровлення, формування професійних умінь та навичок застосування фізкультурно-оздоровчих систем та розв'язання принципово нових рекреаційно-оздоровчих завдань. Таким чином, пошук і застосування інноваційних технологій проектування процесу підготовки фахівців з рекреаційно-оздоровчої діяльності повинні

забезпечити цільову спрямованість на формування стійкої, зростаючої професійної компетентності з рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Мета дослідження – науково-теоретичне обґрунтування необхідності оптимізації процесу професійної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності на основі застосування інноваційних технологій проектування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано згідно плану НДР кафедри ДК-07-2024 «Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності».

Матеріали і методи

Для вирішення завдань були застосовані такі методи дослідження: теоретико-методологічні дослідження вчених, класифікація, ідеалізація та педагогічне моделювання, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків, спостереження, методи порівняння, синтезу, аналізу.

Результати

Узагальнений аналіз стану підготовки фахівців з рекреаційно-оздоровчої діяльності в закладах освіти дозволив нам встановити, що технологія проектування процесу підготовки включає в себе наступні операційні складові: аналіз та опис системи рекреаційно-оздоровчої діяльності; вибір ефективних форм організації процесу підготовки; підбір методів та прийомів реалізації; виявлення науково-методичних підстав рекреаційно-оздоровчої діяльності в змісті навчальних дисциплін; розробку та реалізацію програми розвитку професійних компетентностей науково-педагогічних працівників в сфері проектування рекреаційно-оздоровчої діяльності; організацію моніторингу ефективності організації процесу підготовки; рефлексію та корекцію процесу підготовки. Існуюча модель технології проектування класифікована як проектно-творча, яка забезпечує реалізацію цілей та задач на всіх етапах проектування [1, 3, 4].

Проблема підготовки фахівців із рекреаційно-оздоровчої діяльності не може бути успішно вирішена без вивчення позитивного досвіду, який

накопичено в закордонних країнах. Відповідно до закордонних освітніх парадигм підготовки фахівців зазначеного профілю курикулуми (навчальні плани та програми), крім обов'язкових, загальноосвітніх та загальнопрофесійних курсів, повинні включати дисципліни спеціалізації, наприклад, «Соціологія дозвілля та рекреації», «Психологія здоров'я», «Соціальна психологія рекреаційних груп» і т. д.

Отже, сучасна технологія проектування процесу підготовки фахівців з рекреаційно-оздоровчої діяльності повинна складатись з базової частини професійного циклу та варіативної частини професійного циклу і повинна враховувати: механізми цілепокладання, які орієнтують на використання нововведень; складові реалізації методологічних прийомів (аксіологічний, акмеологічний, синергетичний, системний); оцінку, аналіз та рефлексію кінцевих результатів.

Висновки

Використання інноваційних технології проектування підготовки фахівців з рекреаційно-оздоровчої діяльності забезпечить цільову спрямованість на формування стійкої, зростаючої професійної компетентності з рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Список літератури

1. Бондарчук, Н. Я., & Чернов В. Д. (2017). Теоретичні засади використання диференційованого підходу у фізичному вихованні населення різних вікових категорій та його оздоровче значення. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. Випуск 2 (41) 34. 34–37.
2. Горбенко, О. В. (2002). Науково-методичне обґрунтування кадрової потреби сфери фізичної культури і спорту в Україні : автореф. дис. ... канд. наук. з фіз. виховання та спорту : Львів, 19 с.
3. Григоренко, В. Г. (2012). Теоретичні та експериментальні засади інноваційного формування у студентів педагогічного університету позитивної групової мотивації до фахової підготовки. *Проблеми трудової і професійної*

підготовки : наук.-метод. зб. Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Слов'янський. держ. пед. ун-т Слов'янськ, Вип. 17, т. 1. 200–208.

4. Данилевич, М. (2018). Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: теоретико-методичний аспект : монографія. Львів : Л. А «Піраміда»,. 460 с.

5. Дутчак, М. (2020). Сучасна концепція кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту в Україні. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. Вип. 2. 124–129.

CURRENT ISSUES OF THE STATUS AND PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF RECREATION AND HEALTH ACTIVITIES

Oleksandr Yermolenko, Margarita Mishchenko

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study is scientific and theoretical substantiation of the need to optimize the process of professional training of physical education and sports specialists for recreational and recreational activities based on the application of innovative design technologies.

Materials and methods: theoretical and methodological research of scientists, classification, idealization and pedagogical modeling, clarification of cause and effect relationships, observation, methods of comparison, synthesis, analysis.

Results. The existing difficulty in creating recreational and health technologies is due to the low level of professional readiness of specialists for the organization of recreational activities and their insufficient development of relevant competencies. The applied technology for the training of specialists shows the lack of a holistic idea and systematic construction of the process of assimilation of knowledge from medical-biological, psychological and non-traditional means of recovery, formation of professional skills and skills in the use of physical culture and recovery systems, and the solution of fundamentally new recreational and recovery tasks. The modern design technology of the process of training specialists in recreational and recreational activities should consist of the basic part of the professional cycle and the variable part of the professional cycle.

Conclusions. The use of innovative design technologies for the training of specialists in recreational and recreational activities will ensure a targeted focus on the formation of sustainable, growing professional competence in recreational and recreational activities.

Key words: innovation, training, recreational and health activities, technology, specialist.

Information about the authors:

Yermolenko Oleksandr: yaks83@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-8580-7553> Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Mishchenko Margarita: margarita1608mmk@gmail.com; student, Donbas State Engineering Academy, Jablonec nad Nisou, 46601, Czech Republic.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ДО РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Людмила Кошева, Валентин Лобода

Донбаська державна машинобудівна академія

Мета дослідження – визначити методологічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Матеріали і методи: Для досягнення поставленої мети у роботі були використані теоретичні методи: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури; загальнонаукові методи теоретичного рівня.

Результати. Теоретико-методологічна основа є важливою складовою педагогічної концепції, оскільки допомагає впорядкувати термінологічний апарат, виявити нові ознаки та характеристики досліджуваного явища, з'ясувати закономірності та принципи його розвитку, окреслити маловивчені аспекти досліджуваної проблеми та визначити перспективи розвитку досліджуваного процесу. Описано системний, діяльнісний, аксіологічний, культурологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований та модульний підходи до вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Висновки. Аналізуючи методологічні підходи, можна вказати на їх глибоку внутрішню єдність, взаємопов'язаність, взаємодоповнюваність, комплексність та наявність ідей щодо реалізації досліджуваної проблеми і кожен з них, певною мірою, відображений у вирішенні проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, рекреаційно-оздоровча діяльність, методологічний підхід.

Вступ

Стрімкий розвиток науки і техніки, соціально-економічні та культурні зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, ставлять на порядок денний завдання підготовки відмінних і конкурентоспроможних фахівців в області фізичної культури і спорту.

У Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»

говориться, що «останнім часом в Україні спостерігається позитивна тенденція до зростання кількості осіб, які використовують різні види та форми оздоровчої рухової активності» [5]. Необхідність розробки та обґрунтування системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності виникла у зв'язку з необхідністю забезпечення індустрії відпочинку та рекреації кваліфікованими фахівцями. Її відсутність суттєво стримує її розвиток [3]. Вітчизняні вчені [4, 7, 9, 10] приділяють велику увагу проблемам модернізації вищої фізкультурної освіти, вказуючи на те, що існує нагальна потреба у формуванні нової генерації кадрів, здатних задовольнити запити суспільства на якісно новий рівень фізичної культури і спорту. На думку (Степанченко, 2014) сучасна система підготовки фахівців фізичного виховання і спорту, «вимагає від професорсько-викладацького складу вищої школи глибокого переосмислення призначення фізкультурної освіти, різноманітних аспектів гармонізації її моделей і технологій». Тому наше дослідження є також актуальним.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Тема дослідження є складовою програми науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії з проблеми «Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності» (ДК-07-24).

Мета дослідження – визначити методологічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження є складовою програми науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і спорту Донбаської державної машинобудівної академії з проблеми «Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності» (ДК-07-24).

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у роботі були використані теоретичні методи: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури; загальнонаукові методи теоретичного рівня.

Результати

У дослідженні використано такі методологічні підходи, як системний, діяльнісний, аксіологічний, культурологічний, компетентнісний, особистісний та модульний підходи.

Застосування системного підходу дозволяє розглядати професійну підготовку майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності як складну, багатофакторну систему освіти, що включає навчально-виховну діяльність викладачів і навчальну діяльність студентів.

Принципи системного підходу були розроблені (Савченко, 2013) та ін. Застосування на практиці принципів системного підходу дозволило комплексно дослідити механізми функціонування, не допустити однобічності у вивченні проблеми і на цій основі визначити чинники, що впливають на професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності

Діяльнісний підхід дає змогу з єдиних методологічних позицій розглянути основні компоненти діяльності вчителя й учня та з'ясувати характер їхньої взаємодії та вивчити особливості діяльності всіх учасників педагогічного процесу через проекцію загальних концептуальних положень теорії діяльності, визначити процес розвитку майбутніх фахівців як безперервну трансформацію різних видів навчальної діяльності налагодити педагогічний процес відповідно до оволодіння структурними елементами рекреаційно-оздоровчої діяльності (цілі, мотиви, дії, аналіз досягнутих результатів тощо).

Дослідженням особливостей впровадження аксіологічного підходу в освітній процес у вищих навчальних закладах займалися (Бех, 2008; Демінська, 2010) та інші. Впровадження аксіологічного підходу спрямоване на визначення особливостей змісту та процедур професійної підготовки майбутніх фахівців

фізичного виховання і спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності, а також вибір форм, методів і засобів педагогічної взаємодії для організації освітнього процесу.

У рамках культурологічного підходу передбачається, що зміст вищої освіти буде враховувати культурний і соціальний досвід та досягнення у сфері фізичної культури.

Реалізація компетентнісного підходу в системі вищої освіти передбачає поступову переорієнтацію з передачі необхідного набору знань на формування професійних компетенцій, які дають змогу випускникам ефективно здійснювати рекреаційно-оздоровчу діяльність у сучасному багатофакторному соціально-політичному, ринково-економічному та інформаційно-комунікаційному просторі.

На думку (Овчаренко, 2013) сутність особистісно-орієнтованого підходу до професійної освіти полягає «в усвідомленні особистістю своїх здібностей, у виявленні, уточненні та самоусвідомленні своїх можливостей, у здійсненні особистісно значущого і соціально прийнятного самовизначення, самореалізації та самоствердження в майбутній діяльності».

Модульний підхід у навчанні дає можливість поступово розвивати здібності студентів до проведення рекреаційно-оздоровчої діяльності; враховувати когнітивні та особистісні характеристики майбутніх фахівців фахівця з фізичного виховання та спорту і реалізовувати їх при вирішенні певних дидактичних завдань.

Висновки

Методологічні підходи до дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності характеризуються як системний, діяльнісний, аксіологічний, культурологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований та модульний мають глибоку внутрішню єдність, взаємопов'язаність, взаємодоповнюваність, комплексність та наявність ідей щодо вирішення досліджуваної проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Список літератури

1. Бех, І. Д. (2008). Виховання особистості : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 848 с.
2. Демінська, Л. О. (2010). Аксіологічний підхід у педагогічному процесі. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. (4). 101–103.
3. Дутчак, М. (2016). Готовність майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до роботи в сфері фізичної рекреації. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. Львів, 351–353.
4. Круцевич, Т., & Андрєєва О. (2013). Теоретичні основи дослідження фізичної рекреації як наукова проблема *Спортивний вісник Придніпров'я*. (1). 5–13.
5. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016.
6. Овчаренко, Н. А. (2013). Особистісно орієнтований підхід у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально–педагогічної діяльності *Наукові записки Ніжинськ. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. Ніжин. (2), 148–153.
7. Приступа, Є., & Данилевич М. (2018). Структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до роботи у сфері фізичної рекреації *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*: Ужгород. Вид. УжНУ «Говерла», Вип. 1 (42), Ч. II. 359–363.
8. Савченко, Л. О. (2013). Системний підхід до педагогічного діагностування якості освіти студентів Зб. наук. пр. Військ. ін-ту Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Київ, Вип. 41. 197–201.
9. Степанченко, Н. І. (2014). Основні напрями вищої освіти з фізичного виховання в контексті ідей нової освітньої парадигми. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ. Вип. 38. 439–446.
10. Сущенко, Л. П. (2003). Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): [монографія]. Запоріжжя. Запорізький державний університет. 442 с.

METHODOLOGICAL ASPECTS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS FOR RECREATION AND HEALTH ACTIVITIES

Lyudmila Kosheva, Valentin Loboda

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study is to determine the methodological aspects of the professional training of future specialists in physical education and sports for recreational and recreational activities.

Materials and methods: To achieve the set goal, theoretical methods were used in the work: analysis and generalization of scientific and methodical literature; general scientific methods of the theoretical level.

Results. The theoretical-methodological basis is an important component of the pedagogical concept, as it helps to organize the terminological apparatus, identify new signs and characteristics of the studied phenomenon, find out the patterns and principles of its development, outline little-studied aspects of the researched problem, and determine the prospects for the development of the researched process. Systemic, activity-based, axiological, cultural, competence-based, personally oriented and modular approaches to the study of the problem of professional training of future specialists in physical education and sports for recreational and recreational activities are described.

Conclusions. Analyzing methodological approaches, it is possible to point to their deep internal unity, interconnectedness, complementarity, complexity and the presence of ideas regarding the implementation of the researched problem, and each of them, to a certain extent, is reflected in the solution of the problem of professional training of future specialists in physical education and sports for recreational and health activity.

Key words: professional training, recreational and recreational activities, methodological approach.

Information about the authors:

Kosheva Lyudmila, kosheva@i.ua, <https://orcid.org/0000-0003-1711-1340>, Associate Professor of the Department of Physical Culture and Sports of the Donbas State Machine-Building Academy, 72 Akademichna St., Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Loboda Valentin valentinloboda206@gmail.com, student of the Donbas State Mechanical

Engineering Academy, 72 Akademichna St., Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІНИ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ В УЧНІВ НОВОЇ УКРАНСЬКОЇ ШКОЛИ

Дмитро Климов, Володимир Пристинський

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Анотація

Мета дослідження – дослідити зміну рівня сформованості мотивації дітей середнього шкільного віку на заняттях з фізичної культури.

Матеріали і методи. У дослідженні брали участь 75 учнів, з них 25 учнів 5-тих класів, 25 учнів 6-тих, 25 учнів 7-мих. Для вирішення поставлених завдань було застосовано наступні методи: аналіз, синтез та узагальнення науково-методичної літератури, спостереження та анкетування учнів щодо підвищення рівня мотивації, якісний та кількісний аналіз експериментальних даних.

Результати. У 5-х класах, показники які характеризують рівень мотивації зросли з 17 до 19,5 балів; у 6-х класах – з 14,8 до 16,5 балів; у 7-х класах – з 16,7 до 20 балів. У відсотковому співвідношенні мотивація в 5-х класах зросла з 68 % до 78 %; у 6-х класах – з 59,2 % до 66 %; у 7-х класах – з 66,8 % до 80 % від вихідного рівня.

Висновки. Маємо констатувати позитивну динаміку результатів щодо зміни рівня вмотивованості учнів. Позитивні зміни мали місце у всіх клас, отже, впровадження у навчально-виховний процес розроблених рекомендацій сприяло підвищенню рівня мотивації учнів до рухової активності та фізичної культури.

Ключові слова: мотивація, фізична культура, рухова активність, учні.

Вступ

Актуальність проблеми сприяння розвитку мотивації учнів полягає перш за все у необхідності формування громадської свідомості щодо здоров'я, здорового способу життя засобами фізичної культури і спорту. Відповідно до наукових робіт та досліджень (Малечко, Коломоєць, Пустолякова, 2023; Підгайна 2022; Ярошовець, Сушко, 2023), у яких вивчають мотивацію учнів до уроків фізичної культури маємо зазначити, що рівень їх вмотивованості є доволі низьким. Натомість, фахівці (Москаленко, Решетилова, Михайленко, 2018) наголошують

на зниженому рівні рухової активності дітей та учнівської молоді, та необхідності його підвищення (Наказ № 194 МОН України від 15.02.2021).

Доволі низький рівень рухової активності дітей та учнівської молоді, що викликано, перш за все, війною в Україні та дистанційними формами навчання, на нашу думку, є і показником низької мотивації навчання здобувачів загальної середньої освіти.

Мета дослідження – дослідити динаміку сформованості рівня мотивації навчання дітей середнього шкільного віку на заняттях з фізичної культури.

Результати

Враховуючи необхідність сприяти підвищенню мотивації до занять фізичною культурою і спортом та з метою покращення показників фізичної підготовленості, були впроваджені наступні рекомендації. Одним з ефективних методів сприяння розвитку мотивації є урізноманітнення уроків фізичної культури. Педагогічні умови, при яких освітня діяльність з фізичної культури буде найбільш ефективною та сприятиме формуванню життєво важливих компетентностей учнів полягають в наступному (Климов, Пристинський, 2024 та інші):

- реалізація мети рухової діяльності, яка полягає в покращенні здоров'я, формуванні навичок здорового способу життя;
- відповідність засобів, методів і форм віковим особливостям;
- участь у плануванні та реалізації різноманітної рухової діяльності учнів, вчителів та батьків;
- рухова діяльність має бути безпечною як у фізичному, так і у психічному контексті;
- правильно організована рухова діяльність сприятиме формуванню міжособистісних відносин та позитивного мікроклімату.

Реалізація впроваджених рекомендацій сприяла підвищенню рівня мотивації навчання на уроках фізичної культури, про що свідчать наступні результати. Так, учні 5-х класів мали вихідний рівень мотивації до занять фізичною культурою у 17 балів, натомість після впровадження рекомендацій цей показник збільшився до 19,5 балів (у відсотковому співвідношенні – з 68 до 78 %). Вихідний

рівень учнів 6-х класів становив 14,8 балів; наприкінці експерименту – 16,5 балів (у відсотковому співвідношенні – з 59,2 до 66 %). Учні 7-х класів також демонстрували позитивну динаміку, яка полягала у збільшенні рівня мотивації з 16,7 балів до 20 балів (у відсотковому співвідношенні – з 64,2 до 80,1 %).

Висновки

Отже, маємо констатувати позитивну динаміку результатів щодо зміни рівня вмотивованості учнів до занять фізичною культурою і спортом під впливом впроваджених рекомендацій.

Список літератури

1. Зеленська, Л. Д., & Саакова С. О. (2019). Нова українська школа – стан і перспективи. Імідж сучасного педагога. 47–55.
2. Качан, О. А., Пристинський В. М., & Коломоєць Г. А. та ін. (2022). Цікава фізкультура в закладах загальної середньої освіти. Слов'янськ : ДДПУ, 195 с.
3. Климів, Д. Є., & Пристинський В. М. (2024). Організація та методи дослідження рівня сформованості мотивації до занять фізичною культурою і спортом. Рухова активність і здоров'язбереження людини : монографія. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Дніпро-Слов'янськ, 371–384.
4. Малечко, Т. А., Коломоєць Г. А., & Пустолякова Л. М. (2023). Вплив Нової української школи на формування мотивації до уроків фізичної культури. Український державний університет імені Михайла Драгоманова.
5. Міністерство освіти і науки України. Наказ № 194 від 15.02.2021 «Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2025 року».
6. Москаленко, Н., Решетилова В., & Михайленко Ю. (2018). Сучасні підходи щодо підвищення рухової активності дітей шкільного віку. Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту.
7. Підгайна, В. (2022). Особливості мотивації юнаків 16–17 років до фізкультурно-оздоровчих занять з елементами акварекреації. *Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології*. № 7(2), 66–69.
8. Пристинська, Т. М., Лакомов С. В., Лисецька О. Я. та ін. (2019). Обґрунтування шляхів підвищення мотивації школярів до занять фізичною культурою і спортом. Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості [Електронне видання]: програма VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. Слов'янськ, 17 с.

9. Ярошовець, О. І., & Сушко Р. О. (2023). Вплив інноваційних видів спорту на мотивацію школярів до уроків фізичної культури. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Випуск 8 (168), 188–193.

STUDY OF CHANGES IN THE LEVEL OF FORMATION OF MOTIVATION TO ENGAGE IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS OF STUDENTS OF A NEW UKRAINIAN SCHOOL

Dmytro Klymov, Volodymyr Prystynskyi

SHEE «Donbas State Pedagogical University»

The purpose of the study is to investigate the change in the level of formation of motivation of middle school children in physical education classes.

Materials and methods. 75 students participated in the study, including 25 5th graders, 25 6th graders, and 25 7th graders. To solve the tasks, the following methods were used: analysis, synthesis and generalization of scientific and methodical literature, observation and questionnaires of students to increase the level of motivation, qualitative and quantitative analysis of experimental data obtained during.

The results. In 5th grades, the indicator increased from 17 to 19.5 points, in 6th grades – from 14.8 to 16.5 points, and in 7th grades – from 16.7 to 20 points. In percentage terms, motivation in 5th grades increased from 68 % to 78 %, in 6th grades – from 59.2 % to 66 %, and in 7th grades – from 66.8 % to 80 % of the maximum possible equal.

Conclusions. We must state the positive dynamics of the results regarding the change in the level of students' motivation. Positive changes took place in all classes, therefore, the introduction of certain recommendations into the educational process helped increase the level of students' motivation for physical activity and physical culture.

Key words: motivation, physical culture, motor activity, students.

Information about the authors:

Klymov Dmytro: klimovoolathau@gmail.com; Master's degree student of the Faculty of Physical Education; SHEE «Donbas State Pedagogical University», G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Prystynskyi Volodymyr: <http://orcid.org/0000-0003-1681-3543>; v.prystynskyi@gmail.com; Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of SHEE «Donbas State Pedagogical University», G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

МОТИВАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПРИ ЗАНЯТТЯХ СПОРТОМ

Олександра Підгайна

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація

Мета дослідження – вивчити теоретико-методичні особливості формування мотивації до занять спортом.

Матеріал і методи: аналіз наукової та методичної літератури з проблем дослідження (для виявлення, узагальнення й систематизації теоретичних підходів, емпіричного і практичного досвіду з теми роботи).

Результати. Мотивація відбувається, як за рахунок ситуаційних факторів, так і за рахунок характерних особливостей особистості. По – друге, треба зважати на наявність великої кількості мотивів, тобто більш ніж однієї причини, що спонукає до занять спортом. По-третє, при потребі, змінити навколишні умови, щоб підвищити мотивацію. По-четверте, важливо пам'ятати про те, що керівник тренувального процесу справляє вплив на мотивацію. По-п'яте, необхідно видозмінювати поведінку, аби змінити небажані мотиви спортсменів.

Висновки. Найоптимальніший спосіб впливу на мотивацію до занять спортом лежить у площині вивчення взаємодії особистісних та ситуаційних факторів. Водночас важливою є модифікація поведінки спортсмена тренером та врахування усієї сукупності мотивів, які спонукають до занять спортом, зокрема зовнішніх умов (наприклад, вплив тренера, сім'ї, друзів, навчання, матеріальне заохочення тощо).

Ключові слова: мотивація, спортсмен, фактори.

Вступ

Поняття мотивації є одним з основних понять, що характеризують рушійні сили поведінки та діяльності людини [4]. Уперше особливості мотивації, що характеризуються виключно людськими ознаками вивчали Ф. Олпорт (1950), Ж. Нюттен (1959), Г. Мерфі (1959), П. Фрес (1967) та інші, які поділили мотивацію на первинну і вторинну. Відповідно до концепції Ж. Нюттена, перший рівень мотивації є вродженим, він визначається біологічною структурою організму, другий – набутий, мінливий і піддається формуванню. Важливим положенням цієї концепції є твердження про регулювальну функцію мотивації і можливість її формування. За Х. Хекхаузенем (1986), мотивація – це активний процес, в основі якого лежить потреба. Ряд авторів (Roberts, 1993; Ильин, 2011) вказують, що

мотивація є найскладнішою та мало вивченою проблемою психології спорту. Недооцінювання ролі мотиваційних чинників, нехтування динамікою змін мотивів тренерами, самими спортсменами нерідко призводить до того, що спортсмен не може проявити свої можливості повною мірою, не в змозі реалізувати в повному обсязі тренувальні навантаження та відповідні настанови щодо змагальної діяльності [6].

На сьогодні вкрай мало досліджень, які розкривають особливості формування мотивації та обґрунтування впливу факторів мотивації на успішність діяльності спортсмена. У зв'язку з цим, було обрано тему роботи «Мотивація як важливий чинник при заняттях спортом».

Мета дослідження – вивчити теоретико-методичні особливості формування мотивації до занять спортом.

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи: аналіз наукової та методичної літератури з проблем дослідження (для виявлення, узагальнення й систематизації теоретичних підходів, емпіричного і практичного досвіду з теми роботи).

Результати

Важливою особливістю мотивації людини є її позитивно-негативна будова (Асеев, 1976). Ці дві моделі спонукань (у вигляді прагнення до будь-чого та уникнення, у вигляді задоволення і страждання у вигляді двох форм впливу на особистість – заохочення та покарання) виявляються у потягах до безпосередньо реалізації потреби з одного боку, і в необхідності – з другого. При цьому автор посиляється на висловлювання С. Рубінштейна про природу емоцій: «емоційні процеси набувають позитивного або негативного характеру в залежності від того, чи знаходиться дія, яку індивід робить, і вплив, якому він підлягає, в позитивному чи негативному відношенні до його потреб, інтересів, установ».

Попри існування тисяч різних поглядів, більшість дослідників «припасовує» мотивацію до одного з трьох загальних напрямків: а) орієнтація на основі

характерних особливостей індивідуума; б) орієнтація, зумовлена ситуацією; в) комбінована мотивація .

Сучасні фахівці дотримуються комбінованого погляду на мотивацію, згідно з яким мотивація не є наслідком тільки таких індивідуальних характеристик, як особливості особистості та потреби або цілі, чи тільки таких ситуаційних факторів, як стиль тренера або викладача. Зрозуміти ступінь мотивації можна тільки на основі вивчення взаємодії двох комплексів факторів [3]. Найоптимальніший спосіб досягнення мотивації полягає у врахуванні й вивченні взаємодії особистісних та ситуаційних факторів (рис. 1).

Комбінована модель мотивації має велике значення для тренерів. На основі цієї моделі можна здійснювати практичні заходи щодо посилення мотивації. При цьому необхідно враховувати, що мотивація відбувається, як за рахунок ситуаційних факторів, так і за рахунок характерних особливостей особистості.

По-друге, треба зважати на наявність великої кількості мотивів, тобто більш ніж однієї причини, що спонукає до занять спортом. Для більшості людей властива наявність багатьох мотивів. Серед них є загальні та індивідуальні, позитивні та негативні, які конкурують між собою.

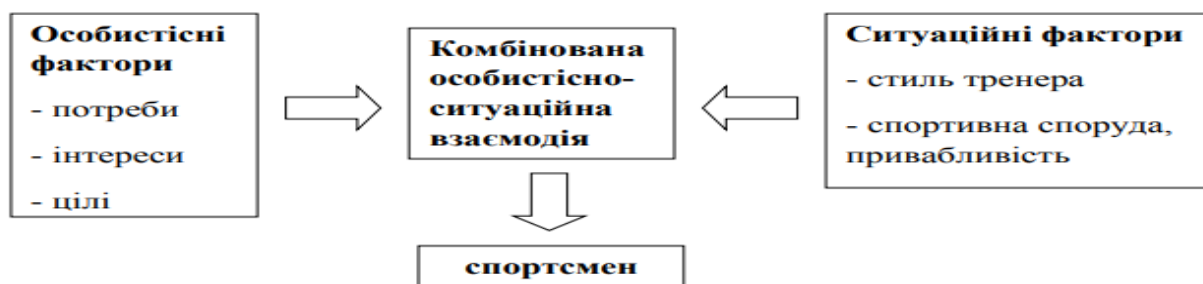

Рисунок 1. Особистісні та ситуаційні фактори мотивації діяльності спортсмена (за ред. Гоулд, 2001).

По-третє, при потребі, змінити навколишні умови, щоб підвищити мотивацію (створення таких умов, щоб відповідали цілій низці запитів та потреб).

По-четверте, важливо пам'ятати про те, що керівник тренувального процесу справляє вплив на мотивацію (тренер повинен усвідомити свою роль в мотиваційному середовищі, а також те, що справляє вплив на мотивацію як безпосередньо, так і опосередковано).

По – п'яте, необхідно видозмінювати поведінку, аби змінити небажані мотиви спортсменів (тренеру необхідно використовувати методи модифікації поведінки для зміни небажаних мотивів та зміцнення слабких) [2].

Цільова орієнтація на результат передбачає порівнювання себе з іншими та досягнення переваги над ними, тоді як цільова орієнтація на завдання передбачає порівняння свого виступу з попереднім та його поліпшення. Доцільнішою видається орієнтація на завдання, яка передбачає порівняння з власними результатами, а не із результатами інших. Суспільство акцентує увагу на соціальній оцінці та змагальних результатах, тому треба протиставити їм орієнтацію на завдання, постійно використовувати стратегії мотивації досягнення. Враховуючи чималий вплив тренера на мотивацію досягнення спортсменів, він може створити клімат, що підвищує досягнення. Це найкраще досягається за рахунок: а) усвідомлення взаємодіючого впливу на мотивацію досягнення; б) акцентування уваги на націленість на завдання, зниження при цьому націленість на результат; в) контролю та забезпечення атрибутивного зворотного зв'язку; г) при навчанні спортсменів здійснювати правильні атрибуції; д) обговорення із спортсменами, коли доцільно змагатися та порівнювати себе з іншими, а коли порівнювати результати із власними, здобутими раніше (Родионов, 2006).

Висновки

Найоптимальніший спосіб впливу на мотивацію до занять спортом лежить у площині вивчення взаємодії особистісних та ситуаційних факторів. Водночас важливою є модифікація поведінки спортсмена тренером та врахування усієї сукупності мотивів, які спонукають до занять спортом, зокрема зовнішніх умов (наприклад, вплив тренера, сім'ї, друзів, навчання, матеріальне заохочення тощо).

Список літератури

1. Асєєв, У. Р. (1976). Мотивація поведінки та формування особистості. Думка, 157 с.
2. Воєводський, А. В. (1989). Психологічні компоненти тренуваності у спорті найвищих досягнень. 28 с.
3. Гоулд, Д., Вейнберг Р. (2001). Психологія спорту. Київ : Вид-во «Олімпійська література», 43–64.
4. Ільїн, Є. П. (1995). Сутність та структура мотиву. Психологічний журнал. (2). 27–41.
5. Родіонов, А. В. (2006). Проблеми психології спорту. Теорія та практика фізичної культури. (4). 324–326.
6. Сивіцький, В. Г. (2007). Система психологічного супроводу навчально-тренувальної діяльності. Теорія та практика фізичної культури. (3). 68–71.
7. Штефурак, В. С. (2006). Основи психології фізичного виховання і спорту: курс лекцій. Вінниця: ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 50 с.
8. Roberts, G. (1993). Motivation in sport: Understanding and enhancing the motivation and achievement of children. Handbook of research on sport psychology. New-York. P. 405–420.

MOTIVATION AS AN IMPORTANT FACTOR IN SPORTS

Oleksandra Pidgaina

Luhansk National University named after Taras Shevchenko

The purpose of the study to study the theoretical and methodological features of the formation of motivation for sports.

Material and methods: analysis of scientific and methodical literature on research problems (to identify, generalize and systematize theoretical approaches, empirical and practical experience on the topic of the work).

Results. Motivation occurs both due to situational factors and due to characteristic features of the individual. Secondly, it is necessary to take into account the presence of a large number of motives, i.e. more than one reason that prompts one to engage in sports. Thirdly, if necessary, change the surrounding conditions to increase motivation. Fourthly, it is important to remember that the leader of the training process influences motivation. Fifthly, it is necessary to change the behavior in order to change the undesirable motives of athletes.

Conclusions. The most optimal way to influence the motivation to do sports lies in the plane of studying the interaction of personal and situational factors. At the same time, it is important to modify the behavior of the athlete by the coach and to take into account the whole set of motives that encourage sports, including external conditions (for example, the influence of the coach, family, friends, training, financial incentives, etc.).

Key words: motivation, athlete, factors.

Information about the author:

Pidgaina Oleksandra: lug.ifvis.ops23@gmail.com; Luhansk National University named after Taras Shevchenko Poltava, Ukraine

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

CONTROL AND EVALUATION OF THE STRENGTH ABILITIES OF PRIMARY SCHOOL AGE KARATE BOYS

Svitlana Marchenko¹, Olga Ivashchenko², Anton Kupreichenko²

¹H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

²Kharkov State Academy of Physical Culture

Abstract

The purpose of the study – is to provide a qualitative assessment of the development of strength abilities in 7 year old boys using the results of complex control.

Materials and methods. 32 boys of 7 years old took part in the research. The children and their parents were informed about all peculiarities of the research and gave consent to participate in the experiment. The following research methods were applied to solve the tasks: analysis of scientific and methodical literature, pedagogical testing, and mathematical statistics of research results processing.

Results. Pearson's correlation coefficient was calculated to estimate the closeness of interaction between parameters. The Spearman-Brown formula was used to determine the overall reliability (homogeneity) of the test. The test "Situps in 30 s from the supine position" and the test "Throwing of a stuffed ball from a shoulder with a right hand" have the greatest number of numerous statistical interconnections of high degree of significance ($p < 0,001$) with other tests characterizing the structure of power fitness of the studied children. It is noteworthy that the test "Throwing a stuffed ball from a shoulder" is an exercise that involves different muscle groups of the trunk and upper and lower limbs. In its structure, it is similar to the technique of punching, so it is advisable to include it in the battery of tests to measure explosive power in martial arts. The 9-point scales of test evaluations were developed.

Conclusions. The tests we tested considering the specific qualities necessary for karate are logically and empirically informative and reliable. They can be recommended for the control of different relatively independent types of power abilities of 7 year old karate boys.

Keywords: strength training, reliability of tests, informativeness of tests, kyokushinkai karate, boys.

Introduction

In recent decades, scientists have observed dynamic changes in the physical fitness of children and adults toward deterioration (Granacher, Lesinski, Büsch et al., 2016; Bull, Al-Ansari, Biddle et al., 2020; Driukov & Marchenko, 2021). The results of fitness tests indicate a tendency to decrease strength and physical performance in

early childhood (Iermakov et al., 2020; Liqin Yin, Changfa Tang & Xia Tao, 2018; Khudolii, Ivashchenko, Iermakov et al., 2019).

Masanovic, Gardasevic, Marques et al. (2020) analyzed research studies that covered 1,746,023 children and adolescents from 14 countries (China, Finland, Sweden, Belgium, New Zealand, Denmark, Spain, Norway, Mozambique, Poland, the United States, Lithuania, Portugal, Canada) from 1969 to 2010. Most studies show a steady decline in strength and endurance, which is not surprising given the constant changes in the lifestyles of children and adolescents.

The authors' opinions coincide with the need to develop a comprehensive series of tests that are easy to use to assess motor skills (Masanovic, Gardasevic, Marques et al., 2020; Marchenko & Verdysh, 2021; Kruglov & Khudolii, 2022). This will definitely strengthen the data on longitudinal trends in the physical fitness of children and adolescents around the world.

Karate trainings can be a positive alternative to a sedentary lifestyle for children in terms of their leisure time. Studying the qualitative assessment of the level of strength development, checking the tests for reliability and informativeness, and developing normative tables will make it possible to improve control over the effectiveness of the training process and competitive activity of young athletes.

The purpose of this research was to provide a qualitative assessment of the development of strength abilities in 7 year old boys according to the results of complex control.

Material and methods. 32 boys of 7 years old took part in the research. The children and their parents were informed about all peculiarities of the research and agreed to participate in the experiment.

The following research methods were used to solve the tasks: analysis of scientific and methodological literature, pedagogical testing, and methods of mathematical statistics for processing research results. The testing program included well-known tests (Eurofit, 1993; Serhienko, 2015; Goncharenko, 2021). Tests were selected in such a way as to comprehensively characterize the structure of children's strength training.

Test 1 – push-ups; Test 2 – mixed hanging push-ups; Test 3 – sit-ups in 30s from the supine position Power endurance: Test 4 – bent arm hang. Static strength: Test 5 – handgrips of a right hand; Test 6 – handgrips of a left hand. Explosive muscle strength: Test – standing long jump; Test 8 – Vertical jump; Test 9 – throwing a stuffed ball (1kg) from a shoulder with a right hand Test 10 – throwing a stuffed ball (1kg) from a shoulder with a left hand

Statistical analysis. Data were collected and systematized using EXCEL (Microsoft Excel 2016, Microsoft Corp., Redmond, WA, USA). Statistical analysis was performed using the statistical software package IBM SPSS Statistics for Windows, Version 26.0. Armonk, NY: IBM Corp. USA. The following parameters were calculated: the arithmetic mean of the value (X), the standard square deviation, which characterizes the variability of the trait (S).

Results.

The selection of scientifically based tests, checking their informativeness and reliability can solve the problem of decreasing strength and physical performance in children by obtaining accurate data on the state of their strength training. This will allow optimal planning and organization of the process of strength training. The analysis of average statistical indicators of testing shows that, in general, all indicators of tests correspond to the law of normal distribution by the Kolmogorov-Smirnov criterion. Comparison of the obtained results with the tables “Normative For an objective estimation of boys’ power fitness, an analysis of the informativeness of tests was conducted.

The test “Sit-ups in 30s from the supine position” and the test “Throwing of a stuffed ball from a shoulder with a right hand” have the greatest number of numerous statistical interconnections of a high degree of significance ($p < 0.001$) with other tests characterizing the structure of power fitness of the studied children. A statistically significant correlation ($p < 0.001$) was found with very high correlation coefficients between the results of the test “Throwing a stuffed ball from the shoulder with a right hand” and the results obtained in the following exercises: “Mixed hanging push-ups on a rope”, $r_{xy} = 0.701$, “Bent arm hang”, $r_{xy} = 0.707$, “Sit-ups in 30 s from the supine

position”, $r_{xy} = 0.851$, “Handgrips of a right hand”, $r_{xy} = 0.763$, “Throwing a stuffed ball from the shoulder with a left hand”, $r_{xy} = 0.840$. At a high degree of significance ($p < 0.001$) the results in the exercise “Sit-ups in 30s from the supine position” are very closely interconnected with a large galaxy of tests: “Push-ups”, $r_{xy} = 0.753$, “Bent arm hang”, $r_{xy} = 0.792$, “Standing long jump”, $r_{xy} = 0.725$. The highest correlation coefficient obtained between “Sit-ups in 30s from the supine position” and “Throwing a stuffed ball from a shoulder with a right hand” emphasizes active participation of muscles of an abdominal press during the performance of a push and consequently during the performance of strikes by hands. Strong abdominal muscles are able to transmit a greater force impulse from the leg push from the support to the arms and allow for greater rotational force during the execution of arm striking techniques.

Conclusions. The authors argue that regular strength training can increase physical activity and improve the physical fitness and individual health of schoolchildren. A high level of strength training is the basis for the effective implementation of high physical, technical, and tactical requirements in Kyokushinkai karate.

The tests we have tested, which considering the specific qualities required for karate, are logically and empirically informative and reliable. They can be recommended for controlling the different relatively independent types of strength abilities of 7-year-old karate boys.

References

1. Granacher, U., Lesinski, M., Büsch, D., Muehlbauer, T., Prieske, O., Puta, C., Gollhofer, A., & Behm, D.G. (2016). Effects of Resistance Training in Youth Athletes on Muscular Fitness and Athletic Performance: A Conceptual Model for Long-Term Athlete Development. *Front. Physiol.*, 7, 164. <https://doi.org/10.3389/fphys.2016.00164>.
2. Bull, F.C., Al-Ansari, S.S., Biddle, S., et al. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behavior. *Br J Sports Med*, 54,1451-1462. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102955>

3. Driukov, V., & Marchenko, S. (2021). Factor Model of Selection of 9-Year-Old Girls in Kyokushinkai Karate Section. *Journal of Learning Theory and Methodology*, 2(3), 119–127. <https://doi.org/10.17309/jltm.2021.3.03>
4. Iermakov, S., Ivashchenko, O., Khudolii, O., & Chernenko, S. (2020). Strength Abilities: Assessment of Training Effects of Strength Loads in Boys Aged 8 Years. *Physical Education Theory and Methodology*, 20(3), 174–181. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2020.3.07>
5. Liqin Yin, Changfa Tang, & Xia Tao. (2018). Criterion-Related Validity of a Simple Muscle Strength Test to Assess Whole Body Muscle Strength in Chinese Children Aged 10 to 12 Years. *BioMed Research International*, 11. <https://doi.org/10.1155/2018/2802803>
6. Khudolii, O., Ivashchenko, O., Iermakov, S., Nosko, Y., & Marchenko, S. (2019). Strength Abilities: Estimation of Immediate Training Effect of Strength Loads in Girls Aged 7 Years. *Physical Education Theory and Methodology*, 19(2), 98–104. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2019.2.06>
7. Masanovic, B., Gardasevic, J., Marques, A., Peralta, M., Demetriou, Y., Sturm, D.J., & Popovic, S. (2020). Trends in Physical Fitness Among School-Aged Children and Adolescents: A Systematic Review. *Front. Pediatr.*, 8, 627529. <https://doi.org/10.3389/fped.2020.627529>
8. Kruglov, V., & Khudolii, O. (2022). Discriminant Analysis: Age-Specific Features of Motor Fitness of Girls Aged 7 to 9. *Physical Education Theory and Methodology*, 22(3s), S142-S147. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.3> s.20
9. Marchenko, S., & Verdysh, Ya. (2021). Assessment of Reliability and Informativeness of Coordination Fitness Indicators of 8-Year-Old Boys. *Journal of Learning Theory and Methodology*, 2(1), 21–28. <https://doi.org/10.17309/jltm.2021.1.03>

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ХЛОПЦІВ-КАРАТИСТІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Світлана Марченко¹, Ольга Іващенко², Антон Купрейченко¹

¹Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

²Харківська державна академія фізичної культури

Мета дослідження – надати якісну оцінку розвитку силових здібностей хлопців 7 років за результатами комплексного контролю.

Матеріали і методи. У дослідженні взяли участь 32 хлопця 7 років. Діти та їхні батьки були інформовані про всі особливості дослідження і дали згоду на участь в експерименті. Для вирішення поставлених завдань були застосовані такі методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне тестування та методи математичної статистики обробки результатів дослідження.

Результати. Для оцінки тісноти взаємозв'язку між параметрами розраховувалася коефіцієнт кореляції Пірсона. Для визначення загальної надійності (гомогенності) тесту використовувалася формула Спірмена-Брауна. Тест «Піднімання в сід за 30 с» і тест «Кидок набивного м'яча від плеча правою рукою» мають найбільшу кількість дуже великих статистичних взаємозв'язків високого ступеня значимості ($p < 0,001$) з іншими тестами, які характеризують структуру силових підготовленості досліджуваних дітей. Звертає на себе увагу те, що тест «Кидок набивного м'яча від плеча» являє собою вправу, в якій задіяні різні м'язові групи тулуба, верхніх та нижніх кінцівок. За своєю структурою він подібний техніці ударів руками, тому його доцільно включати в батарею тестів під час вимірювання вибухової сили в єдиноборствах. Розроблено 9-ти бальні шкали оцінок тестових випробувань.

Висновки. Апробовані нами тести враховують специфічні якості необхідні для карате, є логічно та емпірично інформативними та надійними. Вони можуть бути рекомендованими для контролю різних відносно самостійних видів силових здібностей хлопців каратистів 7 років.

Ключові слова: силова підготовленість, надійність тестів, інформативність тестів, кіокушинкай карате, хлопці.

Information about the authors:

Marchenko, Svitlana: sport-svet1968@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-1013-9511>; Department of Theory and Methodology of Physical Education, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevskykh St, 29, Kharkiv, 61002, Ukraine.

Ivashchenko Olga: o.ivashchenko@yahoo.com; <https://orcid.org/0000-0002-2708-5636>; Department of Theory and Methodology of Physical Education, Kharkov State Academy of Physical Culture, Klochivska street 99, Kharkiv, 61022, Ukraine.

Kupreichenko, Anton: kupreichenko7@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0006-8129-1648>; Department of Theory and Methodology of Physical Education, H. S. Skovoroda Kharkiv National

Pedagogical University, Alchevskykh St, 29, Kharkiv, 61002, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Лілія Кабушка, Володимир Пристинський, Тетяна Пристинська

Донбаський державний педагогічний університет

Анотація

Мета дослідження – з'ясування впливу законодавчих засад на розв'язання актуальних проблем, які існують у галузі фізичної культури і спорту в Україні.

Матеріали і методи. Для вирішення поставленої мети були застосовані аналіз та узагальнення даних літературних джерел, правових та законодавчих актів, що регулюють розвиток галузі фізичної культури і спорту в Україні.

Результати. Для покращення стану реалізації завдань соціальних програм фізичного виховання в Україні необхідно: збільшити фінансування для розвитку спортивної інфраструктури та організації масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів; забезпечити рівний доступ до спортивних об'єктів для всіх категорій населення, особливо осіб з обмеженими можливостями; підвищити поінформованість населення щодо популяризації здорового способу життя; впроваджувати інклюзивні програми для залучення осіб з особливими потребами до занять фізичною культурою і спортом.

Висновки. В Україні існує законодавча база, яка забезпечує правові гарантії для розвитку фізичної культури особистості, однак їх реалізація стикається з проблемами фінансування, доступності та інклюзії. Підвищення уваги до цих проблем, а також активізація державних програм сприятимуть забезпеченню умов для занять різних верств населення.

Ключові слова: фізична культура і спорт, фізичне виховання, законодавчо-правові засади, різні верства населення.

Вступ

Фізична культура і спорт, фізичне виховання населення України є важливою складовою здорового способу життя та гармонійного розвитку особистості. В Україні питання фізичної культури і спорту регулюється низкою законодавчих актів, які забезпечують правову основу для розвитку цієї галузі. Актуальність дослідження полягає в тому, що попри наявність законодавчих засад, існують певні проблеми, що стримують повноцінну реалізацію програм фізичного виховання різних верств населення (Кравчук, 2019; Крикуненко, 2021).

Дослідження виконане відповідно тематичного плану роботи науково-дослідної лабораторії духовного й фізичного виховання дітей та учнівської молоді ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Метою дослідження є з'ясування впливу законодавчих засад на розв'язання актуальних проблем, які існують у галузі фізичної культури і спорту в Україні.

Мета роботи – представлення змісту варіативного модулю «Спорт заради розвитку» в програмі Нової української школи.

Матеріали і методи

Для вирішення поставленої мети були застосовані аналіз та узагальнення даних літературних джерел, правових та законодавчих актів, що регулюють розвиток галузі фізичної культури і спорту в Україні.

Результати дослідження

Аналіз та узагальнення даних літературних джерел, осмислення реалій функціонування системи фізичного виховання в Україні дають підстави зауважити, що законодавча база України, яка регулює питання фізичної культури і спорту, включає кілька ключових документів, що встановлюють обов'язки держави у цій сфері.

Так, згідно з Конституцією України, кожен громадянин має право на охорону здоров'я, включно з заняттями фізичною культурою і спортом. Держава несе відповідальність за створення умов для реалізації цього права, забезпечуючи рівний доступ до занять для всіх громадян [1].

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» є нормативним документом, який регламентує діяльність у галузі фізичної культури, окреслює права громадян на участь у спортивних заходах і підкреслює важливість фізичного виховання для різних верств населення, включаючи дітей, молодь, людей похилого віку та осіб з особливими потребами [2, 4].

Законодавство також передбачає впровадження державних програм розвитку фізичної культури на національному та регіональному рівнях. Ці програми спрямовані на популяризацію здорового способу життя, залучення дітей та

молоді до активних занять спортом, а також створення умов для фізичної активності під час дозвілля [3].

Окремі законодавчі та нормативно-правові акти стосуються інклюзії у сфері фізичної культури і спорту, які передбачають забезпечення вільного доступу до спортивної інфраструктури для осіб з особливими потребами, створення адаптованих програм фізичного виховання, а також фінансування фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів для таких осіб [4, 7].

Натомість, не зважаючи на наявність правової бази, реалізація більшості програм фізичного виховання населення Україні зіштовхується з низкою проблем. Однією з найбільших проблем, на нашу думку, є недостатнє фінансування, особливо на регіональному рівні, що ускладнює модернізацію матеріально-технічної бази, проведення масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів тощо.

Існує також певна проблема нерівного доступу до спортивних споруд. Так, у великих містах спортивні комплекси краще розвинені, тоді як у сільській місцевості та невеликих населених пунктах часто бракує належної інфраструктури. Попри законодавчих ініціатив, проблема інклюзивності залишається актуальною, адже багато спортивних об'єктів не відповідають вимогам для людей з обмеженими можливостями, а програми часто мають недостатнє фінансування або не виконуються належним чином.

Однією з причин низького рівня залучення населення до фізичної активності є недостатня поінформованість громадян про можливості, які надає держава у сфері фізичної культури. Досить значна кількість людей ще не володіють достовірною інформацією про власні права, а також про програми, які забезпечують можливість стати більш успішними завдяки заняттям спортом.

Вважаємо, що для покращення реалізації завдань програм фізичного виховання в Україні необхідно:

- збільшити фінансування на національному та регіональному рівнях для розвитку спортивної інфраструктури та організації масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів;

- забезпечити рівний доступ до спортивних об'єктів для всіх категорій населення, особливо в сільській місцевості, а також для осіб з особливими потребами (обмеженими можливостями);
- підвищити поінформованість населення через інформаційні кампанії, що популяризують здоровий спосіб життя, права громадян у сфері фізичної культури і спорту;
- впроваджувати інклюзивні програми для залучення осіб з особливими потребами до занять фізичною культурою і спортом, створюючи умови для їхньої повноцінної участі у рухових активностях.

Висновки

В Україні існує законодавча база, яка забезпечує правові гарантії для розвитку фізичної культури особистості, однак їх реалізація стикається з проблемами фінансування, доступності та інклюзії. Підвищення уваги до цих проблем, а також активізація державних програм сприятимуть забезпеченню більш комфортних умов для занять фізичною культурою і спортом різних верств населення.

Список літератури

1. Конституція України (1996). Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про фізичну культуру і спорт (1993). Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
3. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року (2016). Постанова Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2016 року № 828. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/828-2016-п>
4. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні (1991). Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
5. Кравчук, О.В. (2019). Проблеми правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. (3). 54–58.
6. Крикуненко, О.В. (2021). Фізичне виховання та спорт як елемент державної політики України. *Теорія та методика фізичного виховання*. (2). 101–105.
7. Інформація щодо державних програм розвитку фізичної культури і спорту. Міністерство молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua/>

LEGISLATIVE BASIS FOR SOLVING THE PROBLEMS OF PHYSICAL EDUCATION OF DIFFERENT POPULATION STREAMS

Liliia Kabushka, Volodymyr Prystynskyi, Tetyana Prystynska

Donbas State Pedagogical University

The purpose of the research is to find out the influence of the legislative framework on solving the current problems that exist in the field of physical culture and sports in Ukraine.

Materials and methods. To solve the set goal, the analysis and generalization of data from literary sources, legal and legislative acts regulating the development of the field of physical culture and sports in Ukraine were applied.

Results. In order to improve the state of implementation of the tasks of social programs of physical education in Ukraine, it is necessary to: increase funding for the development of sports infrastructure and the organization of mass physical culture and health and sports events; ensure equal access to sports facilities for all categories of the population, especially persons with disabilities; increase the awareness of the population regarding the promotion of a healthy lifestyle; implement inclusive programs to attract people with special needs to physical education and sports.

Conclusions. In Ukraine, there is a legislative framework that provides legal guarantees for the development of physical culture of the individual, but their implementation faces problems of financing, accessibility and inclusion. Increased attention to these problems, as well as the activation of state programs, will lead to the provision of conditions for occupations of various segments of the population.

Key words: physical culture and sport, physical education, legislative and legal principles, different strata of the population.

Information about the author:

Kabushka Liliia: lilia.kabushka392@gmail.com; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Prystynskyi Volodymyr: <http://orcid.org/0000-0003-1681-3543> ; v.prystynskyi@gmail.com
Candidate of Pedagogical Sciences, Professor; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Prystynska Tetyana: <http://orcid.org/0000-0001-9377-5013>; t.prystynska@gmail.com; Master of Physical Education, Senior Lecturer; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ОПТИМІЗАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ: ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Маргарита Козуб, Тетяна Пристинська, Володимир Пристинський

Донбаський державний педагогічний університет

Анотація

Мета дослідження – визначити основні проблеми у фізичному вихованні осіб різних верств населення та розробити рекомендації щодо їх вирішення.

Матеріали і методи. У дослідженні брали участь понад 100 респондентів у вікових групах 10–20 років, 21–40 років та понад 60 років, яке передбачало анкетування й опитування у дистанційному та онлайн форматах.

Результати. Встановлено, що найбільш активними виявилися особи 21–40 років, серед яких понад 55,7 % регулярно займаються різноманітними формами фізкультурно-оздоровчої та/або спортивної діяльності. Серед дітей та учнівської молоді віком 10–20 років рівень рухової активності є нижчим – лише 34,3 % респондентів зазначили, що беруть активну участь у спортивних змаганнях, відвідують спортивні секції, клуби, центри тощо. Серед людей поважного віку (понад 60 років) рухова активність є найнижчою – лише 19,2 % респондентів зауважили, що регулярно займаються фізичними вправами.

Висновки. Результати дослідження свідчать про необхідність активізації уваги щодо вдосконалення й оновлення програм фізичного виховання осіб різного віку з урахуванням інтересів, потреб та функціональних можливостей.

Ключові слова: фізичне виховання, рухова активність, спорт, інфраструктура, вікові групи.

Вступ

Фізична культура і спорт відіграють важливу роль у підтримці здоров'я населення, попередженні хронічних захворювань, зміцненні соціальних зв'язків та поліпшенні загальної якості життя. Натомість, маємо зауважити, що спостерігається значна кількість проблем, які заважають розвитку фізичної культури серед різних верств населення. Так, сучасне суспільство стикається з такими проблемами, як недостатність рухової активності, зниження мотивації до занять фізичною культурою і спортом серед дітей та учнівської молоді, обмежений доступ до спортивної інфраструктури серед соціально вразливих верств населення.

Аналіз публікацій свідчить про те, що доволі низький рівень фізичної активності спостерігається практично у всіх вікових групах, але проявляється по-різному. Так, для дітей та молоді головною проблемою маємо вважати поки що недостатньо високий рівень фізкультурно-спортивної освіченості, а також певним чином обмежений доступ до спортивних секцій, клубів тощо поза школою, що обумовлено переважно дистанційними формами навчання в закладах освіти (Іванов, 2020; Пристинський, Пристинська, 2023). У дорослих основними чинниками, що заважають оптимальній руховій активності є професійна зайнятість, сімейні обов'язки тощо (Макаренко, 2019). У людей поважного віку основною перешкодою є проблеми зі здоров'ям, недостатність комплексних програм та методик, які відповідають віковим особливостям, інтересам і потребам у задоволенні рухової активності тощо (Сидоренко, 2021; Пристинський, Пристинська, 2024). Важливим аспектом також є державна підтримка розвитку спортивної інфраструктури, зокрема у регіонах з обмеженими можливостями для занять фізичною культурою і спортом (Волошин, 2020).

Натомість, дослідження зв'язку між фізичною активністю та якістю життя дозволяють стверджувати, що фізичне виховання має бути адаптованим, перш за все, до особливостей фізичного розвитку та фізичної підготовленості різних груп населення, а фізкультурно-оздоровчі та спортивно-тренувальні програми мають бути спрямовані на подолання певних специфічних бар'єрів для кожної вікової групи, і що особливо актуально, на розвиток мотивації до систематичних занять фізичною культурою і спортом, здоров'язбереження людини (Петренко, 2022; Пристинський, Пристинська, 2023; 2024).

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження виконане відповідно до тематичного плану науково-дослідної лабораторії духовного й фізичного виховання дітей та учнівської молоді Донбаського державного педагогічного університету,

Мета дослідження – визначення основних проблем фізичного виховання та спорту осіб різних вікових і соціальних груп населення та розробка практичних рекомендацій щодо їх вирішення.

Матеріали і методи

У дослідженні використовували анкетування, соціологічні опитування, педагогічні спостереження щодо рухової активності осіб різних груп населення. До дистанційного та онлайн форматів було залучено понад 100 респондентів у вікових групах 10–20 років, 21–40 років та понад 60 років. Анкетування передбачало визначення питань щодо обсягу та інтенсивності рухової активності; розуміння чинників, які перешкоджають або мотивують до участі у руховій активності; доступності до фізкультурно-спортивної інфраструктури тощо. Аналіз та узагальнення даних наукових публікацій дозволило систематизувати чинники щодо оптимізації рухової активності людини.

Результати

Аналіз результатів опитування показав, що існують певні відмінності у рівнях рухової активності осіб різних вікових груп. Так, маємо констатувати, що найбільш активними виявилися особи 21–40 років, серед яких понад 55,7 % регулярно займаються різноманітними формами фізкультурно-оздоровчої та/або спортивної діяльності. Натомість, серед дітей та учнівської молоді віком 10–20 років рівень рухової активності суттєво знизився в порівнянні з минулими роками. Респонденти це пояснюють надмірним впливом інформаційних технологій, дистанційними та онлайн форматами навчання, що пов'язано перш за все війною в Україні, а також зниженням інтересу й мотивації до занять. Наразі, лише 34,3 % респондентів зазначили, що беруть активну участь у спортивних змаганнях, відвідують спортивні секції, клуби, центри. Основними перешкодами називають недостатність часу, особливо в умовах дистанційного навчання.

Респонденти також зауважують на недостатність програм, фізкультурно-спортивних заходів тощо, які відповідають їхнім інтересам. Натомість, маємо зауважити, що реалізація ідей Нової української школи, Всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів, концепцій і проєктів, таких як «Спорт заради розвитку», «Цікава фізкультура», «Шкільні спортивні ліги», «Ранкова руханка» тощо змінюють ситуацію на краще. Серед людей поважного віку (понад 60 років) рухова активність є найнижчою. Так, лише 19,2 %

респондентів зауважили, що регулярно займаються фізичними вправами. Основними причинами називають проблеми зі здоров'ям; недостатність інформації та/або недостатню освіченість щодо програм або методик, які б відповідали фізичному стану і віковим особливостям; недостатність інформації та/або недостатню освіченість щодо ефективності впливу рухової активності на стан здоров'я тощо.

Висновки

Результати дослідження свідчать про необхідність активізації уваги щодо вдосконалення й оновлення програм фізичного виховання осіб кожної вікової групи з урахуванням інтересів, потреб, функціональних можливостей. Так, у роботі з дітьми та підлітками доцільним буде впровадження інноваційних й інтерактивних програм і технологій, які б забезпечували формування компетентностей щодо розуміння впливу рухової активності на розвиток мотивації навчання. Для осіб середнього віку важливо забезпечити зручний доступ до спортивних закладів та надати можливості для реалізації індивідуального потенціалу в процесі занять. Особам поважного віку пропонувати адаптовані програми, які будуть спрямовані на підтримку фізичного стану і здоров'я, загального благополуччя і довголіття.

Список літератури

1. Іванов, С. (2020). Вплив інформаційних технологій на фізичну активність молоді. *Фізичне виховання та спорт*. 8 (3), 45–52.
2. Макаренко О. (2019). Проблеми зайнятості та фізичної активності дорослих. *Спортивні науки*. 12 (4), 30–36.
3. Сидоренко, П. (2021). Фізичне виховання для літніх людей: нові підходи. *Вісник здорового способу життя*. 6 (5), 21–28.
4. Петренко, І. (2022). Комплексні програми фізичного виховання: досвід та перспективи. *Наукові дослідження у спорті*. 3 (2), 13–19.
5. Волошин М. (2020). Проблеми доступності спортивної інфраструктури в Україні. *Спорт і суспільство*. 7 (1), 54–61.
6. Рухова активність і здоров'язбереження людини (2024). Монографія; за ред. В. М. Пристинського, Т. М. Пристинської. Слов'янськ: ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”. 680 с. URL: <https://ddpu.edu.ua/index.php/naukovo-vydavnycha-diialnist>

7. Навчання, виховання й розвиток гармонійно розвиненої особистості в процесі занять фізичною культурою і спортом (2023). Монографія; за ред. проф. В. М. Пристинського, Т. М. Пристинської. Слов'янськ: ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”, 731 с. URL : <https://ddpu.edu.ua/index.php/naukovo-vydavnycha-diialnist>

OPTIMIZATION OF HUMAN MOVEMENT ACTIVITY: DEFINITION OF PROBLEMS AND WAYS TO SOLVE THEM

Margaryta Kozub, Tetyana Prystynska, Volodymyr Prystynskyi

Donbas State Pedagogical University

The purpose of the research is to identify the main problems in the physical education of people of different strata of the population and to develop recommendations for their solution.

Materials and methods. More than 100 respondents in the age groups of 10–20 years, 21–40 years and over 60 years participated in the study, which involved questionnaires and surveys in remote and online formats.

Results. It was established that the most active persons were 21–40 years old, among whom more than 55,7 % regularly engage in various forms of physical education and/or sports activities. Among children and school youth aged 10-20, the level of physical activity is lower – only 34,3 % of respondents noted that they actively participate in sports competitions, attend sports sections, clubs, centers, etc. Among people of a respectable age (over 60 years), motor activity is the lowest – only 19,2 % of respondents noted that they regularly do physical exercises.

Conclusions. The results of the study indicate the need to intensify attention to the improvement and renewal of physical education programs for people of different ages, taking into account interests, needs and functional capabilities.

Key words: physical education, physical activity, sports, infrastructure, age groups.

Information about the authors:

Kozub Margaryta: kozubm75@gmail.com; Obtaining a Bachelor's Degree of Higher Education Faculty of Physical Education; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine

Prystynska Tetyana: t.prystynska@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0001-9377-5013>; Master of Physical Education, Senior Lecturer;; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine

Prystynskyi Volodymyr: v.prystynskyi@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0003-1681-3543>; Candidate of Pedagogical Sciences, Professor; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА В СПОРТІ

Олеся Лаврунова

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація

Мета дослідження – науково-методичне обґрунтування теоретичної підготовки у спорті.

Матеріал і методи: аналіз, порівняння, систематизація та узагальнення даних наукової та методичної літератури й інформації мережі Інтернет, аналіз документальних матеріалів.

Результати. Обґрунтовано структуру та зміст системи теоретичної підготовки спортсменів в циклічних видах спорту, що представлена на концептуальному рівні. Сформульовано принципи теоретичної підготовки у спорті, що є наслідком урахування структури та змісту тренувальної і змагальної діяльності: єдності теоретичної підготовленості суб'єктів системи підготовки; когнітивної відповідності оволодіння знаннями з теоретичної підготовки; технологічності теоретичної підготовки.

Висновки. Аналіз науково-методичної літератури та інших джерел довів зростання спортивних результатів з різних видів спорту безпосередньо пов'язано з науковими досягненнями, що відображаються на усіх сторонах підготовки спортсменів. Водночас, теоретична підготовка складає своєрідну базу для всіх інших сторін підготовки і є запорукою успішної тренувальної і змагальної діяльності.

Ключові слова: структура, зміст, концепція, завдання.

Вступ

Потреба активізації навчально-пізнавальної діяльності в спорті підсилюється сукупністю вимог нормативно-правових документів, які регламентують діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні: Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [7], розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» [6] та ін.

Підготовка спортсмена – тривалий процес навчання та виховання, під час якого відбувається систематична передача знань від тренера до спортсмена. Він забезпечує формування та вдосконалення необхідних для спортсмена знань,

умінь та навичок одночасно з вихованням фізичних, вольових, моральних якостей особистості, необхідних для зростання спортивної майстерності.

Сучасні обґрунтовані організаційно-методичні основи теоретичної підготовки в спорті становлять потребу обов'язкової специфікації теоретичних та методичних положень відповідно до окремих груп видів спорту (Пітин, 2015).

Теоретична підготовка охоплює всі аспекти знань: з історії, теорії та методики спорту взагалі і даного виду спорту зокрема, фізіології, психології, соціології, гігієни, біомеханіки фізичних вправ, лікарського контролю, правил організації та суддівства спортивних змагань тощо. Теоретична підготовка здійснюється як на навчально-тренувальних заняттях у вигляді лекцій, бесід, семінарів, доповідей та повідомлень, вивчення кінограм, перегляду відеозаписів, так і під час самостійного опрацювання відповідної літератури (Воронцов, Маслачков, & Бучма, 2007; Фомін, & Назаров, 2006). Відомий автор (Шкрєбтій, 2006) вказує, що на ранніх етапах спортивного вдосконалення збільшення кількості занять, на яких здійснюється передача теоретичних знань, сприяє високим спортивним результатам у старшому віці.

Отже, незважаючи на намагання деяких науковців удосконалити теоретичну підготовку спортсменів, обґрунтування її структури і змісту в тренувальній і змагальній діяльності свідчить про необхідність проведення наукових досліджень у цьому напрямі.

Мета дослідження – науково-методичне обґрунтування теоретичної підготовки у спорті.

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи: аналіз, порівняння, систематизація та узагальнення даних наукової та методичної літератури й інформації мережі Інтернет, аналіз документальних матеріалів.

Результати

Теоретичні знання сконцентровані у спеціальних навчальних дисциплінах, що склалися у сфері спорту, а також включають у себе систему знань із

гуманітарних наук, природничих дисциплін, пов'язаних із пізнанням та науковим забезпеченням спортивної практики, а також інтелектуальних умінь та навичок, які сприяють формуванню переконань та розвитку пізнавальних здібностей у процесі спортивної діяльності.

Здійснений аналіз наукової літератури дали змогу визначити основні завдання теоретичної підготовки в спорті. Ряд авторів (Костюкевич, 2018; Пітин, 2015) включають наступні завдання, а саме: передачу спеціальних знань, що складають основу для формування необхідних спортсменам умінь та навичок; оволодіння знаннями з практичного досвіду, включаючи інструкторську та суддівську практики; підвищення компетентності спортсменів у тренувальній та змагальній діяльності; забезпечення всебічного та гармонійного розвитку особистості; усвідомлення необхідності у веденні здорового способу життя; формування прагнення до самореалізації. підвищення значення спорту як соціального явища; зростання свідомого ставлення до занять спортом та патріотизму. Інший автор (Шиян, 2001) стверджує, що високий рівень теоретичної підготовленості є передумовою виховання потреби у заняттях фізичними вправами; він сприяє якісному оволодінню руховими навичками, формуванню потреби до фізичного вдосконалення й усвідомленого ставлення до свого здоров'я, а також забезпечує гармонійний розвиток особистості спортсмена. Водночас ряд авторів підкреслюють, що у двосторонньому педагогічному процесі передачі знань їхня якість та глибина залежить від високого рівня теоретичної підготовленості самого тренера, його інтелектуального розвитку, професійних знань та умінь, ерудиції та загальної культури.

Відомий автор (Пітин, 2015) формулює загальну концепцію теоретичної підготовки у спорті та виділяє чотири ієрархічних складники: рівень передумов (система підготовки спортсменів і керівні положення педагогічного та навчально-тренувального процесів), рівень базису (система теоретичної підготовки, розділи підготовки спортсменів та етапи багаторічного спортивного вдосконалення), рівень реалізації (принципи, завдання, функції, реалізаційні положення, методи, засоби, форми, умови реалізації, контроль); рівень результату

(когнітивний, методологічний, психологічний, комунікативний та інтегральний компоненти).

Інші підходи до удосконалення структури і змісту теоретичної підготовки спортсменів представлено рядом фахівців. Так, наприклад, диференціювання теоретичної інформації на категорії: оцінювальну, діагностувальну, навчальну, орієнтувальну, мобілізувальну, організаційно-нормативну було запропоновано (Шкребтій, 2006), а наступний автор (Костюкевич, 2016) – на загальнотеоретичну (загальні науково-методичні основи теорії фізичного виховання і спорту) та спеціально-теоретичну (теоретико-методичні закономірності спортивного тренування футболістів).

Розроблена науковцем (Максименко, 2012) технологія використання електронних підручників і комп'ютерних програм у системі багаторічної підготовки юних футболістів не лише ефективно підвищила їхній рівень теоретичної та техніко-тактичної підготовленості, а й позитивно вплинула на швидкість сприйняття та засвоєння інформації спортсменами.

Висновки

Аналіз науково-методичної літератури та інших джерел довів зростання спортивних результатів з різних видів спорту безпосередньо пов'язано з науковими досягненнями, що відображаються на усіх сторонах підготовки спортсменів. Водночас, теоретична підготовка складає своєрідну базу для всіх інших сторін підготовки і є запорукою успішної тренувальної і змагальної діяльності.

Список літератури

1. Воронцов, Ю. О, Маслачков Ю. М, Чередниченко О. О, Шептицький В. В, Сімановський А. Б, Віхляєва Т. М, Ковальов Ю. О, & Бучма О. О. (2007). Веслування на байдарках і каное та веслувальний слалом : навч. прогр. для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та училищ олімпійського резерву. Київ; 104 с.

2. Костюкевич, В. М. (2018). Теоретико-методичні основи управління процесом підготовки спортсменів різної кваліфікації: колективна монографія. Вінниця: ТОВ Планер 418 с.
3. Костюкевич В. М. (2016). Управління тренувальним процесом футболістів у річному циклі підготовки. 2-ге вид., дод. та дораб. Київ : КНТ. 683 с.
4. Максименко, І. Г. (2012). Перспективні напрямки оптимізації процесу багаторічної підготовки юних спортсменів (на прикладі спортивних ігор). *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. (3):79–81.
5. Пітин, М. П. (2015). Теоретична підготовка в спорті: монографія. Львів: ЛДУФК. 372 с.
6. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів від 9.12.2015. №1320-р. [Інтернет]. Київ. 2015. [оновлено 2016 Черв. 21; цитовано 2016 Лип. 13]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1320-2015-%D1%80>
7. Про фізичну культуру і спорт: Закон України [Інтернет]. Київ. 1994. [оновлено 2016 Лип. 24; цитовано 2016 Лип. 29]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
8. Фомін, С. К, Вінник О. О, Карленко В. П, Малежик В. Ф, Єфанова В. В, Нестеров В. М, Смирнова З. Д, & Назаров А. М. (2006). Лижні гонки: навч. прогр. для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та училищ олімпійського резерву. Київ, 112 с.
9. Шиян, Б. М. (2001). Підготовка вчителя фізичної культури третього тисячоліття. Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні. (2):371–374.
10. Шкребтій, Ю. М. (2006). Управління тренувальними і змагальними навантаженнями спортсменів високого класу в умовах інтенсифікації процесу підготовки [автореферат]. Київ: ДНДІФКіС. 48 с.

THEORETICAL TRAINING IN SPORTS

Lesya Lavrunova

Luhansk National University named after Taras Shevchenko

The purpose of the study scientific and methodological justification of theoretical training in sports.

Material and methods: analysis, comparison, systematization and generalization of data from scientific and methodical literature and Internet information, analysis of documentary materials.

Results. The structure and content of the system of theoretical training of athletes in cycle sports, presented at the conceptual level, are substantiated. The principles of theoretical training in sports are formulated, which is a consequence of taking into account the structure and content of training and competitive activities: the unity of the theoretical preparation of subjects of the training system; cognitive correspondence of acquiring knowledge from theoretical training; manufacturability of theoretical training.

Conclusions. The analysis of scientific and methodical literature and other sources of evidence shows that the growth of sports results in various types of sports is directly related to scientific achievements, which are reflected in all aspects of the training of athletes. At the same time, theoretical training forms a kind of base for all other aspects of training and is a guarantee of successful training and competitive activities.

Key words: structure, content, concept, tasks.

Information about the author:

Lavrunova Lesya: lavrunova.lesya@gmail.com; Luhansk National University named after Taras Shevchenko Poltava, Ukraine

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ХЛОПЧИКІВ 6–10 РОКІВ

Володимир Мудрян¹, Денис Нікіфоров² Олег Коваль³

¹ Краматорська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 3

² Краматорська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 17

³ Дружківської міської ради Донецької області Гімназія Інтелект

Анотація

Мета дослідження – визначити особливості фізичного розвитку хлопчиків 6–10 років.

Матеріали і методи: Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури, індекс фізичного розвитку, тестування антропометричних показників, спірометрія, динамометрія, метод індексів, методи математичної статистики.

Результати. У хлопчиків 6–7 років не відбувається змін за показниками, що вивчалися. Діти 7–8 років відрізняються статистично суттєво за показниками, що вивчалися. У хлопчиків цього віку не відбувається значних змін в екскурсії грудної клітки. У хлопчиків 8–9 років спостерігаються значні зміни за показниками зросту, маси тіла, трьох фаз грудної клітки й ЖЄЛ, спостерігаються зміни за показниками динамометрії правої й лівої рук. Екскурсія грудної клітки не змінюється. Діти 9–10 років відрізняються суттєво за показниками довжини тіла, динамометрії правої й лівої рук. У хлопчиків цього віку не відбувається змін у масі тіла, трьох фазах грудної клітки, екскурсії грудної клітки і ЖЄЛ.

Висновки. Результати досліджень показали, що більшість хлопчиків молодшого віку за антропометричними показниками мають середній бал фізичного розвитку. Для дітей 6–10 років характерним є збільшення з віком тотальних розмірів тіла, ЖЄЛ, сили рук. Слід зазначити, що у 8 років у хлопчиків чітко проявляються значні зміни в анатомо-фізіологічному формуванні організму.

Ключові слова: хлопчики, фізичний розвиток.

Вступ

Період молодшого шкільного віку вимагає від вихователів і вчителів фізичної культури не тільки знань про основні фізіологічні закономірності формування організму й уміння організувати раціональний режим праці й відпочинку учнів, але й знань про оптимальну організацію індивідуальної навчально-виховної роботи з дітьми, що мають гірші показники розвитку.

Саме вікові особливості формування дитячого організму, а також своєчасна діагностична методика учнів стають потужним інструментом у керуванні педагогічним процесом у початковій школі. Так, наприклад, (Н. А. Фомин, В. П. Филин,

1972) відзначають, що особливості формування кістяка повинні обов'язково братися до уваги в процесі занять фізичними вправами. Автори підкреслюють, що перевантаження фізичними вправами в 10-річному віці може привести до деформації суглобів нижніх кінцівок (гомілковостопних, колінних) у зв'язку зі зміною їхньої кістково-хрящової структури. На думку автора [3], у віці 8–9 років хребет має найбільшу рухливість і гнучкість. Далі автор підкреслює, що підняття великої ваги, неправильна поза в разі виконання різних дій можуть у молодших школярів викликати різні порушення постави й деформації грудної клітки. Істотні перетворення відбуваються в розвитку опорно-рухового апарату дітей молодшого віку. Змінюються пропорції тіла, відбувається зростання, збільшення маси тіла, довжина тіла збільшується інтенсивніше, ніж маса [3, 4].

Таким чином, необхідні додаткові відомості стосовно визначення впливу вікових особливостей на фізичний розвиток хлопчиків молодшого шкільного віку. У зв'язку з цим є актуальним вивчення особливостей фізичного розвитку дітей 6–10 років.

Мета дослідження – визначити особливості фізичного розвитку хлопчиків 6–10 років.

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури, індекс фізичного розвитку, тестування антропометричних показників, спірометрія, динамометрія, метод індексів, методи математичної статистики.

Результати дослідження

У хлопчиків 6–7 років не відбувається змін за показниками, що вивчалися. Діти 7–8 років відрізняються статистично суттєво за показниками, що вивчалися. У хлопчиків цього віку не відбувається значних змін в екскурсії грудної клітки. У хлопчиків 8–9 років спостерігаються значні зміни за показниками зросту, маси тіла, трьох фаз грудної клітки й ЖЄЛ, спостерігаються зміни за показниками динамометрії правої й лівої рук. Екскурсія грудної клітки не змінюється. Діти 9–10 років відрізняються суттєво за показниками довжини тіла, динамометрії правої й лівої рук. У хлопчиків цього віку не відбувається змін у масі тіла, трьох фазах грудної клітки, екскурсії грудної клітки і ЖЄЛ.

Аналіз середніх величин показав, що з 8 років у хлопчиків відбуваються суттєві зміни в зростанні тотальних розмірів тіла. Усе це узгоджується з твердженням (Фоміна, 1991) щодо питання гетерохронності в розвитку окремих органів і систем, що чітко проявляється на різних етапах онтогенезу. У цей віковий період у хлопчиків спостерігається підвищення ЖЄЛ. Середньостатистичні показники ЖЄЛ збільшуються в хлопчиків із 1375 см³ у 6 років до 1931,03 см³ у 10 років. Отримані величини узгоджуються з даними В. Г. Савки [4], С. І. Марченко [3], які стверджують, що життєва ємність легенів зростає з 7 до 10 років від 1200 до 2000 мл. Відповідно до отриманих показників ІФР А. Д. Дубогай [1], ми розділили всіх хлопчиків 6–10 років на 5 груп, що відрізняються за рівнем функціональних і рухових можливостей. У цьому віковому періоді серед хлопчиків збільшується кількість дітей, які мають високий рівень розвитку.

Висновки

Результати досліджень показали, що більшість хлопчиків молодшого віку за антропометричними показниками мають середній бал фізичного розвитку. Для дітей 6–10 років характерним є збільшення з віком тотальних розмірів тіла, ЖЄЛ, сили рук. Слід зазначити, що у 8 років у хлопчиків чітко проявляються значні зміни в анатомо-фізіологічному формуванні організму.

Список літератури

1. Дубогай, А. Д. (1991). Оцінка ФР та ФП стану молодших школярів: історія лікарсько-педагогічного контролю у масовій фізичній культурі для аспірантів К., 88 – 91.
2. Круцевич, Т. Ю. (1999). Методи дослідження індивідуального здоров'я дітей та підлітків у процесі фізичного виховання. К.: Олімпійська література, 232 с.
3. Марченко, С. І. (2006). Вікові особливості фізичного розвитку молодших школярів. *Теорія та методика фізичного виховання*. Харків: ОВС, (6). 9–14.
4. Савка, В. Г., Радько М. М., Воробйов О. О., Марценяк І. В., & Бабюк А. В. (2005). Спортивна морфологія: навчальний посібник. Чернівці: Книги-XXI, 164–168.

PHYSICAL DEVELOPMENT OF BOYS 6–10 YEARS

Volodymyr Mudryan¹, Denis Nikiforov², Oleg Koval³

¹ Kramatorsk secondary school of grades I-III No 3

² Kramatorsk secondary school of grades I-III No. 17

³ Druzhkiv city council Gymnasium «Intellect»

The purpose of the research to determine the features of physical development of boys aged 6–10 years.

Materials and methods: To achieve the goal, the following methods were used in the work: analysis and generalization of scientific and methodical literature, index of physical development, testing of anthropometric indicators, spirometry, dynamometry, index method, methods of mathematical statistics.

Results. In boys aged 6–7 years, there are no changes according to the studied indicators.

Children aged 7–8 differ statistically significantly in terms of the studied indicators. In boys of this age, there are no significant changes in the excursion of the chest. In boys 8-9 years old, significant changes are observed in the indicators of height, body weight, three phases of the chest and thoracic cavity, changes in the indicators of dynamometry of the right and left hands are observed. Excursion of the chest does not change. Children aged 9–10 differ significantly in terms of body length, dynamometry of the right and left hands. In boys of this age, there are no changes in body weight, three phases of the chest, excursions of the chest, and vital capacity of the lungs.

Conclusions. The research results showed that the majority of younger boys have an average physical development score based on anthropometric indicators. For children 6–10 years old, it is characteristic to increase with age the total dimensions of the body, VL, and hand strength. It should be noted that at the age of 8, boys clearly show significant changes in the anatomical and physiological formation of the body.

Keywords: boys, physical development.

Information about the authors:

Mudryan Volodymyr: vladimir7777555@gmail.com; Nadiya Kurchenko street, Yuvileyna street, 19, Kramatorsk, Donetsk region, 84300, Ukraine.

Nikiforov Denis: nden1709@gmail.com 80 Blagodatna Street, Kramatorsk, Donetsk region, 84300, Ukraine.

Koval Oleg: yevgenkoval20@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0003-1257-6966>; lecturer, Druzhkiv city council Gymnasium «Intellect», Druzhkivka, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

СУЧАСНІ СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОМАНДНИХ СПОРТИВНИХ ІГОР

Олександр Семенченко

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація

Мета дослідження – на основі теоретичного аналізу здійснити вивчення світових тенденцій у провідних країнах світу.

Матеріал і методи: аналіз і узагальнення спеціальної літератури, документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет.

Результати. Першою тенденцією виявлено значне зростання спортивних досягнень, що пов'язано з впровадженням нових методів тренування; зміною умов проведення змагань, удосконаленням інвентарю, обладнання, спортивного екіпірування; зі значним збільшенням обсягів тренувальної роботи; з використанням нових прийомів підвищення працездатності. Друга тенденція – це зростання популярності в системі олімпійського та професійного спорту серед командних видів спорту. Обумовлено факторами: соціалізацією спортивних ігор в сучасному суспільстві, комерціалізацією змагань міжнародного та національного рівня, видовищністю і ефективністю виконання ігрових прийомів провідними спортсменами. Наступна тенденція – різке омолодження спорту, саме це сприяє подовженню етапу максимальної реалізації індивідуальних можливостей, або рання спеціалізація у спортивній діяльності залишає мало можливостей для всебічного розвитку організму юних спортсменів.

Висновки. Проведений ретроспективний аналіз свідчить про те, що підґрунтям для вдосконалення підготовки у командних спортивних іграх є фундаментальні праці спортивних науковців, присвячені контролю та сучасних тенденцій розвитку ігрових видів спорту. Урахування впливу чинників глобалізації спорту вищих досягнень, як наслідок, призводить до формування модернізованих технологій практичної реалізації спортивної майстерності в змагальній діяльності.

Ключові слова: спортивні ігри, командні види спорту, тенденції.

Вступ

Командні спортивні ігри в системі олімпійського та професійного спорту вирізняються особливою популярністю. Ряд авторів (Martens, 2014; Борисова, & Сушко, 2016) вказують, що командні спортивні ігри перетворюються на потужну індустрію, яка збирає десятки тисяч уболівальників на стадіонах і багатомільйонні аудиторії телеглядачів, що, у свою чергу, значно збільшує

спортивну конкуренцію і видовищність змагань. Наукові дослідження в основному присвячені вирішення таких проблем, як: управління підготовкою (Платонов, 2015); оцінювання, моделювання та прогнозування, відбір та орієнтація (Волков, 2008); системи тестів контролю змагальної та тренувальної діяльності, підготовленості спортсменів у командних спортивних іграх (Castagna, Impellizzeri, Rampinini, D'Ottavio, & Manzi, 2008).

Однак, не зважаючи на велику кількість науково-методичних робіт з вирішення актуальних питань в спортивній діяльності, сучасні тенденції спортивних ігор, потребують додаткових досліджень.

Мета дослідження – на основі теоретичного аналізу здійснити вивчення світових тенденцій у провідних країнах світу.

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи: аналіз і узагальнення спеціальної літератури, документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет.

Результати дослідження

Аналіз науково-методичної літератури дозволяє виявити наступні основні тенденції у розвитку спорту, що спостерігаються в останнє десятиріччя (Сушко, 2017; Мішин, 2015).

Першою тенденцією виявлено значне зростання спортивних досягнень. Це пов'язано з такими факторами: із впровадженням нових методів тренування, які відрізняються більшою ефективністю; будь-які зміни в методиці тренування спрямовані насамперед на поліпшення спортивних результатів; зі зміною умов проведення змагань, удосконаленням інвентарю, обладнання, спортивного екіпірування; зі значним збільшенням обсягів тренувальної роботи; з використанням нових прийомів підвищення працездатності, створенням нових фармакологічних засобів відновлення спортсменів. Це сприяє інтенсифікації наукових розробок, пов'язаних зі створенням нових засобів відновлення, засобів підвищення ефективності тренувального процесу; з економічними стимулами змагань. Призовий фонд багатьох змагань різко зріс – в основному, завдяки залученням

недержавних асигнувань, спонсорських коштів, реклами тощо (Erculj, Dezman, Vucovic, Pers, Perse, & Kristan, 2008).

Командні спортивні ігри в системі олімпійського та професійного спорту користуються особливою популярністю. Це обумовлено наступними факторами: соціалізацією спортивних ігор в сучасному суспільстві, комерціалізацією змагань міжнародного та національного рівня, видовищністю і ефективністю виконання ігрових прийомів провідними спортсменами.

Щодо різкого омолодження спорту, серед фахівців сформувались два табори прихильників антагонічних думок: одні вважають, що рання спеціалізація у подальшій кар'єрі спортсмена сприяє подовженню етапу максимальної реалізації індивідуальних можливостей; інші – що рівень спортивних досягнень у сучасному спорті вимагає спеціалізованої адаптації юного спортсмена і залишає мало можливостей для загального і всебічного гармонійного розвитку організму дитини.

Вищеперераховані тенденції, характерні для командних спортивних ігор, вимагають від фахівців і науковців постійного пошуку оптимальної інтерпретації сучасних напрямків розвитку цих видів спорту.

Командні спортивні ігри перетворюються на потужну спортивну індустрію, яка збирає десятки тисяч вболівальників на стадіонах і багатомільйонні аудиторії телеглядачів, що, у свою чергу, значно збільшує спортивну конкуренцію і видовищність змагань (Тищенко, Омеляненко, Батирь & 2018).

Відомий автор (Сушко, 2017) визначив, що теоретична модель розвитку спортивних ігор в умовах глобалізації спорту вищих досягнень, повинна включати базові принципи: організації та управління багаторічною підготовкою та змагальною діяльністю висококваліфікованих спортсменів; необхідності корекції підготовки висококваліфікованих спортсменів у макроциклі з урахуванням впливу чинників глобалізації спорту вищих досягнень; раціональному поєднанні в єдиний комплекс засад багаторічної підготовки і змагальної діяльності висококваліфікованих спортсменів з чинниками позатренувального, позазмагального характеру та навколишнього середовища.

Висновки Проведений ретроспективний аналіз свідчить про те, що підгрунтям для вдосконалення підготовки у командних спортивних іграх є фундаментальні праці спортивних науковців, присвячені контролю та сучасних тенденцій розвитку ігрових видів спорту. Урахування впливу чинників глобалізації спорту вищих досягнень, як наслідок, призводить до формування модернізованих технологій практичної реалізації спортивної майстерності в змагальній діяльності.

Список літератури

1. Борисова, О. В, & Сушко Р. О. (2016). Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації спорту [методичні рекомендації]. Київ : Вид. «Науковий світ»; 35 с.
2. Волков, Л. В. (2008). Загальна обдарованість: структура і критерії оцінки в системі спортивного відбору (хлопчики). Міжнар. наук.-практ. конф. Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи. *Теорія і практика фіз. виховання*: Донецьк: ДНУ, 1:14–18.
3. Мішин, М. В. (2015). Специфічні фактори, що впливають на ефективність процесу підготовки спортсменів в баскетболі на візках *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. 2 (19): 272–277.
4. Платонов, В. Н. (2015). Система підготовки спортсменів у олімпійському спорті. Загальна теорія та її практичні додатки. [навч. для тренерів]: у 2 кн. К.: Олімп. література, 680 с.
5. Сушко, Р. (2017). Аналіз проблемних питань розвитку спортивних ігор з урахуванням чинників глобалізації спорту вищих досягнень. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 3(22):441–445.
6. Сушко, Р. А. (2017). Формування теоретичної моделі розвитку баскетболу в Україні з урахуванням впливу факторів глобалізації спорту найвищих досягнень. *Наука у Олімпійському спорті*. (1), 48–55.
7. Тищенко, В. О, Омеляненко Г. А, & Батирь К. О. (2018). Система комплексного контролю в гандболі. *Вісник Запорізького національного університету*. (2), 124–129.
8. Castagna, C, Impellizzeri FM, Rampinini E, D'Ottavio S, & Manzi V. (2008). The Yo-Yo intermittent recovery test in basketball players. *J Sci Med Sport*. 11: 202–208.
9. Erčulj, F, Dežman B, Vučovič G, Perš J, Perše M, & Kristan M. (2008). An analysis of basketball players movements in the slovenian basketball league play-off using the sagit tracing system. *Facta universitatis: Scientific paper. Series: Phisycal Education and Sport*. 7(2):85–92.
10. Martens, R. (2014). Successful coaching. USA. 440 p.

CURRENT GLOBAL DEVELOPMENT TRENDS OF TEAM SPORTS GAMES

Oleksandr Semenchenko

Luhansk National University named after Taras Shevchenko

The purpose of the study on the basis of theoretical analysis, to carry out a study of world trends in the leading countries of the world.

Material and methods analysis and generalization of special literature, documentary materials, information posted on the Internet

Results. The first trend revealed a significant increase in sports achievements, which is associated with the introduction of new training methods; by changing the conditions of holding competitions, improving inventory, equipment, sports equipment; with a significant increase in the amount of training work; with the use of new methods of increasing working capacity. The second trend is the growing popularity of Olympic and professional sports among team sports. It is determined by factors: the socialization of sports games in modern society, the commercialization of international and national level competitions, the spectacularity and effectiveness of performance of game techniques by leading athletes. The next trend is a sharp rejuvenation of sports, which contributes to the extension of the stage of maximum realization of individual capabilities, or early specialization in sports activities leaves few opportunities for the comprehensive development of the body of young athletes.

Conclusions. The conducted retrospective analysis shows that the basis for improving training in team sports games is the fundamental works of sports scientists, dedicated to control and modern trends in the development of game sports. Taking into account the influence of the factors of globalization of sports of higher achievements, as a result, leads to the formation of modernized technologies for the practical implementation of sportsmanship in competitive activities.

Key words: sports games, team sports, trends.

Information about the author:

Semenchenko Oleksandr lug.ifvis.ops23@gmail.com; ; Luhansk National University named after Taras Shevchenko

Poltava, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ ДО БАСКЕТБОЛЬНИХ ГРУП ДЮСШ

Олег Гончаренко, Данило Макаренко

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – дослідити організаційно-методичні засади спортивного відбору в баскетбольні групи ДЮСШ.

Матеріал і методи: аналіз і узагальнення спеціальної літератури, документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет.

Результати. Під спортивним відбором у баскетбольні групи ДЮСШ слід розуміти процес пошуку найбільш обдарованих дітей, здатних у майбутньому досягти високих спортивних результатів. Під час проведення відбору, який проводиться серед хлопців і дівчат 8–10 років, повинен бути визначений ступінь прояву ознак і показників розвитку організму, найбільш прогностично значимих для подальших успішних занять баскетболом. Увага акцентується не на ознаки, а на сталі якості і здібності, які через багато років можуть призвести до вагомих спортивних успіхів. Серед основних засобів спортивного відбору в баскетбольні групи ДЮСШ варто відзначити антропометричні виміри, тести функціонального стану і фізичної підготовленості, засоби визначення здібностей до ігрової діяльності, ігрові тести на визначення ступеня обдарованості в баскетбольній грі.

Висновки. Спортивний відбір повинен здійснюватися на основі методологічних принципів комплексного підходу. У процесі відбору увага акцентується на сталі якості та здібності. Надавати перевагу організованому стандартизованому відбору. Рекомендовано комплексно використовувати основні критерії придатності. Серед основних засобів спортивного відбору в баскетбольні групи ДЮСШ визначати антропометричні виміри та комплексне тестування.

Ключові слова: спортивний відбір, баскетбольні групи ДЮСШ, фізичні здібності.

Вступ

Проблема відбору та спортивної орієнтації є однією з пріоритетних у системі спортивної підготовки в усіх видах спорту – і зокрема в баскетболі. Інколи навіть багатий досвід та інтуїція тренера не в змозі на 100 % вирішити проблему початкового спортивного відбору, про що свідчать значні відрахування зі спортивних шкіл і виникаючі труднощі з укомплектуванням баскетбольних команд здібними гравцями.

З даної літературної тематики варто відзначити дослідження (Гацова, Штура, & Сисоєва, 2014), де наводяться особливості тестування фізичної підготовленості дівчат у рамках відбору до баскетбольних груп. Наступні автори (Безмилов, Шинкарук, & Чжигон 2020), приділяють увагу оцінювання розвитку інтелекту та інтуїції дітей, що можуть впливати на прояви специфічних ігрових здібностей. Наукові дослідження (Білоконя, 2020) присвячені аргументованому вибору критеріїв спортивного відбору на початковому етапі баскетбольної підготовки. Автор (Мозговий, 2006) пропонує тренерам аналізувати певні антропометричні характеристики та розумово-психологічні якості дітей порівнюючи з характеристиками відомих баскетболістів світу. Важлива інформація з проблематики спортивного відбору в баскетбольні групи ДЮСШ містяться в дисертаційному дослідженні (Павлова, 2011).

Мета дослідження – дослідити організаційно-методичні засади спортивного відбору в баскетбольні групи ДЮСШ і сформулювати практичні рекомендації з підвищення його загальної якості.

Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у роботі були використані наступні методи: аналіз і узагальнення спеціальної літератури, документальних матеріалів, інформації, розміщеної в мережі Інтернет.

Результати дослідження

Під спортивним відбором у баскетбольні групи ДЮСШ слід розуміти процес пошуку найбільш обдарованих дітей, здатних у майбутньому досягти високих спортивних результатів [1].

Під час проведення відбору повинен бути визначений ступінь прояву ознак і показників розвитку організму, найбільш прогностично значимих для подальших успішних занять баскетболом. Увага акцентується не на ознаки, а на сталі якості і здібності, які через багато років можуть призвести до вагомих спортивних успіхів [3]. Початковий відбір у ДЮСШ може здійснюватися у формах вибору та відсіву: відсів передбачає відбір певної кількості з числа дітей, батьки яких звернулися у спортивну школу, а в умовах вибору відбір проводиться

тренером з числа дітей, які не знають, що їх оцінюють (наприклад, на шкільних заняттях з фізичної культури) [5].

У початковому спортивному відборі рекомендується надавати перевагу організованому (плановому) стандартизованому відбору.

Початковий відбір і подальшу спрямованість спортивної підготовки юних баскетболістів рекомендується проводити за критеріями передумови забезпечення в подальшому ефективної фізичної, технічної і тактичної баскетбольної підготовки – з порівнянням характеристик відомих спортсменів-баскетболістів на початку їх спортивного шляху [6]. Беручи до уваги спадкові ознаки дитини, що саме генетичні чинники найбільшою мірою визначають потенційні можливості розвитку дитини [3].

При аналізі морфологічних особливостей основну увагу потрібно приділяти антропометричним даним і типу тілобудови [1]. На підвищену увагу тренера заслуговують насамперед відчуття м'яча, відносна сила, швидкість простого одиночного руху, швидкість бігу, частота рухів, вестибулярна стійкість, швидкісна витривалість, швидкість утворення нових навичок [4].

Серед основних засобів відбору в баскетбольні групи ДЮСШ варто відзначити антропометричні виміри, тести функціонального стану і фізичної підготовленості, засоби визначення здібностей до ігрової діяльності, ігрові тести на визначення ступеня обдарованості в баскетбольній грі.

Висновки

1. Спортивний відбір повинен здійснюватися на основі методологічних принципів комплексного підходу.
2. У процесі відбору увага акцентується на сталі якості та здібності.
3. Надавати перевагу організованому (плановому) стандартизованому відбору.
4. Рекомендовано комплексно використовувати основні критерії придатності.
5. Серед основних засобів спортивного відбору в баскетбольні групи ДЮСШ відзначено антропометричні виміри та комплексне тестування.

Список літератури

1. Баскетбол: навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. Уклад. : Л. Ю. Поплавський, О. В. Маслова, М. М. Безмилов, О. О. Мітова, Є. В. Мурзін, О. А. Четвертак. Київ : Федерація баскетболу України, 2019. 166 с.
2. Безмилов, М. М., Шинкарук О. А., & Чжигон Ш. (2020). Особливості відбору баскетболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. № 2 (50). 93–102.
3. Білоконь, В. П. (2020). Особливості спортивного відбору студентів-баскетболістів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). № 8 (128). 20–22.
4. Гацоева, Л. С., Штура Д., & Сисоева Л. (2014). Початковий спортивний відбір у жіночому баскетболі. Актуальні проблеми юнацького спорту : матеріали XI Всеукраїнської наук.-практ. Конференції. Херсон. 6–8.
5. Кафтанова, Т. В., Булгаков О. І., & Скалій Т. В. (2019). Методичні рекомендації до семінарських занять з дисципліни «Спортивно-педагогічне вдосконалення (баскетбол)» для І курсу. Житомир: Вид. ЖДУ ім. І. Франка, 44 с.
6. Мозговий, О. І. (2006). Особливості раннього спортивного відбору, орієнтації і спортивної обдарованості юних спортсменів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. (8). 63–66.
7. Павлова, Т. В. (2011). Комплексна оцінка здібностей дітей при відборі в ігрові види спорту на етапі початкової підготовки: дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту. Київ, 167 с.

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF SPORTS SELECTION IN BASKETBALL GROUPS OF DYUSH

Oleg Honcharenko, Danylo Makarenko

Donbas State Machine-Building Academy

The purpose of the study is to investigate the organizational and methodological principles of sports selection in the basketball teams of the State University of Youth and Sports.

Material and methods: analysis and generalization of special literature, documentary materials, information posted on the Internet.

Results. Sports selection for the basketball teams of the Junior High School should be understood as the process of finding the most gifted children capable of achieving high sports results in the future. During the selection, which is conducted among boys and girls aged 8-10, the degree of manifestation of signs and indicators of the body's development, which are most prognostically significant for further successful basketball lessons, must be determined. Attention is focused not on signs, but on permanent qualities and abilities, which after many years can lead to significant sports successes. Among the main means of sports selection for the basketball teams of the State University of Youth and Sports, it is worth noting anthropometric measurements, tests of functional status and physical fitness, means of determining abilities for game activities, game tests for determining the degree of giftedness in the game of basketball.

Conclusions. Sports selection should be carried out on the basis of methodological principles of an integrated approach. The selection process focuses on consistent quality and ability. Give preference to organized standardized selection. It is recommended to comprehensively use the main eligibility criteria. Anthropometric measurements and comprehensive testing are among the main means of sports selection for basketball teams of the State University of Youth and Sports.

Key words: sports selection, basketball groups of the State University of Youth and Sports, physical abilities.

Information about the authors:

Honcharenko Oleg: o.h.honcharenko@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-7101-1880>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Makarenko Danylo: danilmakarenko@gmail.com; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ПЕДАГОГІЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РУЧНИМИ МАНІПУЛЯЦІЯМИ ДІТЕЙ ЯК ВИД ДІАГНОСТИКИ

Володимир Бєсєда¹, Олексій Чудновець¹, Віталій Марчук²

¹НУ «Одеська політехніка»

²НПУ ім. М. П. Драгоманова

Анотація

Мета дослідження – визначити ознаки у верхніх кінцівках дітей за допомогою педагогічного спостереження.

Матеріал і методи. У дослідженні взяли участь діти раннього та дошкільного віку. Було застосовано наступні методи дослідження: використано наступні методи: аналіз літературних джерел; анкетування; педагогічного спостереження.

Результати. Відкриті й приховані спостереження за ручними маніпуляціями дозволили визначити такі особливості предметно-практичної діяльності дітей: домінування маніпуляцій лівою рукою; неприродні варіанти обмацування і захоплення предметів руками; відсутність протиставлення великого пальця іншим; наявності ротаційних рухів у руках; низька точність ручних маніпуляцій; недостатньо розвинута дворучна координація рухів руками та/або пальцями; неприродні особливості згинальних і розгинальних рухів; збереження неприродних/хибних положень верхніх кінцівок у статичних позах або під час психічного напруження.

Висновки. Спостереження, як вид педагогічної діагностики, на попередньому етапі ознайомлення з руховим статусом дитини взагалі та ручними маніпуляціями зокрема, дозволить отримати первинну інформацію про особливості моторики.

Ключові слова: діти, фізичний розвиток, діагностика, порушення фізичного розвитку, ручні маніпуляції.

Вступ

В умовах сучасності здоров'я дітей знаходиться під особливим контролем фахівців. Рішенню цієї проблеми присвячені багаточисленні наукові дослідження, де першочергове значення має первинна діагностика стану дитини взагалі, та фізичного розвитку особисто. Так, комплексність у профілактиці та корекції порушень фізичного розвитку з використанням науково обґрунтованої діагностики розглядається як складова частина керованого фізичного виховання (Єдинак, 2009; Кашуба & Попадюха, 2018). Т. Круцевич розглядає фізичний розвиток як природний процес індивідуальних вікових змін морфологічних і

функціональних ознак дитячого організму, що обумовлені генною природою та конкретними факторами навколишнього середовища (Круцевич, Пангелова, & Кривчикова, 2018). Вчені наголошують, що неабияке значення має взаємозв'язок ручних маніпуляцій у розвитку вищих коркових функцій головного мозку дитини, що впливає на загальний розвиток дитини та становлення особистості (Васильєва, Гавриш & Рагозіна, 2021; Єдинак, 2009).

Однак, незважаючи на різноманітність методик і велику кількість розробок у визначенні особливостей верхніх кінцівок у дітей, такому напрямку діагностики, як педагогічне спостереження приділялось недостатньо уваги.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Робота виконана відповідно до плану науково-дослідницької роботи кафедри фізичного виховання і спорту НУ «Одеська політехніка» № 211-49 «Вплив фізичних вправ різної спрямованості на психофізичний стан різних верств населення».

Мета дослідження полягає в визначенні ознак у верхніх кінцівках дітей за допомогою педагогічного спостереження.

Матеріали і методи. У дослідженні взяли участь діти раннього та дошкільного віку загальноосвітніх та спеціалізованих дитячих закладів м. Одеса, Харків, Краматорськ, Львів. Для вирішення поставлених завдань були застосовані наступні методи дослідження: використано наступні методи: аналіз літературних джерел; анкетування; педагогічного спостереження.

Результати дослідження. Загальновідомо, що педагогічна діагностика є важливим інструментом для педагогів та психологів, який допомагає створювати оптимальні умови для навчання, корекції та розвитку дітей. Одним із методів діагностики є метод педагогічного спостереження, який є найбільш доступним, найпоширенішим у педагогічній практиці де головним завданням є збір фактів, детальна фіксація їх суттєвих ознак.

Насамперед, проводилось ознайомлення із медичними картками дітей, після чого здійснювався збір анамнестичних даних з батьками дітей. Він дозволив попередньо виявити індивідуальні шляхи розвитку дитини; формування моторики дитини в різні вікові періоди в онтогенетичному аспекті; специфіку

розвитку когнітивних функцій; визначити соціально-матеріальний рівень сім'ї; психоемоційний статус сім'ї / батьків. Особливу увагу привертала наявність додаткових, несвідомих, нав'язливих рухів у вигляді: синкінезій, гіперкінезів, тремору або хореїформних рухів.

Далі було проведено спостереження за загальною руховою діяльністю, що дозволило виявити такі особливості, які притаманні вищевказаній віковій категорії дітей: архаїчна рухова активність; характер рухів періодично принципово змінювався на протилежний тип; помітна спонтанність, своєрідна непередбачуваність, «імпровізаційність».

Відкриті й приховані спостереження за ручними маніпуляціями дозволили визначити такі особливості предметно-практичної діяльності дітей: домінування маніпуляцій лівою рукою; неприродні варіанти обмацування і захоплення предметів руками; відсутність протиставлення великого пальця іншим; наявності ротаційних рухів у руках; низька точність ручних маніпуляцій; недостатньо розвинута дворучна координація рухів руками та/або пальцями; неприродні особливості згинальних і розгинальних рухів; збереження неприродних/хибних положень верхніх кінцівок у статичних позах або під час психічного напруження.

Можна зробити припущення, що основними причинами виникнення цих особливостей ручних маніпуляцій являються: нейрогенна (викликана травмуванням або пригніченням ділянки центральної нервової системи); психогенна (пов'язана із особливостями психічного стану дитини, її психічним травмуванням); змішана (нейрогенно-психогенна).

Висновки Спостереження, як вид педагогічної діагностики, на попередньому етапі ознайомлення з руховим статусом дитини взагалі та ручними маніпуляціями зокрема, дозволить отримати первинну інформацію про особливості моторики. Надалі, це зумовить визначення стратегії використання інших, більш детальних методик діагностування, результати якого допоможуть у диференціації виявлених особливостей і у підборі оптимальних засобів для найбільш ефективною корекції порушень у дитини.

Список літератури

1. Васильєва, С. А., Гавриш Н. В., & Рагозіна В. В. (2021). Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів : монографія. Кропивницький: ІМЕКС ЛТД, 226 с. (in Ukrainian).
2. Єдинак, Г. А. (2009). Фізичне виховання дітей з церебральним паралічем: монографія. Кам'янець-Подільський : Вид-во «ПП Буйницький О. А», 394 с. (in Ukrainian).
3. Кашуба, В. О., & Попадюха Ю. А. Біомеханіка просторової організації тіла людини. Сучасні методи та засоби діагностики і відновлення порушень. Центр навчальної літератури, 2018. 768 с. (in Ukrainian).
4. Теорія і методика фізичного виховання : підручник для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту: у 2 т. / [Т. Ю. Круцевич, Н. Є. Пангелова, О. Д. Кривчикова та ін.; за ред. Т. Ю. Круцевич]. Київ: вид-во «Олімп. л-ра», 2018. Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. 384 с. (in Ukrainian).

PEDAGOGICAL OBSERVATION AS A WAY OF DIAGNOSING CHILDREN'S MANUAL MANIPULATIONS

Volodymyr Biesieda¹, Oleksii Chudnovets¹, Vitalii Marchuk²

¹Odesa Polytechnic National University

²Dragomanov Ukrainian State University

The purpose of the study is to identify signs in children's upper limbs through pedagogical observation.

Material and methods. The study involved children of early and preschool age. The following research methods were used: analysis of literary sources; questionnaire; pedagogical observation.

Results. Overt and covert observations of manual manipulations allowed us to identify the following features of children's object-practical activities: dominance of manipulations with the left hand; unnatural variants of groping and grasping objects with the hands; lack of opposition of the thumb to the others; presence of rotational movements in the hands; low accuracy of manual manipulations; underdeveloped bimanual coordination of movements of the hands and/or fingers; unnatural features of bending and stretching movements; maintenance of unnatural/incorrect positions of the upper limbs in static poses or during mental stress.

Conclusions. Observation as a form of pedagogical diagnostics at the preliminary stage of familiarization with the motor status of the child in general and manual manipulations in particular will provide primary information about the characteristics of motor skills.

Keywords: children, physical development, diagnostics, physical development disorders, manual manipulations.

Information about the authors:

Biesieda Volodymyr: biesieda.v.v@op.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4262-6629>; Candidate of Pedagogical Sciences, Odesa Polytechnic National University, Shevchenko Av., 1, Odesa, 65044, Ukraine.

Chudnovets Oleksii: chudnoo@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0006-2762-1263>; Student, Odesa Polytechnic National University, Shevchenko Av., 1, Odesa, 65044, Ukraine.

Marchuk Vitalii: v.s.marchuk@npu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0001-9180-7739>; Postgraduate Student, Department of Psychocorrectional Pedagogy and Rehabilitation, Dragomanov Ukrainian State University, Pirogova St., 9, Kyiv, 01601, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД БАСКЕТБОЛІСТІВ ГРУПИ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Владислав Гейтенко, Дороніна Вікторія

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – вивчити особливості психологічної підготовки баскетболістів групи початкової підготовки.

Матеріал і методи. Для досягнення мети дослідження використано наступні методи: теоретичні – аналіз наукової літератури з педагогіки, психології, соціальної педагогіки, філософії, дані соціально-психологічної, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури з метою виявлення вихідних положень; синтез, порівняння, узагальнення й систематизація наукових поглядів щодо проблеми психологічного супроводу баскетболістів групи початкової підготовки.

Результати. Визначено, що психологічна підготовка є ключовим фактором, який сприяє ефективності спортивної діяльності баскетболістів, дозволяючи їм використовувати свої фізичні, технічні навички та долати стресові фактори тренувальної та змагальної діяльності. Урахування вікових психологічних особливостей і використання наукових підходів допоможе максимально розкрити потенціал юних баскетболістів. Для розвитку психофізичної стійкості важливо підвищувати мотивацію до тренувань, створювати сприятливі умови та застосовувати методи психологічного відновлення для зниження напруженості та зміцнення нервової системи.

Висновки. Для ефективної психологічної підготовки юних баскетболістів важливо створити умови, що сприяють розвитку стійкості та внутрішньої мотивації. Проведення турнірів і товариських зустрічей на ранніх етапах допомагає спортсменам адаптуватися до ігрової атмосфери без зайвого тиску. Психологічний супровід сприяє розкриттю потенціалу спортсменів, підвищуючи їхню ефективність та надійність у змаганнях.

Ключові слова: психологічний супровід, баскетбол, початкова підготовка, молодший шкільний вік.

Вступ

В сучасному спорті приділяється недостатньо уваги розвитку психологічних навичок, що є важливим аспектом підготовки юних спортсменів. Дослідження (Іванченко, & Мітова, 2016) вказують на те, що значна частина тренувального процесу зосереджується на вдосконаленні технічної майстерності та фізичного розвитку гравців, у той час як психологічні аспекти залишаються

другорядними. Це призводить до того, що, досягаючи високих результатів у технічній і фізичній підготовці, багато спортсменів, зокрема юні баскетболісти, стикаються з труднощами подальшого розвитку через психологічні бар'єри.

Психологічна підготовка є особливо важливою для юних баскетболістів, оскільки вона сприяє їхній здатності справлятися з емоційним та фізичним навантаженням підготовчого, основного та змагального періодів. Розвиток розумової стійкості з раннього віку формує основу не лише для успішної спортивної кар'єри, але й для загального психічного благополуччя людини. У зв'язку з цим останнім часом спостерігається збільшення усвідомлення важливості психологічної підготовки, що призводить до її інтеграції у навчальні програми багатьох провідних баскетбольних академій світу. Це спрямовано на забезпечення всебічного розвитку молодих спортсменів, що охоплює не тільки їхні фізичні й технічні навички, але й їхню психологічну готовність до високих спортивних досягнень (Поплавський, & Безмилов, 2019).

Мета дослідження – вивчити особливості психологічної підготовки баскетболістів групи початкової підготовки.

Матеріали і методи. Для досягнення мети дослідження використано наступні методи: теоретичні – аналіз наукової літератури з педагогіки, психології, соціальної педагогіки, філософії, дані соціально-психологічної, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури з метою виявлення вихідних положень; синтез, порівняння, узагальнення й систематизація наукових поглядів щодо проблеми психологічного супроводу баскетболістів групи початкової підготовки.

Результати дослідження. Теоретичний аналіз показав, що психологічна підготовка баскетболістів сприяє створенню такого психічного стану, який дозволяє максимально ефективно використовувати їх фізичні та технічні уміння та навички, а також протистояти факторам, що відволікають та ускладнюють умови змагань (Сергієнко, 2009). До таких факторів можна віднести: невпевненість у собі, страх поразки, шум у залі під час відповідальних кидків, перезбудження та інші.

Вікові психологічні особливості грають ключову роль ефективної організації та побудові взаємодії рамках психолого-педагогічної підтримки у баскетболістів молодшого шкільного віку. Врахування вікових особливостей психологічного розвитку юних баскетболістів створює можливості для розкриття їх потенціалу, проте це можливе лише при використанні наукового та гуманного підходів у спортивній діяльності (Мікушев, 2024).

Психологічна підготовленість являє собою ступінь розвитку у баскетболістів сукупності психічних якостей та властивостей, які забезпечують стабільне та результативне виконання спортивної діяльності в умовах підвищеної складності. У дитячому віці гра виступає основною діяльністю, яка розвиває психіку дитини та готує її до майбутнього життя. Крім того, гра сприяє фізичному розвитку, покращуючи координацію, силу та витривалість дитини.

Особливості сприйняття часових інтервалів при впливі стимулів різної модальності можуть вказувати на рівень психічної стійкості та самоволодіння спортсмена. Емоційно насичена мова, виразна музика допомагають баскетболістам, точніше оцінювати часові інтервали та краще контролювати свої рухи. Підвищенню якості тренувального та змагального процесу можуть сприяти спеціально організовані заходи, що використовують різноманітні стрес-фактори для розвитку почуття часу.

Для розвитку психофізичної стійкості до різноманітних умов тренувального та змагального середовища необхідно посилювати психологічну підготовку юних баскетболістів шляхом підвищення мотивації до тренування і створення оптимальних умов для проведення. Використання психологічних методів відновлення у спортивній підготовці допомагає знизити нервово-психічне напруження, зняти стан пригніченості, швидше відновити нервову систему (Сергієнко, 2009). На початковому етапі важливо сформулювати позитивну мотивацію, викликати інтерес до занять баскетболом, формувати внутрішню мотивацію до тренувань. Психологічна готовність до змагань розвивається поступово. На наш погляд в перший рік тренування необхідно організовувати турніри та товариські зустрічі з однолітками, щоб юні баскетболісти звикали до ігрової обстановки та суперництва без сильного тиску. Успішність і стабільність на змаганні залежать не тільки

від різнобічної підготовки, а й від готовності до конкретного змагання, високого рівня розвитку функціональних систем організму, психічних регуляторних функцій та фізичних якостей, що підтримують специфічну рухову активність.

У рамках психологічного супроводу з юними баскетболістами особлива увага приділяється системі психолого-педагогічних впливів, спрямованих на розвиток та вдосконалення особистісних якостей та психічних здібностей спортсменів, необхідних для успішного виконання тренувальних завдань.

Висновки. Для ефективної психологічної підготовки юних баскетболістів важливо створити умови, що сприяють розвитку стійкості та внутрішньої мотивації. Проведення турнірів і товариських зустрічей на ранніх етапах допомагає спортсменам адаптуватися до ігрової атмосфери без зайвого тиску. Психологічний супровід сприяє розкриттю потенціалу спортсменів, підвищуючи їхню ефективність та надійність у змаганнях.

Список літератури

1. Івченко, О. М., & Мітова, О. О. (2016). Стан контролю психологічної підготовленості баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки. Фізична культура, спорт та здоров'я: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, 30–32.
2. Сергієнко, Л. П. (2009). Основи наукових досліджень у психології: кваліфікаційні та дипломні роботи. Навчальний посібник. Київ, 240 с.
3. Поплавський, Л. Ю., Безмилов, М. М. (2019). Баскетбол: навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. Київ, 166 с.
4. Мікушев, О. М. (2024). Психологічні якості та властивості, що забезпечують ефективність змагальної діяльності кваліфікованих баскетболістів різних амплуа. Спорт та сучасне суспільство: зб. тез доповідей XVII Міжнар. студ. наук. конф. Київ, 32–33.

PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR BASKETBALL PLAYERS OF THE INITIAL TRAINING GROUP

Vladyslav Heitenko, Victoria Doronina

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study the features of psychological training of basketball players of the initial training group.

Material and methods. To achieve the purpose of the study, the following methods were used: theoretical – analysis of scientific literature on pedagogy, psychology, social pedagogy, philosophy, data of socio-psychological, psychological-pedagogical, educational and methodological literature in order to identify the initial provisions; synthesis, comparison, generalization and systematization of scientific views on the problem of psychological support of basketball players of the initial training group.

Results of the study. It is determined that psychological training is a key factor that contributes to the effectiveness of sports activities of basketball players, allowing them to use their physical, technical skills and overcome the stress factors of training and competitive activities. Taking into account age-related psychological characteristics and the use of scientific approaches will help to maximize the potential of young basketball players. For the development of psychophysical stability, it is important to increase motivation for training, create favorable conditions and apply psychological recovery methods to reduce tension and strengthen the nervous system

Conclusions. For effective psychological training of young basketball players it is important to create conditions that contribute to the development of stability and internal motivation. Holding tournaments and friendly meetings in the early stages helps athletes adapt to the playing atmosphere without undue pressure. Psychological support helps to reveal the potential of athletes, increasing their efficiency and reliability in competitions

Key words: psychological support, basketball, initial training, younger school age.

Information about the authors:

Heitenko Vladyslav: geytenko52@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5449-2715>; Department of Physical Education and Sports, Donbas State Engineering Academy, Akademichna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Doronina Victoria: doronina@gmail.com; student Donbas State Engineering Academy

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ОЗДОРОВЧОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

МАЛОРУХЛИВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ – ВЕЛИКА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Тетяна Брюханова, Анна Островська

Донбаська державна машинобудівна академія

Анотація

Мета дослідження – вивчити вплив малорухливого способу життя та його наслідки на здоров'я, здобувачів вищої освіти.

Матеріали і методи. У роботі використовувалися наступні методи: аналіз наукової літератури та порівняльний аналіз даних з різних джерел.

Результати. Результати дослідження показують. Змінити звичний малорухливий спосіб життя – у наших силах. Грамотний розподіл регулярних фізичних навантажень, активний відпочинок, здоровий спосіб життя, дозволяє звести нанівець можливість розвитку наслідків малорухомого способу життя, підвищить імунітет і, напевно, продовжить Ваше життя на десятиліття.

Висновки Мати міцне здоров'я і красиву фігуру можливо у будь якому віці, потрібно лише небагато завзятості, волі і бажання змінити своє життя. Умови для всього цього є в кожного з нас, треба лише цим скористатися.

Ключові слова: малорухливий спосіб життя, гіподинамія, фізична активність, здобувачі вищої освіти, здоровий спосіб життя.

Вступ

У наш час багато студентів ведуть малорухливий спосіб життя, проводячи більшу частину дня за навчальними заняттями. До значного зниження фізичної активності серед студентів привела пандемія та дистанційне навчання під час війни, коли молоді люди більшу частину дня проводять за комп'ютерами. Відсутність фізичної активності у студентів може сприяти виникненню ожиріння, підвищеного тиску та інших захворювань. Та більше, сидячий спосіб життя може призвести до поганої постави та болю в спині. Однак не тільки фізичне здоров'я страждає від малорухливого способу життя – він також може негативно впливати на емоційний стан людини, спричиняючи депресію або тривожність. У роботі розглядаємо причини малорухливого способу життя серед студентів і пропонуємо шляхи вирішення цієї проблеми.

Мета дослідження – вивчити вплив малорухливого способу життя та його наслідки на здоров'я, здобувачів вищої освіти.

Матеріали і методи

У роботі використовувалися наступні методи: аналіз наукової літератури та порівняльний аналіз даних з різних джерел.

Результати

Вирішення проблеми зміцнення та збереження здоров'я студентської молоді є пріоритетним завданням багатьох структур державного та приватного секторів: правової, соціальної, економічної, освітньої сфери, засобів масової інформації, громадських організацій та фондів. Так, створення здоров'язберігаючого освітнього середовища, формування бази нормативно-правових актів культивування та зміцнення здоров'я відповідно до міжнародних стандартів, надання матеріальної та соціальної допомоги і послуг з метою збереження та покращення психофізичного самопочуття молоді, пропаганда здорового способу життя – головні аспекти державної політики у галузі охорони здоров'я.

Чому саме малорухливий спосіб життя став такою актуальною проблемою сьогодення. Цивілізація позбавила молодь від безлічі раніше необхідних фізичних навантажень. А саме – це розплата за комфортне життя. Зараз в еру високих технологій, побутового комфорту, зручних і недорогих авто, інтернету, соціальних мереж, гаджетів і віртуальних ігор знерухомленими виявилася більшість людей. А найстрашніше те, що з кожним роком гіподинамією страждають все більше і більше молоді. У світі понад 1,4 млрд дорослих людей недостатньо фізично активні. На думку вчених, кожна десята смерть спричинена захворюваннями, які розвиваються на тлі сидячого способу життя. Найгірше справи йдуть у розвинених країнах і великих містах, де переважна більшість населення перейшла на сидячу роботу. Дефіцит руху – дуже серйозна проблема, яка позначається на здоров'ї сучасних людей до яких відноситься студентська молодь. Ми багато часу проводимо на офісному стільці, на сидінні в транспорті, вдома перед телевізором і комп'ютером. Чим загрожує такий спосіб життя і як його негативний вплив можна зменшити?

Малорухливий спосіб життя та гіподинамія – це слова-синоніми, які мають одне значення, а отже гіподинамія (від *hupo* – під, *dynamis* – сила) – це спосіб життя, при якому людина фізично неактивна і мало або взагалі не виконує фізичної активності та фізичних вправ.

До головних ознак гіподинамії належать: в'ялість, сонливість; хронічно поганий настрій; дратівливість; загальне нездужання, постійна втома; зниження або підвищення апетиту; порушення сну; суттєве зниження працездатності.

Такі симптоми, час від часу, відчуває кожен, але якщо вони є постійно, слід замислитися.

Згідно з дослідженням, результати якого було опубліковано нещодавно в журналі *Journal of Epidemiology & Community Health*, люди з низькою рухливістю часто страждають.

За даними ВООЗ, кожен четвертий дорослий та чотири з п'яти підлітків замало рухаються. В організації підраховали: якби людство було більш активним, це могло б запобігти до 5 млн смертей на рік. І зараз, під час пандемії коронавірусу і під час дистанційного навчання, коли люди багато часу перебувають вдома, кількість щоденних фізичних вправ має особливо велике значення.

Ведення фізично активного способу життя починаючи ще в підлітковому віці сприятливо позначається на стані серцево-судинної та опорно-рухової систем, метаболізмі серця і масі тіла. З'являється все більше даних про те, що фізична активність також відіграє позитивну роль у духовному розвитку людини. Відомо, що багато з цих сприятливих результатів зберігаються і в дорослому віці. Необхідна для досягнення цих результатів рекомендована ВООЗ.

ВООЗ рекомендує дорослим щонайменше 150-300 хвилин помірної та інтенсивної аеробної активності на тиждень, у тому числі людям із хронічними захворюваннями та інвалідністю. Підліткам і молоді рекомендовано 60 хвилин активності на день. Рекомендації ВООЗ також заохочують жінок до регулярних фізичних навантажень протягом усієї вагітності та після пологів. Людям від 65 років рекомендується додавати вправи на рівновагу та координацію, а також на зміцнення м'язів, щоб запобігти падінням.

Найкращою профілактикою проблем, пов'язаних із сидячим способом життя, була б повна відмова від нього. Але в сучасних реаліях це неможливо. Навряд чи у багатьох є можливість кинути офісну роботу, бросити навчання, перестати водити автомобіль і їздити в громадському транспорті.

Але як що до нашого монотонного життя, до дати здоровий спосіб життя, раціональне харчування і фізичну активність: а саме на навчання або до роботи добиратись за можливістю пішки, підніматися сходами, виконувати ранкову гімнастику, відвідувати спортивні секції. Також харчування повинно бути збалансованим – їсти більше фруктів і овочів. Дуже важливе значення на здоров'я має тривалість сну – людина повинна спати не менше восьми годин. Виконуючі дані рекомендації, з часом можна помітити, що самопочуття покращується.

Для підвищення рівня фізичної активності студентів рекомендують вжити таких заходів на рівні держави:

- необхідно терміново розширити масштаби впровадження стратегій і програм, спрямованих на підвищення фізичної активності підлітків, які довели свою ефективність;

- необхідні багатосекторальні дії щодо забезпечення для молоді можливостей ведення активного способу життя, зокрема в секторах вузівської освіти, міського планування.

- необхідно, щоб активний спосіб життя пропагувався на найвищому рівні, зокрема національними, міськими та місцевими лідерами, як засіб досягнення здоров'я і благополуччя для всіх, включно з підлітками.

Висновки

Мати міцне здоров'я і красиву фігуру можливо у будь якому віці, потрібно лише небагато завзятості, волі і бажання змінити своє життя. Умови для всього цього є в кожного з нас, треба лише цим скористатися.

Список літератури

1. Зимівець, Н. В., Крушельницький В. В., Мірошниченко Т.І. (2003). Сучасні підходи у сфері охорони громадського здоров'я та його популяризації. К. : Наук. світ, 95 с.
2. Мягких, В. Б. (2007). Соціальне здоров'я молоді в умовах сучасного українського суспільства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук: спеціальність. Харків, 23 с.
3. Омеляненко, Д. Д., Артеменко Р. Ю., Свінцицька Н. Л. (2015). Здоровий спосіб життя серед студентів як важлива складова узагальнюючих параметрів здоров'я нації Актуальні проблеми сучасного фізичного виховання і спорту: матеріали регіональної наук.-практ. конф. Полтава, 102–105.
4. Шиян, О. І. (2009). Багатосекторальна співпраця в державній освітній політиці з питань забезпечення здорового способу життя молоді. Державне управління: *Теорія та практика*. №1 (9).
5. Яременко, О. О. (2005). Формування здорового способу життя молоді: стратегія розвитку Українського суспільства. К.: Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 160 с.

POTENTIAL OF FITNESS TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF FORMING A HEALTHY LIFESTYLE OF MODERN STUDENTS

Tatiana Bryukhanova, Anna Ostrovska

Donbas State Engineering Academy

The purpose of the study is to study the impact of a sedentary lifestyle and its consequences on the health of students of higher education.

Materials and methods. The following methods were used in the work: analysis of scientific literature and comparative analysis of data from various sources.

Results. The results of the study show. It is within our power to change the usual sedentary lifestyle. Competent distribution of regular physical activity, active rest, and a healthy lifestyle make it possible to negate the possibility of the development of the consequences of a sedentary lifestyle, increase immunity and, probably, extend your life for decades.

Conclusions It is possible to have good health and a beautiful figure at any age, you just need a little persistence, will and desire to change your life. Each of us has the conditions for all this, we just need to use it.

Key words: sedentary lifestyle, hypodynamia, physical activity, students of higher education, healthy lifestyle.

Information about the authors:

Bryukhanova Tatiana: marysya18tigra@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6561-2575>; Physical Education and Sports, Donbas State Machine Building Academy, Akademihna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Ostrovska Anna: anaostrovskaa75@gmail.com; Donbas State Machine Building Academy, Akademihna St, 72, Kramatorsk, 84313, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

РОЗДІЛ 5. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВІ

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА У ФОРМУВАННІ ЦІЛІСНОЇ ПРАКСИЧНОЇ СИСТЕМИ В ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Микола Єфименко

Бердянський державний педагогічний університет

Анотація

Мета дослідження полягає в розробці алгоритму координації в формуванні основного праксису в дітей із ООП різними спеціалістами (інструктором із фізичної культури, логопединою, психологінею тощо) для досягнення максимальної ефективності психофізичного розвитку.

Матеріал і методи. У дослідженні взяли участь 26 дітей 2 – 7 років із різними викривленнями і порушеннями психофізичного розвитку. Для досягнення вказаної мети дослідження застосовувались такі методи: аналіз інформаційних джерел із проблематики дослідження, метод планування праксичних занять, метод вправляння, педагогічні спостереження.

Результати. З нашої точки зору і особистого накопиченого практичного досвіду основні рухові режими має сенс розподілити між інструктором з фізичної культури (інструктором ЛФК) і логопедом / психологом). Останні можуть взяти на себе більш статичні ОРР (лежання, положення на карачках, сидіння, стояння). Для реалізації цих малодинамічних рухових режимів вистачить місця навіть в невеличкому кабінеті, якими зазвичай вони є у логопедів та психологів.

Висновки. Аналіз літературних джерел із проблематики, а також багаторічний особистий досвід практичної роботи з дітьми з ООП свідчать про те, що досі не існує єдиного розробленого алгоритму планування розвитку та корекції різних видів праксису в таких дітей різними фахівцями закладу дошкільної освіти. Нами була зроблена спроба розробки такого алгоритму сумісного планування розвитку та корекції загального праксису вказаного контингенту дітей. Перші чотири основні рухові режими (умовно названі статичними: лежання, повзання, сидіння та стояння) реалізуються логопедами й психологами в умовах своїх спеціалізованих кабінетів. Наступні чотири динамічні режими (ходіння, лазіння, біг та стрибки) опановуються дітьми в фізкультурному залі або на відкритому майданчику під керівництвом інструктора з фізичної культури. І ті, і інші фахівці використовують в роботі всі види основних рухів, але мають при цьому дотримуватися вказаної вище методичної акцентуації.

Ключові слова: фізична культура, цілісна праксична система, діти з особливими освітніми потребами.

Вступ

Нажаль, але кількість дітей із особливими освітніми потребами в Україні постійно збільшується. Причиною цих негативних тенденцій є затяжна епідемія на COVID-19, тривалі бойові дії на території нашої держави і зв'язані з цим значні соціальні потрясіння великої кількості населення. Виникла необхідність пошуку нових методичних рішень проблеми корекції психофізичного розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку із особливими освітніми потребами. Значні можливості в цьому контексті має цілісна практична система (ЦПС) дитини (рис. 1).

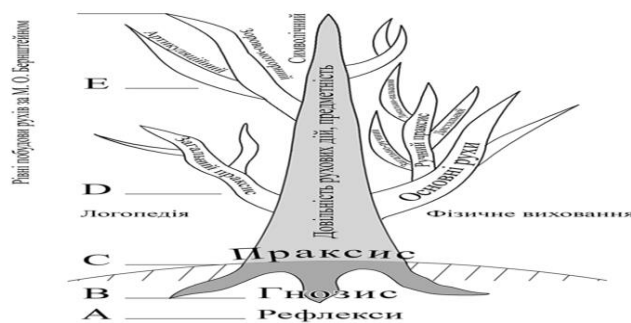

Рисунок 1 – Дерево праксису (за М. М. Єфименком, 2024)

Його основу складають стовбур і несучі гілки у вигляді основних рухових режимів, до яких слід віднести (Доман, 1996; Єфименко, 2013) (рис. 2):
0 – ПЛАВАННЯ; I – ЛЕЖАННЯ; II – ПОВЗАННЯ; III – СИДІННЯ; IV – СТО-
ЯННЯ; V – ХОДІННЯ; VI – ЛАЗІННЯ; VII – БІГ; VIII – СТРИБКИ

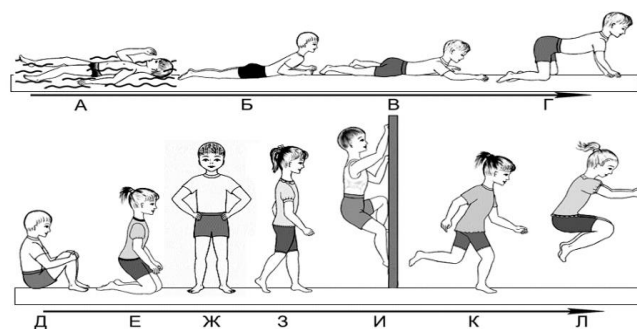

Рисунок 2 – Основні рухові режими у дітей із особливими освітніми потребами

Під основним руховим режимом (ОРР) слід розуміти основні рухи, підготовчі та підводячи вправи до них, методичні особливості їхнього використання, матеріально-технічне забезпечення вправління, систему безпеки та протипоказання для конкретної дитини або типологічної групи дітей (Єфименко, & Бочков, 2015).

Мета дослідження полягає в розробці алгоритму координації в формуванні основного праксису в дітей із ООП різними спеціалістами (інструктором із фізичної культури, логопединою, психологінею тощо) для досягнення максимальної ефективності психофізичного розвитку.

Матеріали і методи

У дослідженні взяли участь 26 дітей 2–7 років із різними викривленнями і порушеннями психофізичного розвитку. Для досягнення вказаної мети дослідження застосовувались такі методи: аналіз інформаційних джерел із проблематики дослідження, метод планування праксичних занять, метод вправління, педагогічні спостереження.

Результати дослідження

У нейропсихології, логопедії та прикладній психології це називається загальним праксисом (рис. 1). З нашої точки зору і особистого накопиченого практичного досвіду основні рухові режими має сенс розподілити між інструктором з фізичної культури (інструктором ЛФК) і логопедом / психологом). Останні можуть взяти на себе більш статичні ОРР (лежання, положення на карачках, сидіння, стояння). Для реалізації цих малодинамічних рухових режимів вистачить місця навіть в невеличкому кабінеті, якими зазвичай вони є у логопедів та психологів. Для цього в них необхідно передбачити так звану функціональну зону для виконання рухів (рис. 3).

Рисунок 3 – Наявність функціональної зони в логопедичному кабінеті

Оскільки фізкультурний зал має значно більшу площу, то логічним буде припустити, що головний акцент на формування більш динамічних рухів (*ходіння, лазіння, бігу та стрибків*) будуть виконуватись саме тут під керівництвом інструктора з фізичної культури. Зрозуміло, що подібний розподіл дещо умовний, оскільки в процесі фізичного виховання інструктор має опановувати з дітьми всі вісім сухопутних основних рухових режимів. Скоріше, мову слід вести про акцентування. Логопедина або психологиня також можуть використовувати на своїх заняттях більш динамічні основні рухи, але їхня реалізація в умовах відносно невеликих кабінетів буде обмеженою. Цей момент слід урахувати, розробляючи планування занять спеціалістів у різних типах закладів дошкільної освіти. Можна вести мову про координацію планування різних видів праксису різними спеціалістами на основі ведучого планування занять із фізичної культури (рис. 4).

Рисунок 4 – Двотомник із планування занять із фізичної культури за програмою М. М. Єфименка «Казкова фізкультура» (від другого до сьомого року життя дитини)

Висновки

Аналіз літературних джерел із проблематики, а також багаторічний особистий досвід практичної роботи з дітьми з ООП свідчать про те, що досі не існує єдиного розробленого алгоритму планування розвитку та корекції різних видів праксису в таких дітей різними фахівцями закладу дошкільної освіти. Нами була зроблена спроба розробки такого алгоритму сумісного планування розвитку та корекції загального праксису вказаного контингенту дітей. Перші чотири основні рухові режими (умовно названі статичними: лежання, повзання, сидіння та стояння) реалізуються логопедами й психологами в умовах своїх спеціалізованих кабінетів. Наступні чотири динамічні режими (ходіння, лазіння, біг та стрибки) опановуються дітьми в фізкультурному залі або на відкритому майданчику під керівництвом інструктора з фізичної культури. І ті, і інші фахівці використовують в роботі всі види основних рухів, але мають при цьому дотримуватися вказаної вище методичної акцентуації.

Список літератури

1. Єфименко М. М. (2013). Сучасні підходи до корекційно спрямованого фізичного виховання дошкільників з порушеннями опорно-рухового апарату : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 356 с.
2. Єфименко М. М., & Бочков П. М. (2015). Планування занять з фізичної культури для дітей раннього та дошкільного віку. Вип. 1. Методичні рекомендації до програми М. М. Єфименка «Казкова фізкультура». Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 108 с.
3. Єфименко М. М., & Бочков П. М. (2015). Планування занять з фізичної культури для дітей раннього та дошкільного віку. Вип. 2. Методичні рекомендації до програми М. М. Єфименка «Казкова фізкультура». Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 250 с.
4. Доман Г. (1996). Гармонійний розвиток дитини. Акваріум, 448 с.

PHYSICAL EDUCATION IN THE FORMATION OF A COMPREHENSIVE PRACTICE SYSTEM IN CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Mykola Yefimenko

Berdyansk State Pedagogical University

The purpose of the study is to develop a coordination algorithm in the formation of basic praxis in children with OOP by various specialists (physical education instructor, speech therapist, psychologist, etc.) to achieve the maximum effectiveness of psychophysical development.

Material and methods. 26 children aged 2-7 years with various distortions and disorders of psychophysical development took part in our study. The following methods were used to achieve the specified research goal: analysis of information sources on the research issues, method of planning practical lessons, practice method, pedagogical observations.

The results. From our point of view and personal accumulated practical experience, it makes sense to distribute the main movement modes between a physical education instructor (exercise instructor) and a speech therapist / psychologist). The latter can take on more static ORPs (lying down, on all fours, sitting, standing). For the implementation of these low-dynamic motor modes, there is enough space even in a small office, which is usually the case with speech therapists and psychologists.

Conclusions. Analysis of literary sources on the issue, as well as many years of personal experience of practical work with children with special needs indicate that there is still no single developed algorithm for planning the development and correction of various types of praxis in such children by various specialists of the preschool education institution. We made an attempt to develop such an algorithm for joint planning of development and correction of the general praxis of the specified contingent of children. The first four main movement modes (conventionally called static: lying, crawling, sitting and standing) are implemented by speech therapists and psychologists in the conditions of their specialized offices. The following four dynamic modes (walking, climbing, running and jumping) are mastered by children in a physical education hall or on an open field under the guidance of a physical education instructor. Both those and other specialists use all types of basic movements in their work, but at the same time they must adhere to the methodical accentuation indicated above.

Key words: physical culture, integrated practical system, children with special educational needs.

Information about the author:

Yefimenko Mykola: efimnn1958@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-7539-8007>; Department of Applied Psychology and Speech Therapy, Berdyan State Pedagogical University, st. Zhukovsky, 66, Zaporizhzhia, 69106, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ЗНАЧУЩІСТЬ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Вероніка Книш, Володимир Пристинський

Донбаський державний педагогічний університет

Анотація

Мета дослідження – визначити загальні клініко-фізіологічні основи застосування засобів фізичної реабілітації при деяких захворюваннях, травмах чи порушеннях.

Матеріали і методи. Для вирішення поставленої мети були застосовані наступні методи: аналіз науково-методичної та медичної літератури, порівняння різних методів, які застосовують фахівці, інформація з Інтернет-джерел.

Результати. У процесі теоретичного дослідження було встановлено, що основні засоби фізичної реабілітації поділяються на активні, пасивні, психорегульовальні. До активних засобів належать усі форми лікувальної фізичної культури, фізичні вправи, елементи спорту і спортивної підготовки, ходьба, біг та інші циклічні вправи і види спорту, робота на тренажерах тощо. До пасивних засобів належать масаж, мануальна терапія, фізіотерапія, природні чинники тощо. До психорегулювальних засобів відносять аутогенне тренування, м'язову релаксацію тощо.

Висновки. Значущість використання засобів фізичної культури і спорту в реабілітаційному процесі обумовлено перш за все їх комплексним впливом на психоемоційну та рухову сферу, можливістю збільшення рухової активності, заповнення дефіциту позитивних емоцій, активізації психічних процесів, регулювання взаємовідносин, формування ціннісних орієнтацій, соціальної поведінки, а також адаптаційно-компенсаторних можливостей, розвиток координаційних, силових і швидкісних здібностей, сенсорних і психодинамічних якостей.

Ключові слова: опорно-руховий апарат, порушення функцій, засоби фізичної реабілітації, технології віртуальної терапії.

Вступ

Процес реабілітації осіб з порушеннями опорно-рухового апарату спрямований на відновне лікування захворювань, вторинну профілактику захворювань суглобів та хребта, збільшення функціональних резервів, компенсацію порушених функцій та відновлення працездатності організму.

Актуальність дослідження обумовлена, насамперед, війною в Україні, а також гіподинамією. Наразі, проблеми хребта з кожним роком молодіють і займають значне місце серед захворювань людей працездатного віку. Так, із загальної

кількості дітей із патологією опорно-рухового апарату 31 % мають сколіотичну поставу, а тому необхідно з раннього дитинства дбати про стан хребта, застосовуючи профілактичні та лікувальні методи фізичної терапії (Гурова, Карпукіна, 2020; Мурза, 2004; Мухін, 2005).

Зв'язок роботи з науковими програмами. Робота виконана відповідно тематичного плану НДЛ духовного й фізичного виховання дітей та учнівської молоді Донбаського державного педагогічного університету.

Мета дослідження – визначити загальні клініко-фізіологічні основи застосування засобів фізичної реабілітації при деяких захворюваннях, травмах чи порушеннях.

Матеріали і методи

Для вирішення поставленої мети були застосовані наступні методи: аналіз науково-методичної та медичної літератури, порівняння різних методів, які застосовують фахівці, інформація з Інтернет-джерел.

Результати дослідження

Аналіз та узагальнення даних літературних джерел, а також передового досвіду дає підстави зауважити, що засоби фізичної реабілітації поділяються на активні, пасивні, психорегульовальні. До активних засобів належать форми лікувальної фізичної культури (ЛФК), фізичні вправи, елементи спорту і спортивної підготовки, ходьба, біг та інші циклічні вправи і види спорту, робота на тренажерах тощо; до пасивних – масаж, мануальна терапія, фізіотерапія, природні чинники тощо; до психоригувальних – аутогенне тренування, м'язова релаксація тощо [2].

Серед захворювань опорно-рухового апарату найпоширенішими є дегенеративно-дистрофічні ураження та набуті деформації хребта. Будь-які структурно-функціональні порушення на рівні хребта можуть призводити до порушень з боку вісцеральних органів і їх систем та змінювати руховий режим і якість повсякденного життя людини [1].

Одним із ефективних та високоякісних засобів реабілітації при ураженнях хребта є електротерапевтичний апарат «CERAGEM», дія якого спрямована на відновлення функціонального стану хребта. Його використовують в спеціалізованих клініках, реабілітаційних центрах, санаторіях та вдома. Цей апарат

комбінує декілька методів із традиційної, східної та західної медицини, а саме: масаж, акупресуру, рефлексотерапію на біологічні активні точки, витягування та корекцію хребта, термотерапію за рахунок дії інфрачервоного випромінювання. Він дозволяє відновити функціональні можливості хребта, а також структуру міжхребцевих дисків та провідність нервових імпульсів [6].

При переломах, окрім травми головки і шийки променевої кістки, призначають вправи у супінації передпліччя, що знижує ймовірність виникнення такого ускладнення переломів ліктьового суглоба, як пронаційна контрактура. ЛФК проводять з урахуванням характеру травми і способу іммобілізації. Так, у I період реабілітації необхідно рухати не лише пальцями, що вільні від іммобілізації, а й ретельно виконувати ізолювані рухи в їхніх суглобах, проводити «співдружні» рухи в суглобах здорової кінцівки; у II період – вправи у звільнених від нерухомості суглобах виконують спочатку в полегшених умовах. Рекомендується у воді захоплювати пальцями губки, поролонові м'ячі та циліндри, дрібні предмети, стискати пальці у кулак, зводити і розводити їх, виконувати рухи в променево-зап'ястковому суглобі, стискання кисті в кулак, обертальні рухи, розведення і зведення пальців, стискання предметів тощо [4].

Для реабілітації застосовують також венозну і вестибулярну гімнастику – окорухові вправи в поєднанні з поворотами і нахилами голови. Спочатку в положенні лежачи і сидячи у ліжку, а потім звисивши ноги з ліжка (при переломі шийки стегна). Доречною є гідрокінезитерапія, що дозволяє безболісно робити рухи в оперованому суглобі з більшою амплітудою і проводити навчання ходьби.

У комплексі реабілітаційних засобів після менісектомії застосовують фізіотерапію, лікувальний масаж і механотерапію. Так, фізіотерапію призначають з 1–2-го дня для знеболювання, розсмоктування крововиливу у суглобі, ліквідації набряку і покращання крово- і лімфообігу, стимуляції кісткового зростання, запобігання наслідків травми та іммобілізації. Застосовують електрофорез новокаїну, УВЧ- і діадинамотерапію, магнітотерапію, солюкс тощо [3, 4, 5].

Методи ЛФК при втраченій кінцівці направлені на покращення і повноцінне відновлення функціональних можливостей систем організму. У ранньому післяопераційному періоді головними методами є вправи, які сприяють

формуванню компенсації побутових рухів, забезпечують стимуляцію вегетативних функцій. Рекомендовані коригувальні вправи, вправи на напруження і розслаблення м'язів збережених сегментів, що забезпечує поліпшення кровообігу в культурі, попередження атрофії м'язів кукси, стимуляцію процесів регенерації. У період підготовки до протезування приділяють увагу формуванню кукси з застосуванням спеціальних вправ для її мобілізації, виконання фантомно-імпульсивної гімнастики та тренування кукси на опірність. На заключному етапі відновного лікування ЛФК направлена на вироблення навичок користування протезами [3, 4].

Доречними є також ефекти віртуальної реальності для осіб з ампутаціями. Віртуальна терапія може бути корисною при травмах спинного мозку, так як сприяє покращанню рухової функції, моторики, рівноваги, аеробної функції. Так би мовити, «телереабілітація» покращує стан здоров'я осіб з м'язово-скелетними порушеннями, підвищує якість життя [7].

Висновки

Значущість використання засобів фізичної культури і спорту в реабілітаційному процесі обумовлено їх комплексним впливом на психоемоційну та рухову сферу, можливістю збільшення рухової активності, заповнення дефіциту позитивних емоцій, активізації психічних процесів, регулювання взаємовідносин, соціальної поведінки, а також адаптаційно-компенсаторних можливостей, розвиток координаційних, силових і швидкісних здібностей, сенсорних і психодинамічних якостей.

Список літератури

1. Гурова, А., Карпукіна Ю. (2020). Теоретичні та практичні аспекти фізичної реабілітації. Херсон : Книжкове видавництво ФОП. 76 с.
2. Лучко, О. Р., & Довженко С. С. (2020). Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології. Харків : Укр ДУЗТ. 56 с.
3. Мурза, В. П. (2004). Фізична реабілітація. Навч. посіб. К. : Орлан, 559 с.
4. Мухін, В. М. (2005). Фізична реабілітація. К. : Видавництво НУФВСУ «Олімпійська література». 472 с.
5. Панасюк, Є. М., Федорів Я. М., & Модилевський В. М. (1990). Загальна фізіотерапія і курортологія. Львів : Світ. 136 с.
6. Сколіоз. URL : http://www.zdorov.com.ua/Skolioz_9.html

7. Hao J., Chen Z., Remis A., & He Z. (2023). Virtual Reality – Based Rehabilitation to Restore Motor Function in People With Amputation. A Systematic Literature Review. 1;102(5):468–474.

THE SIGNIFICANCE OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS IN THE REHABILITATION OF PEOPLE WITH DISORDERS OF THE MUSCLE-MUSCLE SYSTEM

Veronika Knysh, Volodymyr Prystynskyi

Donbas State Pedagogical University

The purpose of the research is to determine the general clinical and physiological basis of the use of physical rehabilitation tools for some diseases, injuries or disorders.

Materials and methods. To solve the set goal, the following methods were used: analysis of scientific and methodological and medical literature, comparison of various methods used by specialists, information from various Internet sources.

Results. The study found that the main means of physical rehabilitation are divided into active, passive, psychoregulatory. Active means include all forms of therapeutic physical culture, physical exercises, elements of sports and sports training, walking, running and other cyclical exercises and sports, work on simulators, etc. Passive means include massage, manual therapy, physiotherapy, natural factors, etc. Autogenic training, muscle relaxation, etc.

Conclusions. The importance of the use of physical culture and sports in the rehabilitation process is primarily due to their complex impact on the psycho-emotional and motor sphere, the possibility of increasing motor activity, filling the deficit of positive emotions, activating mental processes, regulation of relationships, formation of value orientations, social behavior, as well as adaptive and compensatory capabilities, development of coordination, strength and speed abilities, sensory and psychodynamic qualities.

Key words: locomotor apparatus, functional disorders, physical rehabilitation tools, virtual therapy technologies.

Information about the authors:

Knysh Veronika: knishxleb@gmail.com; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Prystynskyi Volodymyr: v.prystynskyi@gmail.com; <http://orcid.org/0000-0003-1681-3543> ; Candidate of Pedagogical Sciences, Professor; Donbass State Educational University, G. Batyuka, 19, Slov'yansk, 84116, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

ОРИГІНАЛЬНА НАУКОВА РОБОТА

ТИПОВІ ТРАВМИ В ЦИКЛІЧНИХ ВИДАХ СПОРТУ

Сергій Лук'янов

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація

Мета дослідження – проаналізувати типові спортивні травми, отримані під час змагань та навчально-тренувальних занять у циклічних видах спорту.

Матеріал і методи: аналіз й узагальнення відомостей зарубіжної та вітчизняної літератури, даних мережі Інтернет та особистих медичних карток спортсменів.

Результати. Визначено найпоширеніші механізми травм: надмірне навантаження, неконтактна травма, контакт з іншим спортсменом та контакт із нерухомим предметом. Надмірне навантаження на змаганнях було механізмом для 73 % усіх травм у стрибках, 34 % травм у легкій атлетиці та важкій атлетиці та 28 % і 26 % травм у плаванні та фехтуванні відповідно. Безконтактна травма була частим механізмом у тенісі (48 % усіх травм у тенісі), пляжному волейболі та спринту на каное (по 43 %), фехтуванні (39 %), бадмінтоні (35 %) та легкій атлетиці (28 %). До профілактичних заходів спортивного травматизму відносяться наступні: якісне матеріально-технічне забезпечення тренувального процесу, дотримання техніки безпеки; уважність та зібраність; відповідна спортивна екіпіровка; розминка; дотримання методики тренування, режиму харчування, відпочинку, сну; лікарський контроль та виконання реабілітаційних заходів при необхідності.

Висновки. Для уникнення спортивного травматизму необхідно враховувати: знання причин тілесних ушкоджень та їх особливостей в різних видах спорту; заходи щодо попередження спортивних травм; помилки в методиці проведення занять; незадовільний стан місць занять та спортивного обладнання; порушення правил лікарського контролю; несприятливі санітарно-гігієнічні та метеорологічні умови при проведенні занять.

Ключові слова: профілактика, спортсмен, спортивний травматизм.

Вступ

Спорт вищих досягнень є сферою людської діяльності, для якої характерні підвищений травматизм, різноманітні професійні захворювання, що містять загрозу для здоров'я спортсменів, ефективності їх тренувальної та змагальної діяльності.

У сучасному професійному спорті спостерігається тенденція підвищення травматизму, пов'язана з надвеликими фізичними навантаженнями, гонитвою за

високою результативністю, бажанням підвищити власну інвестиційну привабливість для провідних спортивних клубів, команд, тощо [7]. У загальній структурі травматизму спортивні травми становлять від 10 до 17 % усіх пошкоджень [2]. Спортсмени високого класу через професійні захворювання й травми змушені пропускати від 7 до 45 % тренувальних занять і від 5 до 35 % змагальних стартів [1].

Унаслідок цього кількість постраждалих, яким потрібне стаціонарне лікування в результаті отриманої травми, становить близько 10 %, а оперативне втручання потребує від 5 до 10 % спортсменів [7]. Для кожного виду спорту характерні певні специфічні травми. На думку більшості дослідників, найбільш травматичними, стосовно пошкодження опорно-рухового апарату, вважаються спортивні ігри [2, 8].

У цьому зв'язку наукове обґрунтування основних причин та обставин виникнення травм в циклічних видів спорт, викликає значний інтерес.

Мета дослідження – проаналізувати типові спортивні травми, отримані під час змагань та навчально-тренувальних занять.

Матеріали і методи

Для вирішення поставленої мети були застосовані наступні методи: аналіз науково-методичної та медичної літератури, порівняння різних методів, які застосовують фахівці, інформація з Інтернет-джерел.

Результати

Аналіз спеціальних науково-методичних даних свідчить, що до організаційних причин виникнення травм віднесено такі: передусім, недоліки матеріально-технічного забезпечення; незадовільні санітарно-гігієнічні умови проведення тренувань і змагань; низька якість суддівства; недоліки теоретичної та практичної підготовки тренера. Крім того, фахівці в галузі спортивної травматології постійно акцентують увагу на питанні про вдосконалення правил змагань як засобу профілактики травматизму в спортсменів [1, 2, 8].

До причин методичного характеру фахівці відносять порушення загальних принципів тренування (поступовості, безперервності та ін.); помилки

спортивного відбору; недоліки лікарського контролю; недостатню компетентність тренера при використанні в підготовці вправ з інших видів спорту. До категорії причин травматизму, обумовлених індивідуальними особливостями спортсменів, відносять недостатній рівень техніко-тактичної підготовленості спортсмена; недостатній рівень фізичної підготовленості; порушення спортивних правил; порушення спортсменами загального режиму.

Вивчення питань нозології спортивного травматизму виявило велику кількість різноманітних захворювань і травм, властивих різним видам спорту. Трійку лідерів серед них складають травми опорно-рухового апарату – близько 45 %, захворювання зубів – 30,5 % і верхніх дихальних шляхів – 8,5 % [2].

Локалізація спортивних травм у різних видах спорту має свою специфіку. Однак найбільше навантаження отримують верхні й нижні кінцівки. Для нижніх найбільш травмонебезпечним видом спорту є футбол, де загальна кількість пошкоджень досягає 76,7 %, для верхніх – спортивна гімнастика з показником 54,5 % [1].

Аналіз нагляду за травмами та захворюваннями на чемпіонатах Європи з легкої атлетики дозволив визначити, що найпоширеніший діагноз було розтягнення підколінного сухожилля (11,4 % травм і 21 % травм з втратою часу). Ризик травм був вищим у чоловіків і збільшувався з віком [5]. Найвищі випадки травм були виявлені в комбінованих змаганнях та змаганнях на середні та дальні дистанції. Найпоширенішими діагнозами були інфекції верхніх дихальних шляхів (33,3 %) та гастроентерит/діарея (25,9 %) [9]. Під час елітних чемпіонатів з легкої атлетики стать (чоловіки), вік (старше 30 років), фінали та деякі змагання (комбіновані змагання та гонки на середні та довгі дистанції) є факторами ризику травм.

Відомий автор [6] визначає чотири найпоширеніші механізми травм: надмірне навантаження (25 %), неконтактна травма (20 %), контакт з іншим спортсменом (14 %) та контакт із нерухомим предметом (12 %). Надмірне навантаження на змаганнях було механізмом для 73 % усіх травм у стрибках, 34 % травм у легкої атлетиці та важкій атлетиці та 28 % і 26 % травм у плаванні та

фехтуванні відповідно. Безконтактна травма була частим механізмом у тенісі (48 % усіх травм у тенісі), пляжному волейболі та спринту на каное (по 43 %), фехтуванні (39 %), бадмінтоні (35 %) та легкій атлетиці (28 %).

Розподіл травм під час змагань і тренувань був подібним: 55 % траплялися на змаганнях і 45 % під час тренування. Травми під час тренувань та змагань суттєво відрізнялися за всіма характеристиками травми (розташування, тип, механізм та подальша втрата часу від спорту) та з точки зору різних видів спорту. 75 % відсотків усіх травм у командних видах спорту були отримані на змаганнях, тоді як 60 % усіх травм у легкої атлетики були отримані під час тренувань.

Причини спортивних травм поділяють на безпосередні та опосередковані [4, 3]. Безпосередні: організаційні причини (незадовільне матеріально-технічне забезпечення тренувального процесу; санітарно-гігієнічні умови; рівень теоретичної та практичної підготовки тренера; графік змагань; якість суддівства; метеорологічні умови); методичні причини (недоліки лікарського контролю, відсутність розминки; форсування фізичних навантажень; комплектування груп; порушення принципу поступовості).

Висновки

Для уникнення спортивного травматизму необхідно враховувати: знання причин тілесних ушкоджень та їх особливостей в різних видах спорту; заходи щодо попередження спортивних травм; помилки в методиці проведення занять; незадовільний стан місць занять та спортивного обладнання; порушення правил лікарського контролю; несприятливі санітарно-гігієнічні та метеорологічні умови при проведенні занять.

Список літератури

1. Йоргенсен, У. (2002). Роль правил та суддівства у профілактиці травм. Спортивні травми. Основні принципи профілактики та лікування. Київ : Олімп. літ., 184–189.

2. Ренстрем, П. А. (2003). Спортивні травми. Клінічна практика попередження та лікування. К. : Олімп. літ., 431 с.
3. Сокрута, В. М. (2013). Спортивна медицина. Підручник для студентів і лікарів. Донецьк. Каштан. 472 с.
4. Хіменес, Х. Р. (2015). Травматизм у спорті. Львівський державний університет фізичної культури. Кафедра олімпійського, професійного та адаптивного спорту. <https://repositoryldufk.edu.ua/bitstream/34606048/3741/pdf>
5. Athanasopoulos, S, Kapreli E, Tsakoniti A. (2007). The 2004 Olympic games: physiotherapy services in the Olympic village polyclinic. Br J Sports Med, 41: 603–609.
6. Engebretsen, L, Steffen K, Alonso J. (2010). Sports injuries and illnesses during the winter Olympic Games Br J. Sports Med, 44: 772–780.
7. Hootman, J. M. (2007). Epidemiology of Collegiate Injuries for 15 Sports: *Summary and Recommendations for Injury Prevention Initiatives*. Vol. 42. N. 2. P. 311–319.
8. Reeser, J. C. (2006). Strategies for the prevention of volleyball related injuries. Sports Med. – Vol. 40. – P. 594–600.
9. Soligard, T, Steffen K, Palmer-Green D. (2015). Sports injuries and illnesses in the Sochi 2014 Olympic winter games. Br J Sports Med, 49: 441–470.

TYPICAL INJURIES IN CYCLIC SPORTS

Sergey Lukyanov

Luhansk National University named after Taras Shevchenko

The purpose of the study analyzes typical sports injuries received during competitions and training sessions in cycle sports.

Material and methods: analysis and generalization of information from foreign and domestic literature, data from the Internet and personal medical cards of athletes.

Results. The most common mechanisms of injuries have been determined: excessive load, non-contact injury, contact with another athlete and contact with a stationary object. Overuse in competition was the mechanism for 73 % of all jumping injuries, 34 % of athletics and weightlifting injuries, and 28 % and 26 % of swimming and fencing injuries, respectively. Non-contact injury was a common mechanism in tennis (48 % of all tennis injuries), beach volleyball and canoe sprint (43 % each), fencing (39 %), badminton (35 %) and athletics (28 %). Preventive measures of sports injuries include the following: high-quality material and technical support of the training process, compliance with safety techniques; attentiveness and composure; appropriate sports equipment; workout; compliance with training methods, diet, rest, and sleep; medical control and implementation of rehabilitation measures if necessary.

Conclusions. In order to avoid sports injuries, it is necessary to take into account: knowledge of the causes of bodily injuries and their characteristics in various sports; measures to prevent sports injuries; mistakes in the methodology of conducting classes; unsatisfactory condition of places of classes and sports equipment; violation of the rules of medical control; unfavorable sanitary and hygienic and meteorological conditions during classes.

Key words: prevention, athlete, sports injuries.

Information about the author:

Lukyanov Sergey: svl17681968@gmail.com; Luhansk National University named after Taras Shevchenko Poltava, Ukraine.

Надійшла: 07.11.2024. Прийнято: 12.11.2024. Опубліковано: 30.11.2024

Наукове видання

ПЕДАГОГІКА Й СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

**Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції
(13–14 листопада 2024 року)**

За загальним редагуванням С. О. Черненка

Формат 60 × 84/16. Ум. друк. арк. 9,42.
Обл.-вид. арк. 8,84. Тираж 100 пр. Зам. № 22.

Видавець і виготівник
Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Академічна, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №1633 від 24.12.2003